

provincie **HOLLAND**
ZUID

Gebiedsprofiel
Hoeksche Waard

Gebiedsprofiel Hoeksche Waard

Opgesteld door H+N+S Landschapsarchitecten en Enno Zuidema Stedebouw,
in opdracht van de Provincie Zuid Holland

25 april 2013

ENNO ZUIDEMA STEDEBOUW

H+N+S Landschapsarchitecten
Soesterweg 300
3812 BH Amersfoort
t 033 4328036

www.hnsland.nl
mail@hnsland.nl

Enno Zuidema Stedebouw
Schiedamsevest 91d
3012 BG Rotterdam
t 010 4048289

www.ezstedebouw.nl
mail@ezstedebouw.nl

Amersfoort en Rotterdam, april 2013
© H+N+S Landschapsarchitecten

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd
en/of openbaar gemaakt mits de bron wordt vermeld.

Inhoud

Inleiding	7
Het verhaal van de Hoeksche Waard	
Het verhaal van de Hoeksche Waard	13
Uitwerking legenda-eenheden	
Herkenbaar open zeeleipolderlandschap	27
Onderscheidend rivierengebied	39
Weg door stad en land	45
Doorsnijdend spoor	55
Water als structuurdrager	59
Kwaliteit in dorpsgebied	67
Kwaliteit van de dorpsrand	73
Linten blijven linten	83
Werkgebieden met karakter	91
Vrijetijdslandschap	97
Identiteitsdragers	107
Rust en stilte	113
In de praktijk	
Inleiding	117
Stougjesdijk-Oost	119
Swaneblake - Piershil	131
Geraadpleegde bronnen	147

Kwaliteitskaart 2020
Provinciale Structuurvisie

Provinciale Staten 29 februari 2012

provincie **HOLLAND**
ZUID

Verklaring

K
U
S
T

Natuurlijke duinen

Bollenlandschap in de binnenduinrand

Historische landgoederen in de binnenduinrand

C
O
M
P
E
N
E
X

Herkenbaar waterrijk veen(weide)

Droogmakerij als herkenbare eenheid

D
E
L
T
A

Onderscheidend rivierengebied

Herkenbare open zeekeipolder

N
E
T
W
E
R
K
E
N

Weg door stad en land

Doorsnijdend spoor, verdichte stationsomgeving

Water als structuurdrager

B
E
L
E
V
I
N
G

Gevarieerd en verbindend vrijtijdslandschap

Identiteitsdragers van Zuid-Holland

Rust en stilte

met afgebeld op kaart 17

(S
O
C
C
U
P
A
T
I
E
L
J
U
K
E)

Kwaliteit in stads- en dorpsgebied

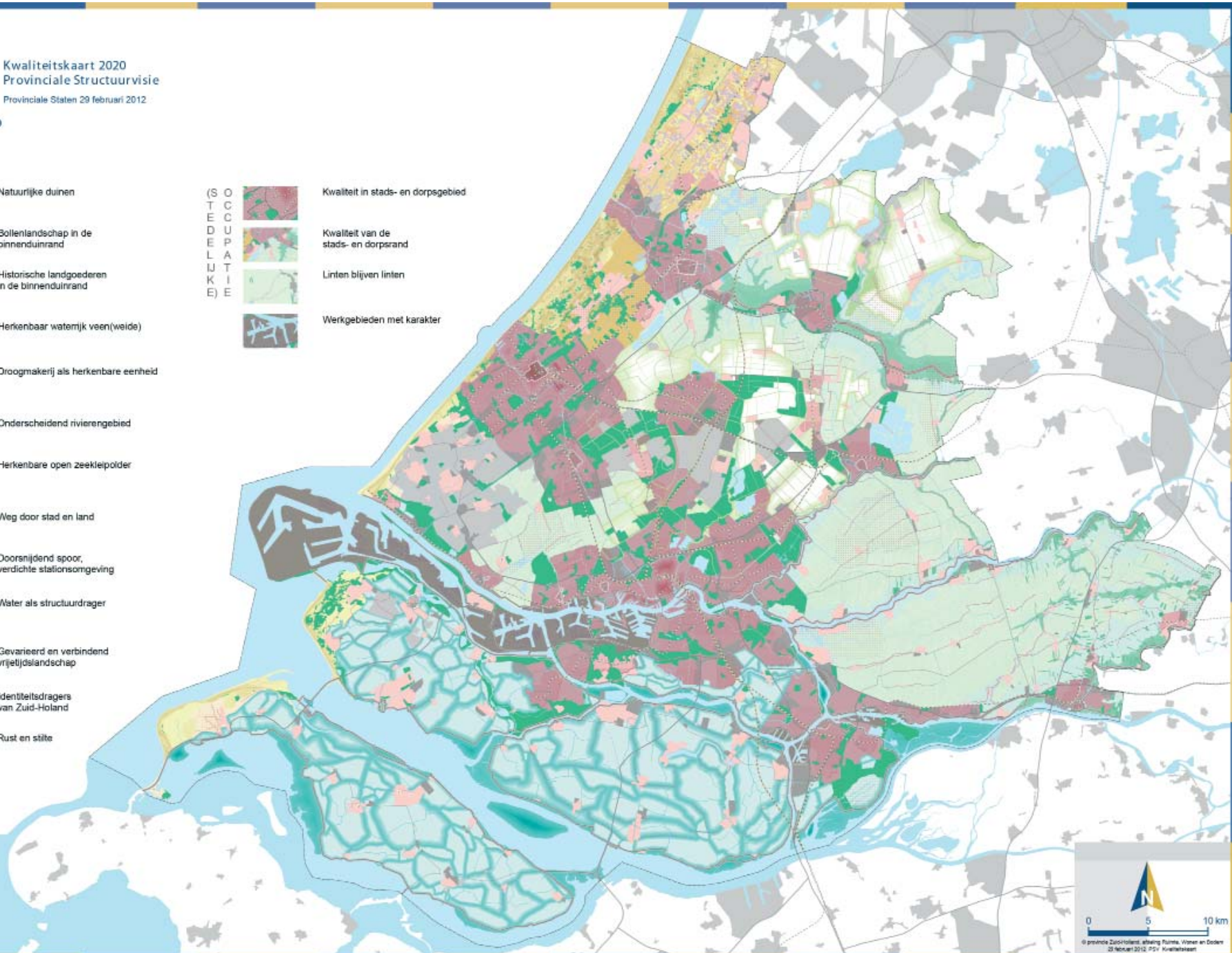
Kwaliteit van de stads- en dorpsrand

Linten blijven linten

Werkgebieden met karakter

Inleiding

De provincie Zuid-Holland maakt werk van kwaliteit in de ruimtelijke ordening. Met de kwaliteitskaart in de provinciale structuurvisie is hiertoe een eerste aanzet gedaan. Als uitwerking van deze kwaliteitskaart worden in het buitengebied van Zuid-Holland voor 17 gebieden de "gebiedsprofilen ruimtelijke kwaliteit" opgesteld.

Dit gebiedsprofiel omvat een beschrijving van karakteristieken, ontwikkelingen, kwaliteiten en ambities in het gebied. Oftewel een antwoord op de vragen: 'wat is er', 'wat speelt er', 'wat is waardevol' en 'wat willen we daarmee'. Het gebiedsprofiel is samen met gemeenten en andere gebiedspartners opgesteld. Gezamenlijk is bepaald wat karakteristiek is voor de streek en wat de (gewenste) ruimtelijke kwaliteit is. Met het formuleren van kwaliteitscriteria wordt de eerste stap gezet naar het maken van mooie, functionele en duurzame plannen.

Het gebiedsprofiel is een hulpmiddel om de kwaliteit van plannen en ontwikkelingen te stimuleren. Het is nadrukkelijk geen blauwdruk of ontwikkelingsplan. Er wordt niet bepaald waar welke functie mag komen; er staan dus geen contouren, bestemmingen of functies in. Elke ontwikkeling vraagt uiteindelijk om maatwerk.

Wat is een gebiedsprofiel?

Een gebiedsprofiel is een compacte kwaliteitsgids met een beschrijving van ruimtelijke elementen die van bovenregionaal belang zijn. De kwaliteitskaart is het kader voor dit gebiedsprofiel.

De gebiedsprofilen geven vooral richting aan middelgrote ruimtelijke ingrepen en aanpassingen. Grote ruimtelijke opgaven (opgaven waarbij het bestaande landschap getransformeerd wordt naar een nieuw landschap) vragen om een apart kwaliteitsplan.

De werking van het gebiedsprofiel moet gezien worden in relatie tot de andere provinciale RO-instrumenten. De 'set van instrumenten' is:

- structuurvisie: functiekaart en kwaliteitskaart (kader),
- verordening (kader):
  - SER-ladder voor duurzame verstedelijking,
  - verplichting beeldkwaliteitparagraaf,
  - contouren
- en gebiedsprofilen (handreiking).

De functiekaart

De functiekaart in de structuurvisie geeft de gewenste ruimtelijke functies weer die zijn vastgelegd als ruimtelijk beleid tot 2020. Deze kaart beantwoordt de vraag: wat komt waar? Op de functiekaart staan dus naast bestaande functies ook geplande ontwikkelingen.

De kwaliteitskaart

Terwijl de functiekaart stuurt op 'welke functie waar', stuurt de kwaliteitskaart op het 'waar en hoe', onder het motto; "als je iets doet, doe het dan goed". Met de kwaliteitskaart wordt beoogd dat alle ontwikkelingen positief bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving. Dit kan door bij te dragen aan een mooiere omgeving, verbetering van de gebruikswaarde en / of een hogere duurzaamheid.

De kwaliteitskaart beschrijft de huidige kenmerken en kwaliteiten van gebieden in tekst en kaartbeeld. Op de kaart staat daarom het landschap zoals dat er vandaag de dag bij ligt. Dit betekent dat op stapel staande ontwikkelingen die nog niet in uitvoering zijn, niet zijn meegenomen. (Wat nog niet gerealiseerd is, maakt nog geen deel uit van de karakteristiek van de plek).

De ambities, behorend bij de kwaliteitskaart, geven aan of de provincie een bepaalde karakteristiek wil behouden, versterken en/of vernieuwen. Deze ambities geven inzicht in hoe men bij ruimtelijke ingrepen rekening kan houden met typische kenmerken van de streek, de ontwikkelingsgeschiedenis, schaal, maat, functionaliteit, ruimtelijke opbouw, samenhang en verschijningsvorm van de directe omgeving en met de inpassing in de ruimere omgeving.

De gebiedsprofilen

De gebiedsprofilen zijn de schakel tussen de kwaliteitskaart van de structuurvisie (meer algemeen en op de schaal van de hele provincie) en de beeldkwaliteitsparagrafen van lokale overheden (gemeentelijke of nog kleinere schaal). Het gebiedsprofiel is een uitwerking van de legenda-eenheden van de kwaliteitskaart. Het geeft een beschrijving en ambitie voor de kenmerken en kwaliteiten van een gebied, zoals we dat nu om ons heen waarnemen.

Gemeenten hebben nog steeds een eigen verantwoordelijkheid op het lokale schaalniveau en kunnen - aanvullend aan de ambities uit het gebiedsprofiel - lokaal waardevolle plekken of kwaliteiten beschermen door een gemeentelijk kwaliteitskader. Andersom geldt, dat het gebiedsprofiel niets expliciet verbiedt of gebieden op slot zet.

Hoe werkt een gebiedsprofiel?

Gebiedsprofilen zijn zelfbindend voor de provincie.

Ze worden vastgesteld door Gedeputeerde Staten. Voor de provincie dient het gebiedsprofiel als handleiding om de kwaliteit te stimuleren bij gebiedsprocessen en provinciale uitvoeringsprojecten.

De provincie gebruikt een gebiedsprofiel in gesprek met de gemeente.

Het gebiedsprofiel wordt vooral ingezet aan de voorkant van planprocessen, daar waar een provinciaal belang een rol speelt. Het zal bij het vooroverleg op tafel komen om het gesprek aan te gaan over de kwalitatieve aspecten van een ontwikkeling.

De kwaliteitskaart is het formele kader op basis waarvan de provincie een overlegreactie of een zienswijze kan indienen. Het gebiedsprofiel is hierbij - door een concretere invulling van de ambities uit de kwaliteitskaart - een toelichting met een gebiedsspecifieke uitwerking. Het biedt inzicht in de provinciale afwegingen die gemaakt kunnen worden.

Daarnaast is het een hulpmiddel voor gemeenten.

Het gebiedsprofiel is een handreiking bij het opstellen van regionale en gemeentelijke structuurvisies, bij bestemmingsplannen en beeldkwaliteitsparagrafen in het bijzonder. Met het gebiedsprofiel in de hand wordt het opstellen van dergelijke plannen eenvoudiger.

Als er geen gemeentelijke leidraad is voor ruimtelijke kwaliteit, kan de gemeente het gebiedsprofiel gebruiken om plannen van initiatiefnemers te beoordelen op hun bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit. Immers, initiatieven op de kleinste schaal kunnen effect hebben op het gehele kwaliteitsbeeld.

Hoe werkt dit in de praktijk voor gemeentelijke plannen of initiatieven van

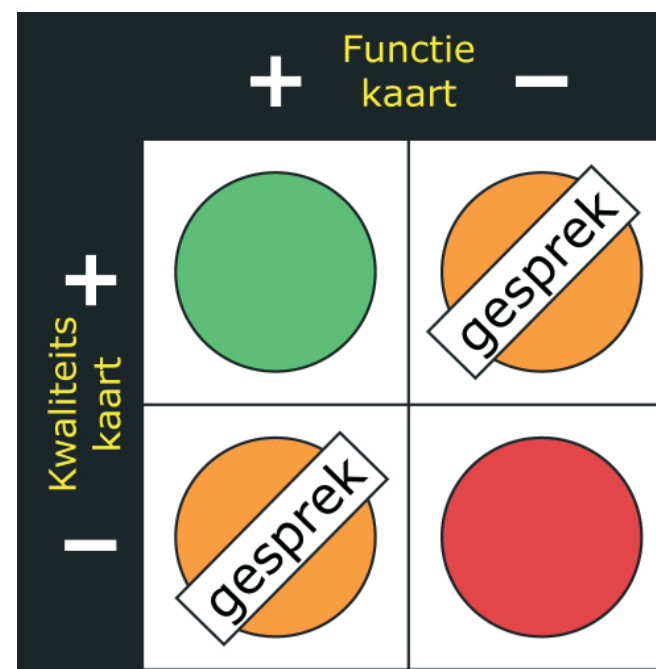
ondernemers?

Als in een overleg tussen gemeente en provincie een ontwikkeling (woonwijk, bedrijventerrein, groengebied, enzovoort) voorgelegd wordt, zijn op dit moment * vier verschillende scenario's mogelijk:

- Staat een ontwikkeling op de functiekaart en past het binnen de ambities van de kwaliteitskaart, zoals die zijn beschreven voor de betreffende locatie, dan kan het plan ongewijzigd vastgesteld en uitgevoerd worden.
- Staat een ontwikkeling niet op de functiekaart en sluit het niet aan bij de ambities van de kwaliteitskaart, dan zal de provincie niet akkoord gaan.
- Staat een ontwikkeling op de functiekaart, maar sluit het niet aan bij de ambities van de kwaliteitskaart, zoals die zijn beschreven voor de betreffende locatie, dan zal de provincie adviseren om een beeldkwaliteitparagraaf of –plan op te stellen. Hierin staat een toelichting, hoe het plan rekening houdt met of bijdraagt aan verbetering van de ruimtelijke kwaliteit aan de hand van een verwijzing naar de ambities van de kwaliteitskaart. Het gebiedsprofiel kan in dit geval helpen om een vertaalslag te maken van de globale provinciale ambities naar concrete ruimtelijke voorstellen.
- Staat een ontwikkeling niet op de functiekaart, maar past het wel binnen de ambities van de kwaliteitskaart, doordat het een verbetering zou betekenen van de ruimtelijke kwaliteit van de betreffende locatie, dan adviseert de provincie om een verzoek tot ontheffing of actualisering van de PSV in te dienen. Dit kan aan de hand van een toelichting die verwijst naar de ambities van de kwaliteitskaart. Het gebiedsprofiel kan in dit geval helpen om een vertaling te maken van de ruimtelijke implicaties van het voorgestelde plan naar de provinciale kwaliteitsambities.

Leeswijzer

Het gebiedsprofiel begint met het verhaal van de streek. Dit verhaal dient als kennismaking met het gebied (geschiedenis en ligging in de ruimere context), de onderscheidende 'smaakmakende' karakteristieken en de ontwikkelingen die er spelen. Daarna worden ruimtelijke elementen per themakaart systematisch uitgewerkt en geïllustreerd. Het laatste hoofdstuk gaat in op de praktische toepassing van het gebiedsprofiel. Hierin staan ter inspiratie voorbeelden uitgewerkt.

Gebiedsprofiel als referentiedocument bij vooroverleg

* Op dit moment werken we met een combinatie van functiekaart en kwaliteitskaart uit de Structuurvisie en de Verordening Ruimte als het formele kader, aangevuld met de gebiedsprofielen als handreiking. Om nog beter het ontwikkelen van ruimtelijke kwaliteit te bevorderen, is een verschuiving nodig van sturen op verboden en aantallen naar sturen op (kwaliteits)doelen. In de komende periode wordt verkend hoe we het best dit doel kunnen bereiken en welke instrumenten we daarvoor nodig hebben. Vooralsnog blijft het bestaande instrumentarium (PSV, VR) gewoon geldig.

Het verhaal van de Hoeksche Waard

Oude Maas

Heinehoord

Blaaksedijk

N217

Mijnsheerenland

binnenbedijkte Maas

Westmaas

Puttershoek

Maasdam

Cillaarhoek

's Gravendeel

Oudeland
van Strijen

Dordtsche Kil

HSL

Strijen

Schenkeldijk

Strijensas

Hollandsch Diep

Spui

Nieuw-Beijerland

Oud-Beijerland

A29

Goudswaard

Piershil

Korendijkse
slikken

Nieuwendijk

Tiengemeten

Zuid-Beijerland

Middelsluis

N487

Numansdorp

Haringvliet

Het verhaal van de Hoeksche Waard

Ontstaansgeschiedenis

Uit recente archeologische vondsten is gebleken dat de Hoeksche Waard in de Romeinse tijd (omstreeks 1^e tot 4^e eeuw na Chr.) een belangrijke positie innam door de ligging in een streek waar grote Europese rivieren samenkwamen. Transport over water was toen nog belangrijker dan nu, zowel voor de handel als in militair opzicht. Hierdoor was de streek dichtbevolkt en welvarend. De loop van de rivieren was heel anders dan nu. De Maas stroomde van het tegenwoordige 's Gravendeel via Maasdam en Westmaas naar de oostpunt van het eiland Putten, om samen te vloeien met de Waal.

Al ver voor de Sint-Elisabethsvloed van 1421, zeker al vanaf 2000 voor Christus, waren de hogere oeverwallen langs de rivieren en kreek bewoond. De Binnenbedijkte Maas is nu nog het enig zichtbare restant van het oorspronkelijke rivierensysteem. In de ondergrond zijn echter nog veel meer sporen terug te vinden. De oude oeverwallen hebben een hoge archeologische verwachtingswaarde. Tot ongeveer 400 voor Christus werden tussen de rivierarmen grote veenpakketten gevormd die al vroeg bewoond en ontgonnen werden. Later werden bij rivier- en zee-inbraken kleilagen op het veen afgezet. Het dorp Strijen is vanaf 1250 continu bewoond geweest en hiermee het oudste dorp van de Hoeksche Waard.

De Sint-Elisabethsvloed in 1421 is een belangrijke gebeurtenis in de geschiedenis van de Hoeksche Waard. Een groot deel van het toen al ingepolderde land rond Dordrecht kwam onder water te staan. De Grootte Waard, een samenvoeging van kleine inpolderingen rondom Dordrecht verdween. De Keizersdijk tussen Strijen en Maasdam doorstond de vloed en ook de Sint Anthony polder bleef gespaard. Na de vloedgolf moest een groot

deel van de Hoeksche Waard opnieuw worden bedijkt. Men begon met het bedijken van droogvallende zandplaten. Deze vaak ovale en ronde zandplaten ontstonden op plekken waar geen of weinig stroming was. Zodra zich hier vegetatie ontwikkelde, werden deze platen voorzien van een kade. Zo ontstonden de opwaspolders van Oude Korendijk, Oud-Piershil en Oud-Heinenoord.

Aan de randen van deze opwassen ontstonden aanwaspolders. Deze langgerekte polders zijn ontstaan door aanslibbing van zand en klei tegen de zeeverende dijk van een bestaande polder. Een aanwas polder ligt als een halfronde schil tegen een opwas en loopt evenwijdig aan de getijdengeul. Het eiland is dus niet ontstaan vanuit één kern, de oude Sint Anthony polder, maar vanuit meerdere kernen (opwassen) tegelijk. Door de verschillende aanwassen zijn de kernen aan elkaar gegroeid tot één eiland, de Hoeksche Waard. De structuur van op- en aanwaspolders is duidelijk afleesbaar door de dijken, al dan niet beplant met meerdere rijen bomen. De dijken zijn zeer kenmerkend voor het landschap van de Hoeksche Waard.

De bodem van de Hoeksche Waard bestaat uit een bovenlaag van zeeklei of zandige klei op een ondergrond van veen. De dikte van zowel de kleilaag als de veenlaag verschilt, soms ligt het veen aan de oppervlakte. In de oude opwaspolders ligt er een dunne laag klei op een dik veen pakket. In de jongere aanwaspolders is door de overstroming tijdens de Sint-Elisabethsvloed meer klei afgezet. Door het verschil in dikte in klei- en veenlagen is de inklinking niet overal gelijk waardoor de polders een microreliëf hebben.

De open polders met een agrarisch karakter zijn kenmerkend voor de Hoeksche Waard

Verlandde kreken liggen vaak iets hoger in het landschap. Deze inversie is ontstaan doordat de kreken zich in de loop der eeuwen gevuld hebben met zand waarop een laagje klei werd afgezet. Terwijl het veen in de omgeving inklonk behielden de kreekbeddingen hun hoogte. Hierdoor liggen de voormalige kreken nu als hogere ruggen in het landschap.

Het Oudeland van Strijen is voornamelijk in gebruik als grasland, de polders liggen vrij laag en zijn te drassig voor akkerbouw. De kavels zijn klein en langwerpig, de vorm wordt sterk bepaald door de restanten van oude veenstromen. Kronkelige kreken die nu functioneren als poldersloten, soms met brede gras- en rietstroken langs de oevers. De wegen en dijken lopen recht en contrasteren met de kronkelige kreeklopen. In de jongere polders zijn de kavels groter en blokvormig. Dankzij een betere ontwatering en herverkaveling konden veel van deze aanwaspolders uit de vorige eeuwen geschikt gemaakt worden voor akkerbouw.

De eerste bewoning ontstond rondom de dijken. Boerderijen werden aan de voormalige zeezijde van de dijk gebouwd. In het hoogste gedeelte van een

nieuwe polder waren de risico's bij een overstroming het kleinst. Toen de bedijkingen en de waterbeheersing beter werden, durfden de boeren zich ook in de lagere delen van de polder te vestigen. De boerderijen werden dan bij voorkeur langs een geul of kreek gebouwd, zodat vervoer over water mogelijk was als de onverharde kleiwegen door heftige regenval niet begaanbaar waren.

In navolging van de boerderijen vestigden nieuwe bewoners zich langs de dijken, aan de rand van de lager gelegen polders. Een aantal van deze kleinere dijkdorpen groeide door tot zogenaamde voorstraatdorpen. Er werd dan een kerk in de polder gebouwd op enige honderden meters afstand van de dijk. Tussen de dijk en de kerk werd een brede voorstraat aangelegd, hierlangs kwamen de grootste huizen van het dorp te staan. De voorstraat- en dijkdorpen zijn zeer kenmerkend voor het bedijkingenlandschap van de Hoeksche Waard. Daarnaast zijn er enkele rivier- en kreekdorpen, deze dorpen zijn ontstaan op de oeverwallen van een kreek (Goudswaard en Strijen Sas) of rivierarm. Daarnaast ontstonden er dorpen vanuit een Middeleeuwse terp (Strijen) of een dam (Maasdam en Westmaas).

Opwaspolders (14e - 15e eeuw)

Noordelijke- en oostelijke aanwaspolders (15e eeuw)

Zuidelijke aanwaspolders (16e eeuw)

Kleine aanwaspolders (16e - 18e eeuw)

De ontstaansgeschiedenis van de Hoeksche Waard

De relatie met het water is door de eeuwen heen veranderd. Van oorsprong lagen bijna alle dorpen in de Hoeksche Waard aan het open water. Dit zorgde immers voor handel en werkgelegenheid. Als gevolg van de inpolderingen van nieuwe aanwassen dreigden de dorpen echter van het open water te worden afgesloten. Door het nieuw gewonnen land groef men dan een kanaal als verbinding tussen het oude dorp en de zee, een zogenaamd havenkanaal of havengeul.

In 1953 werd de Hoeksche Waard echter getroffen door de Watersnoodramp waarbij vooral het zuidelijke en westelijke deel werden getroffen. De Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen en Numansdorp werden het zwaarst getroffen. De rivierdijk werd verhoogd om het eiland te beschermen. Als gevolg hiervan raakten de dorpen afgesneden van het water. De laatste jaren wordt het water echter weer opgezocht. Buitendijkse woonmilieus zijn erg in trek vanwege de grote ruimtelijke kwaliteit.

De Hoeksche Waard is door de geïsoleerde ligging en de dreiging van het water lang een dunbevolkt gebied gebleven. Met de aanleg van de Barendrechtse Brug in 1888 kwam de vaste verbinding met IJsselmonde tot stand. Tot die tijd werden er veerdiensten met het vaste land onderhouden. In 1898 legde de RTM een tramlijn over de brug en er kwamen drie tramlijnen op het eiland zodat bijna alle dorpen bereikt werden. In 1969 werd de Heinenoordtunnel onder de Oude Maas aangelegd, en in de jaren tachtig de Kiltunnel onder de Dordtse Kil. Hiermee is het isolement definitief opgeheven. De aanleg van de A29 zorgde voor aansluiting met Rotterdam, Noord-Brabant en Zeeland.

Met het opheffen van het isolement groeiden de dorpen. De Rotterdamse haven zorgde voor een toenemende mate aan werkgelegenheid. De Hoeksche waard vormde een aantrekkelijk woongebied met betaalbare woningen met veel ruimte, dichtbij de grote stad. De dorpen hebben een sterke maatschappelijke cohesie met een goed ontwikkeld verenigingsleven en een grote saamhorigheid. Vooral dorpen als Oud-Beijerland en 's Gravendeel groeiden in snel tempo. Oud-Beijerland kreeg met een breed winkelaanbod en goed voorzieningenniveau een regionale functie in de Hoeksche Waard. Door het groeien van de dorpen nam ook het autoverkeer toe waardoor smalle polderwegen verbreed moesten worden. Dit is ten koste gegaan van soms heel oude wegbeplanting.

Toch blijft de bevolkingsdichtheid laag, ongeveer 283 inwoners/km² ten opzichte van 483 inwoners/km² in heel Nederland. De inwoners hebben dus nog echt ruimte. Dat is een kwaliteit die gekoesterd moet worden.

In 2005 wees de toenmalige regering Balkenende de Hoeksche Waard aan als locatie voor een Bovenregionaal bedrijventerrein wat bedrijvigheid uit Rotterdam, Dordrecht en de Hoeksche Waard moest faciliteren. De vijf gemeenten zagen dit als een grote bedreiging voor de karakteristieke openheid van het eiland en hebben samen met natuur- en landschapsorganisaties een sterk tegengeluid laten horen, waardoor deze ontwikkeling is afgewend. In 2006 is de Hoeksche Waard aangewezen als Nationaal Landschap. Het landschap, de hoge archeologische verwachtingswaarde en het cultureel erfgoed maken van de Hoeksche waard een waardevol eiland.

Tiengemeten

Tiengemeten ligt in het Haringvliet tussen de Hoeksche Waard en Goeree-Overflakke. Vermoedelijk is het rond de 17^e eeuw ontstaan als zandplaat van ongeveer 10 gemet groot, een gemet was ongeveer een halve hectare. Nu is Tiengemeten zo'n 1.000 hectare groot. De kern wordt gevormd door een opwas die in 1780 is bedijkt. Tegen de zuidelijke dijk ontstonden gorzen die in 1834 zijn ingepolderd. Daarna vonden er geen bedijkingen meer plaats. Naast het ingepolderde binnendijkse land is het eiland omgeven door slikken en gorzen. De Blanke Slikken vormen met 300 ha het grootste buitendijkse gebied aan de westkant.

Naast landbouw is de oostpunt in gebruik geweest als quarantaineplaats voor specerijen uit Indië. Het was vanouds een landbouwgebied met zeven boerenbedrijven die de grond pachten. Er voeren twee veerboten tussen Tiengemeten en de Hoeksche Waard, hiervan is er één over die vaart tussen de buurtschappen Tiengemeten en Nieuwendijk.

De eigenaren van het eiland, de familie van Briemen, hebben het in 1907 overgedragen aan een exploitatiemaatschappij. Later kwam het in bezit van Volker Stevin en Amev. Thans is het in eigendom van Natuurmonumenten. Na uitgebreid onderzoek en voorbereiding is in 2005 gestart met de daadwerkelijke omvorming van het eiland tot natuureiland. De werkzaamheden zijn in 2007 afgerond. Het eiland is verdeeld in drie zones die weemoed, weelde en wildernis worden genoemd. Het gaat daarbij niet alleen om nieuwe natuur, maar ook om mogelijkheden voor educatie en recreatie.

Natuur op het eiland Tiengemeten

Schoonheid door eenvoud

De Hoeksche Waard is een uniek agrarisch polderlandschap en als representant van de bedijkingsgeschiedenis van Nederland ook op internationale schaal bijzonder. Mede daardoor is de Hoeksche Waard aangewezen als Nationaal Landschap. De schoonheid van het landschap zit in de eenvoud: een weids en open landschap waarin dorpen, dijken, polders en kreken de ingrediënten van een leesbaar landschap zijn. De openheid van het landschap, het reliëf van dijken en kreken en het polderpatroon zijn de kernkwaliteiten van het landschap.

De landschappelijke identiteit van de Hoeksche Waard wordt sterk bepaald door de ligging in het deltagebied. De Hoeksche Waard is een eiland tussen de grote wateren, al het land is gewonnen op het water. Het eilandkarakter zorgt niet alleen voor ruimtelijke maar ook voor maatschappelijke samenhang. De sociale verbanden zijn sterk en de mensen zijn trots op hun

Eiland

streek. De vruchtbare kleigronden hebben van de Hoeksche Waard een sterk landbouwgebied gemaakt. De landbouwsector is volop in ontwikkeling en een belangrijke drager van het landschap. Natuurontwikkeling, toerisme en watersport zijn kansrijk door de ligging aan het water. Tiengemeten en het Spuimondgebied zijn robuuste ecologische schakels tussen de Biesbosch en de Voordelta.

Door het eilandkarakter en de beperkte externe ontsluiting is de verstedelijking in de Hoeksche Waard beperkt gebleven. Juist hierdoor is het eiland een belangrijke groene long voor de omliggende stedelijke gebieden, Rotterdam en de Drechtsteden. Door de rust en de ruimte is het een aantrekkelijk gebied voor recreatie, toerisme en wonen in de nabijheid van de stad.

Ligging in de regio

Kreken en dijken

De kreken en dijken zijn de dragers van de groenblauwe structuur in de Hoeksche Waard. Er zijn verschillende typen dijken en kreken te onderscheiden, en er zijn gave en minder gave delen. Juist de samenhang tussen kreken en dijken is kenmerkend voor het Nationaal Landschap.

De kreken en dijken zijn allereerst van belang voor het waterbeheer en de veiligheid, daarmee leveren ze de primaire bestaansvoorwaarden voor andere functies in het gebied. De kreken en dijken zijn niet alleen structurerend in het landschap, ze maken de verbinding met de dorpen doordat ze aan de basis van het ontstaan van de eerste nederzettingen stonden. Kreken en dijken lopen door tot in de dorpskern.

De dijken zijn de routes op 'niveau', boven het polderlandschap slingeren de wegen over de dijken en bieden een formidabel uitzicht. De boombeplanting op de dijken draagt in hoge mate bij aan het landschapsbeeld, de bloemrijke taluds herbergen bijzondere plantensoorten en insecten.

De kreken liggen verdiept in het landschap, soms zichtbaar aanwezig maar ook vaak verborgen. Naast waterberging hebben ze een functie in het natuurlijke en recreatieve netwerk. Voormalige kreeklopen vormen een herkenbaar reliëf in het verder vlakke polderlandschap.

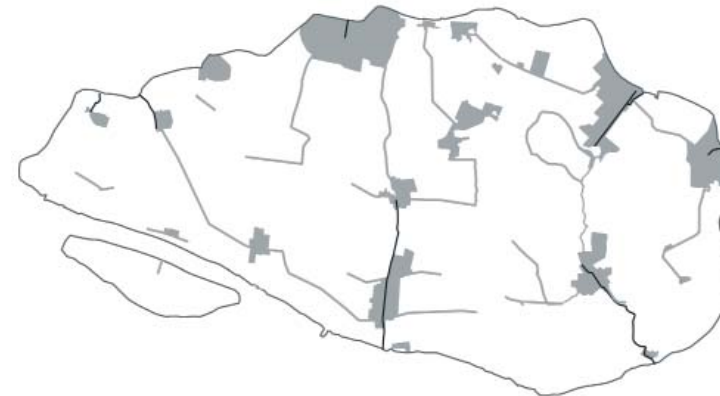

Kreken en dijken

Dorpen, linten en havenkanalen

De dorpen in de Hoeksche Waard zijn nauw verbonden met de inpolderingsgeschiedenis. Veel nederzettingen zijn gekoppeld aan de dijken of het water. Dit heeft tot verschillende typen dorpen met een eigen stedenbouwkundige structuur geleid. De belangrijkste groepen zijn de dijk- en voorstraatdorpen. De linten worden gevormd door langgerekte aaneengesloten structuren van bebouwing, een dijk of een weg is de lijn in het landschap waaraan gewoond en gewerkt werd en wordt. Er zijn dijklinten, zoals de Stougjesdijk aan de rand van Oud-Beijerland, en boerenervenlinten. De boerenervenlinten zijn polderwegen waarlangs zich boerderijen vestigden als herkenbaar element in de open polder.

In de loop van de inpoldering zijn sommige dorpen van het buitenwater afgesneden, havenkanalen werden gegraven om de vaarverbinding in stand te houden. Voorbeelden zijn Strijen en Piershil.

Dorpen, linten en havenkanalen

Ontwikkelingen

De dynamiek in de Hoeksche Waard staat onder invloed van mondiale trends in de samenleving. Binnen de context van de uitgangspunten voor de Regionale Structuurvisie Hoeksche Waard - de versterking van de ruimtelijke kwaliteit, de leefbaarheid en de economische vitaliteit van Nationaal Landschap Hoeksche Waard- en anticiperend op de trends ambieert de regio een toekomst waarin ruimte moet zijn voor dynamiek: mensen moeten prettig kunnen wonen, werken en recreëren in de Hoeksche Waard. In het Ruimtelijk Plan wat onderdeel is van de Regionale Structuurvisie is het toekomstbeeld voor de streek tot 2030 vastgelegd. Hierin staat beschreven hoe de regio om wil gaan met onderwerpen als het regionale bedrijventerrein, nieuwe infrastructuur, landbouw, woningbouw en toerisme. Een van de uitgangspunten is het behoud van de unieke aspecten van het Nationaal Landschap Hoeksche Waard: de lange zichtlijnen, de polders en de dijken.

Op basis van de trends en de Regionale Structuurvisie Hoeksche Waard is een vertaling gemaakt naar hoofdambities voor het gebiedsprofiel.

Hoofdambities voor de Hoeksche Waard

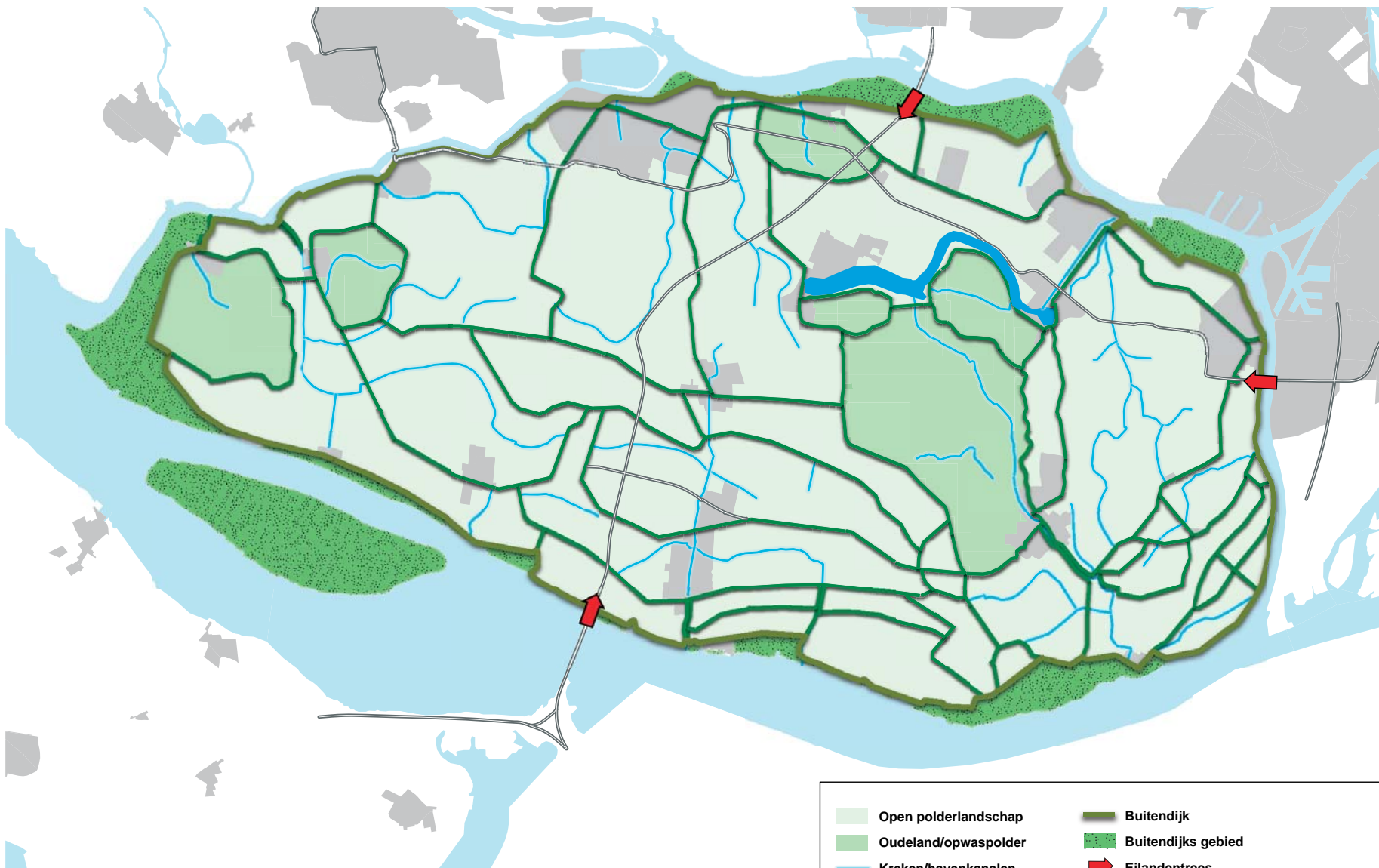
De belangrijkste ambities waar het gebiedsprofiel zich op richt zijn:

- Het herkenbaar houden en versterken van de structuur van dijken en kreken.
- Het veiligstellen van de openheid van de polders.
- Inzet op een zonering die zich richt op een dynamisch landschap in het noorden en een rustige en op natuur en recreatie gericht zuidelijk deel van de Hoeksche Waard.
- Het ontwikkelen van kwalitatief hoogwaardige dorpsranden.
- Het veiligstellen en waar mogelijk versterken van de verbindingen tussen dorp en landschap.
- De verdere ontwikkeling van buitendijkse natuur, inclusief het eiland Tiengemeten.

Deze hoofdambities en bijbehorende structuurdragers zijn op het kaartbeeld weergegeven.

In het kader op de volgende pagina's een overzicht van de ambities van de regio voor de ruimtelijke ontwikkeling van de Hoeksche Waard.

De hoofdambities voor de Hoeksche Waard

Regionale Structuurvisie Hoeksche Waard (2009)

Robuuste krekken

De regio kiest voor een verdere uitbouw van het krekkenstelsel tot een robuuste landschappelijke structuur voor natuur, waterberging en recreatie, met behoud van de primaire functie voor de waterafvoer en wateraanvoer.

Groene dijken

De regio wil de dijken uitbouwen tot groene zones in het landschap, met extra ruimte voor recreatieve functies, verbrede landbouw, landelijk wonen (op beperkte schaal) en langzaam verkeer. Dit met behoud van de primaire functie voor de veiligheid.

Duurzame landbouw

De landbouw krijgt ruimte om zich verder te ontwikkelen in de richting van schaalvergroting en/of specialisatie, mits dit bijdraagt aan behoud of versterking van de kernkwaliteiten van het landschap.

Dorpenland

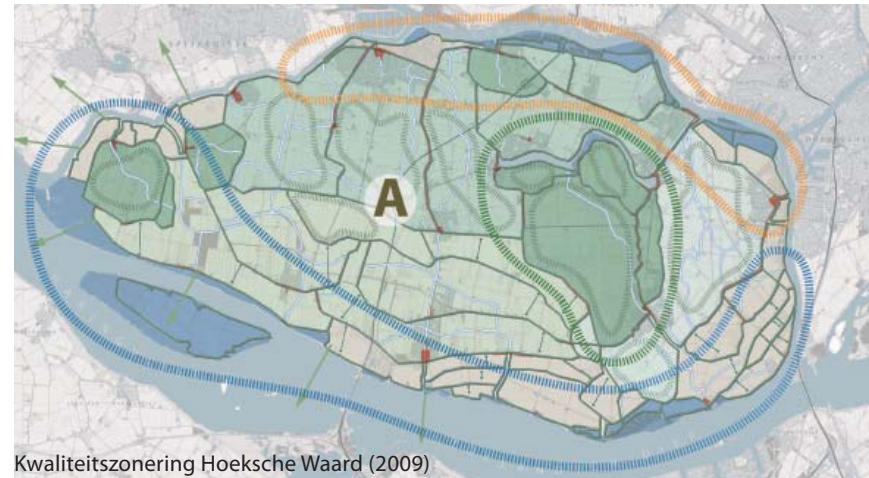
De regio wil de leefbaarheid in de dorpen bevorderen en ruimte bieden voor ontwikkeling: de gemeenten mogen bouwen voor tenminste de eigen bevolkingsgroei met respect voor de kernkwaliteiten van het landschap.

Vitale economie

De regio kiest voor concentratie van grotere regionale bedrijven op een nieuw regionaal bedrijventerrein in de noordrand en op stimulering van kleinschalige en gemengde bedrijvigheid op de bestaande lokale bedrijventerreinen bij de kernen.

Noordrand

De regio streeft naar een integrale ontwikkeling van de noordrand, waarbij de aanleg van een regionaal bedrijventerrein en voorgenomen woningbouw rond de kernen wordt gecombineerd met de opbouw van een robuuste groenblauwe structuur, met daarin diverse regionale voorzieningen op het gebied van vrije tijd, sport en cultuur.

Kwaliteitszoning Hoeksche Waard (2009)

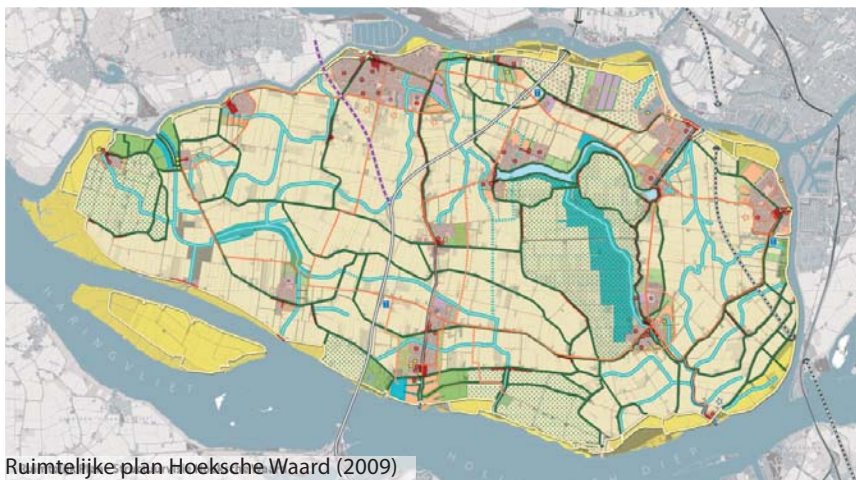
Zuidrand aan de Delta

De regio streeft naar een gecombineerde ontwikkeling van watersport, woningbouw, verblijfsrecreatie en landschapontwikkeling in de Zuidrand aan de Delta, met Numansdorp als regionaal nautisch centrum en Piershil en Strijensas als locaties voor kleinschaliger toeristische voorzieningen.

Regionaal wegennet

De regio streeft naar een samenhangend regionaal wegennet met waar nodig vrijliggende fietspaden, voor een goede interne verkeersafwikkeling en voor het oplossen van verkeersknelpunten op dorps- en dijkwegen; de externe bereikbaarheid moet worden verbeterd door een goede aansluiting op de bovenregionale infrastructuur.

Deze punten zijn vastgelegd in de Ruimtelijke Agenda, die op 27 november 2007 is vastgesteld door de Commissie Hoeksche Waard. Het zijn de elementaire bouwstenen voor het Ruimtelijk Plan van de Regionale Structuurvisie.

Ruimtelijk plan Hoeksche Waard (2009)

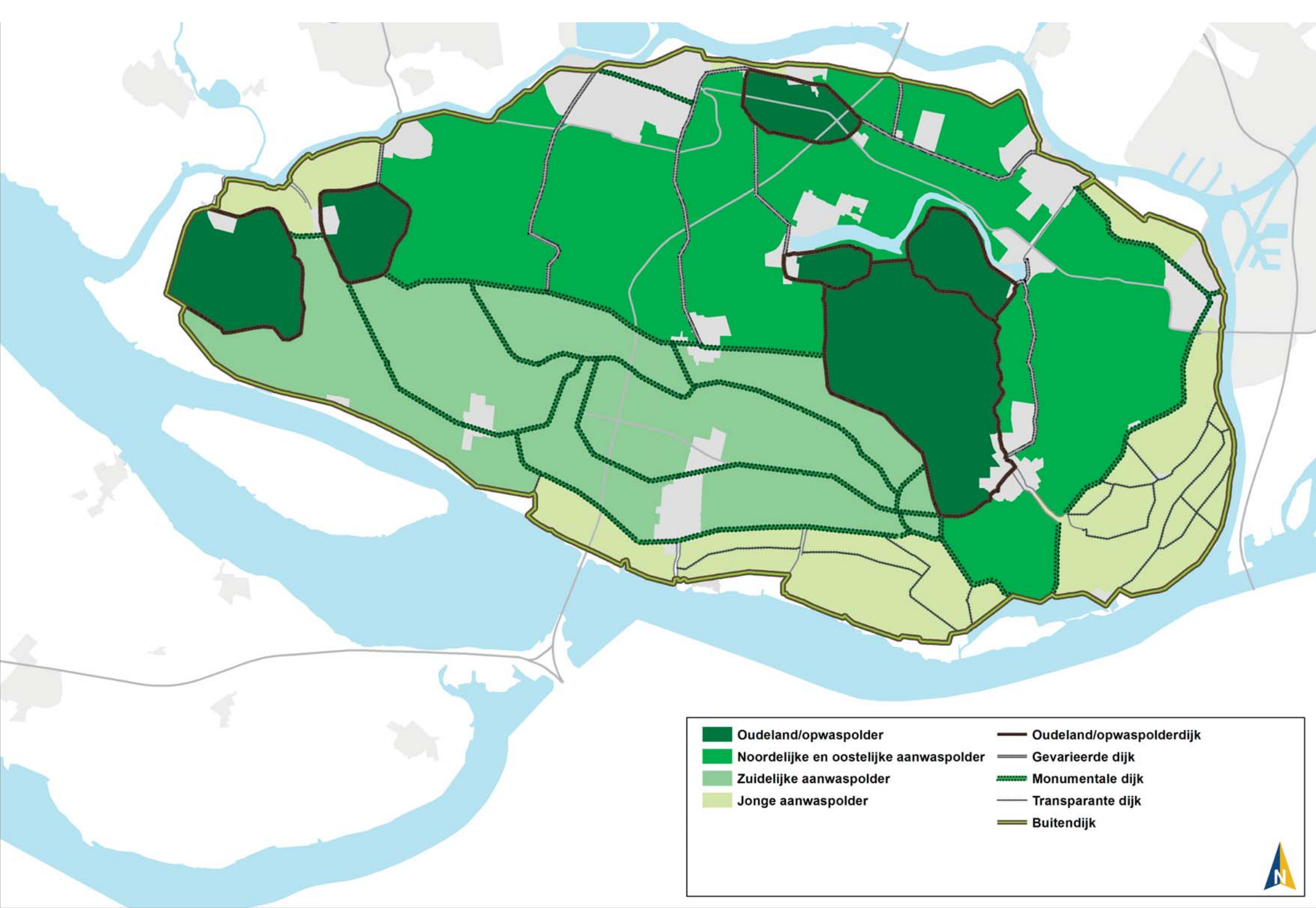
Eerder al heeft de regio een Bestuurlijk Manifest vastgesteld, waarin zeven kwaliteitskaders zijn benoemd. De kaders geven richting aan de toekomst en maken toetsing van ruimtelijke plannen mogelijk:

- De Hoeksche Waard is één en ondeelbaar.
- De regio kiest voor duurzame ontwikkeling.
- Uitgangspunt is de versterking van de leefbaarheid, de economische vitaliteit en de ruimtelijke kwaliteit van de regio.
- De kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap zijn leidend voor de ruimtelijke ontwikkeling.
- Er wordt primair gebouwd voor de eigen woon- en werkbehoefte van de regio. Een bovenregionale opgave wordt niet uitgesloten als die bijdraagt aan de kwaliteit van het Nationaal Landschap.
- Goede infrastructuur is een voorwaarde voor ruimtelijke ontwikkeling.
- Maatwerk is nodig bij de inpassing van nieuwe ontwikkelingen, daarvoor is de opgestelde kwaliteitszoning leidend.

Uitwerking legenda-eenheden

Oudeland/opwaspolder	Oudeland/opwaspolderdijk
Noordelijke en oostelijke aanwaspolder	Gevarieerde dijk
Zuidelijke aanwaspolder	Monumentale dijk
Jonge aanwaspolder	Transparante dijk
	Buitendijk

Herkenbaar open zeeleipolderlandschap

Karakteristiek

De huidige Hoeksche Waard is een mozaïek van polders die vanaf de Middeleeuwen zijn bedijkt. Het eiland is ontstaan vanuit een aantal oude polders die met de inpoldering van de noordelijke aanwasvelden aan elkaar zijn gegroeid. Daarna is het eiland in oostelijke en zuidelijke richting steeds verder uitgebreid door opeenvolgende aanwassen in te polderen. De verschillende poldertypen die zo zijn ontstaan hebben allen andere ruimtelijke karakteristieken en kwaliteiten en vertellen samen het verhaal van de ontstaansgeschiedenis van het eiland.

De dijken zijn vaak beplant en bebouwd en vormen de contramal van de open polders. Ze begrenzen de open ruimten en maken de polderopbouw zichtbaar en beleefbaar. Ze geven reliëf aan het landschap en dragen in hoge mate bij aan de visuele beleving en de recreatieve aantrekkingskracht van het landschap. Gekoppeld aan de verschillende poldertypen zijn er verschillende dijktypen te onderscheiden.

Ontwikkelingen

Het polderpatroon, het reliëf van dijken en kreken en de openheid zijn benoemd als de drie kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Hoeksche Waard. Behoud en versterking van deze kwaliteiten is het uitgangspunt. De landbouw is een belangrijke drager van het open polderlandschap en krijgt de ruimte om zich verder te ontwikkelen in de richting van schaalvergroting en/of specialisatie, mits dit bijdraagt aan behoud of versterking van de kernkwaliteiten. Daarnaast heeft de regio de ambitie om de dijken uit te bouwen tot groene zones in het landschap, met extra ruimte voor recreatieve functies, verbrede landbouw, landelijk wonen (op beperkte schaal) en langzaam verkeer.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Versterken van het specifieke karakter van de Hoeksche Waard ten opzichte van de overige eilanden in de delta.
- Herkenbaar houden van het patroon van (ronde) opwas- en (langgerekte) aanwasvelden door behouden en versterken van de (beplante) dijk als herkenbare landschappelijke structuurdrager in contrast met de grootschalige, open polder.
- Ontwikkelingen dragen bij aan het contrast tussen de regelmatige patronen in de polder en de (verkaveling rond) de kronkelige kreken.
- Dorpen liggen als compacte kernen aan de rand van een polder
- Versterken van de kreek als herkenbare landschappelijke structuurdrager van het zeeleilandschap.
- Versterken van het contrast tussen de binnendijkse akkerbouwvelden en buitendijkse natuur.
- Havenkanalen versterken de ruimtelijke en recreatieve relatie tussen dorp en open water.
- Naast de ambities voor de zeeleipolders als geheel geldt voor de veenpolder dat ontwikkelingen rekening houden met het herkenbaar houden van het kleinschalige dijkenpatroon en de relatief onregelmatige verkaveling. Veenrestanten bepalen het beeld.

Buitendijk

Voor de uitwerking van deze legenda-eenheid verwijzen wij naar Onderscheidend Rivierengebied (pagina 41).

Openheid van de polder en begrenzing door de dijk

Oudeland/opwaspolder

Karakteristiek

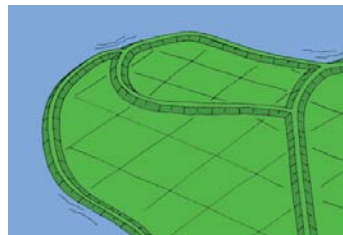
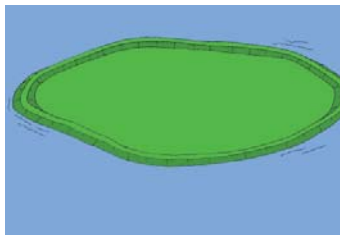
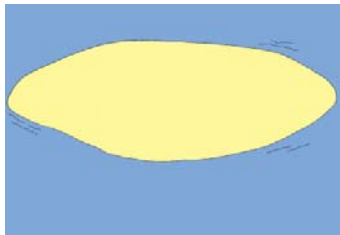
De oudste polder van de Hoeksche Waard is de Sint Anthonypolder, die als enige de St. Elizabethvloed uit 1421 doorstond. Na de vloed werden de hooggelegen gorzen aan de westzijde van de tevens behouden Keizersdijk als eerste bedijkt: het Oudeland van Strijen en Polder het Munnikenland van Westmaas. Aan de westzijde van het eiland liggen drie oude opwaspolders: Oud-Heinenoord, Oude-Korendijk en Oud-Piershil. Vanuit deze oude polders is middels een reeks aanwassen het eiland steeds verder uitgebreid.

De opwaspolders hebben een min of meer ronde vorm met grillige dijken. Ze hebben een zeer open karakter en zijn grotendeels in gebruik als akkerland. Elke polder heeft een tegen de dijk aan en bij een kreek gelegen kern. Overige bebouwing ligt tegen de dijken aan en spaarzaam in de polder zelf. Bepanting komt in de polders nauwelijks voor.

In het Oudeland van Strijen zijn restanten van het oude veenlandschap aanwezig. Dit is duidelijk herkenbaar doordat de polder hoofdzakelijk in gebruik is als grasland. De wegen in de polder zijn deels onverhard. Een deel van de polder is natuur- en/of stiltegebied.

Ambities

- Behoud en versterking van de openheid van de polders. Voorkom versnippering van de ruimte door bebouwing en beplanting te koppelen aan de dijk en de erven of in te zetten voor de afronding van de compacte dorpskernen.
- Behoud van de herkenbaarheid en leesbaarheid van het polderpatroon. De polder wordt als eenheid beschouwd en ontwikkelingen worden vanuit de polder als geheel gezien.
- Ruimte voor ontwikkeling van de landbouw (schaalvergroting en/of specialisatie) als belangrijke drager van het open polderlandschap.
- Behoud en versterken van de onderscheidende kenmerken van het Oudeland van Strijen (gebruik als grasland, deels onverharde wegen, natuur- en stiltegebied). De kartbaan is een gebiedsvreemd element; uitbreiding is ongewenst.

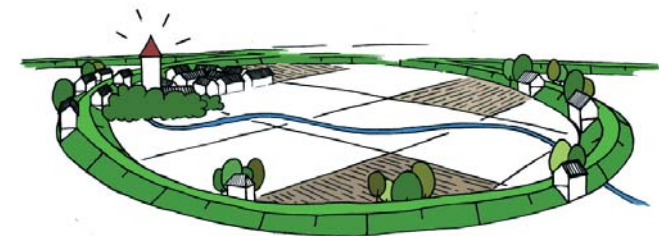

Ontstaan van een opwaspolder

Ontstaan Oudeland van Strijen

Open en weidse karakter van het Oudeland van Strijen

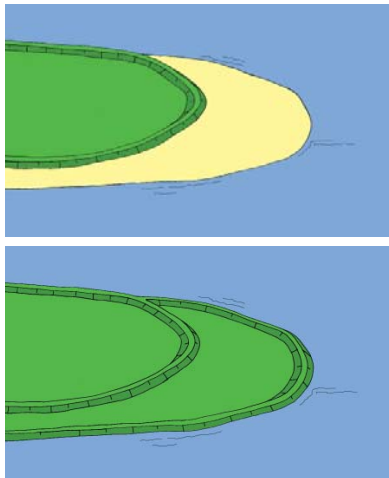

Karakteristiek van een opwaspolder: ronde vorm, compacte dorpskern bij kreekmonding, open karakter, afwisselende dijk

Noordelijke en oostelijke aanwaspolder

Karakteristiek

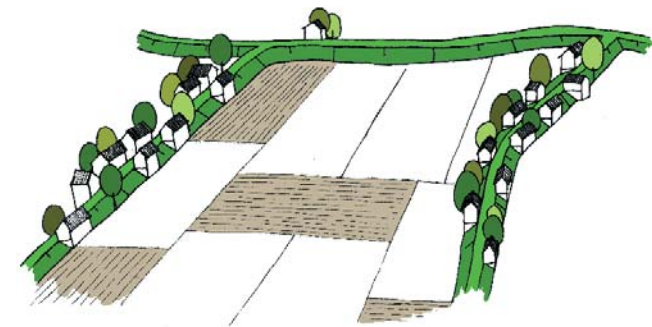
Tegen de buitendijk van de oude opwaspolders aan ontstonden door aanslibbing van zand en klei aanwassen. Deze werden - als ze ver genoeg waren opgeslibt - ingedijkt waardoor de oudste eilanden aan elkaar groeiden. Eerst werden de luwere delen aan de noordzijde van de Hoeksche Waard ingepolderd. Deze aanwaspolders zijn vaak zeer groot en hebben een onregelmatige vorm. Ze zijn voornamelijk als akkerland in gebruik. De verkaveling varieert van een blok- tot strokenverkaveling en richt zich naar het patroon van kreken en geulen. De dorpen liggen veelal aan de dijk bij de monding van een kreek. Overige bebouwing concentreert zich op en langs de dijken, met op een aantal plaatsen aaneengesloten, langgerekte dijkdorpen. Karakteristiek voor een groot aantal polders is het regelmatige wegenpatroon. Langs de wegen liggen verspreide, beplante erven. In de polders aan de noordrand van het eiland hebben de grootste stedelijke ontwikkelingen plaatsgevonden. De openheid van de polders komt hier onder druk te staan en het beeld wordt gedomineerd door bebouwing, infrastructuur, glastuinbouw e.d.

Opeenvolgende indijking van opwaspolders en aanwaspolders

Lange zichtlijnen over de grote noordelijke en oostelijke aanwaspolders

Karakteristiek: grote schaal en maat, lange zichtlijnen, gevarieerde, sterk bebouwde dijken

Ambities

- In de meer verstedelijkte polders aan de noordrand, waar de openheid onder druk staat, wordt ingezet op integrale gebiedsontwikkeling, waarbij stedelijke ontwikkelingen worden gecombineerd met investeringen in het landschap. Er wordt hierbij gestreefd naar behoud van de nog resterende openheid van de polders, door stedelijke ontwikkelingen waar mogelijk te concentreren en lange zichtlijnen te behouden.
- In het minder verstedelijkte deel van de polders wordt ingezet op behoud en waar mogelijk versterking van de openheid. Voorkom versnippering van de ruimte door bebouwing en beplanting waar mogelijk te koppelen aan de dijklinten en de erven of in te zetten voor de afronding van de compacte dorpskernen. Hier is ruimte voor ontwikkeling van de landbouw (schaalvergroting en/of specialisatie) als belangrijke drager van het open polderlandschap.

Zuidelijke aanwaspolder

Karakteristiek

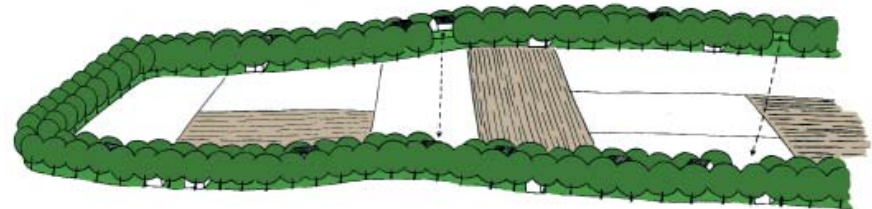
Na de inpoldering van de noordelijke en oostelijke aanwaspolders werden de zuidelijke aanwaspolders ingedijkt. Deze polders liggen parallel aan de hoofdstroom van de rivier, hebben een langgerekte vorm en liggen in een typisch schillenpatroon. De polders zijn overwegend in gebruik als akkerland. Het patroon van wegen en verkaveling is zeer regelmatig. De dijken zijn zeer stevig beplant, verspreide beplanting in de polder komt nauwelijks voor. Het grootste gedeelte van de bebouwing concentreert zich op en langs de dijken. Deze polders zijn onderdeel van de zuidrand van de Hoeksche Waard. De zuidrand heeft een minder verstedelijkt karakter dan de noordrand van het eiland.

Doorzicht van dijk tot dijk

Ambities

- Behoud van de openheid van het polderlandschap en de kenmerkende doorzichten van dijk tot dijk. Voorkom versnippering van de ruimte door bebouwing en beplanting waar mogelijk te koppelen aan de dijk en de erven of in te zetten op de afronding van de compacte dorpskernen.
- Inzet op behoud van het 'luwere' karakter van de zuidrand van de Hoeksche Waard in contrast met de meer dynamische en verstedelijkte noordrand. Ontwikkelingen zijn gericht op versterking van recreatieve gebruiksmogelijkheden van het landschap en bijzondere woonmilieus, passend binnen het landschappelijke karakter, en worden integraal opgepakt.
- Behoud van de herkenbaarheid en leesbaarheid van het kenmerkende schilvormige polderpatroon met stevig beplante dijken. De polder wordt als eenheid beschouwd en ontwikkelingen worden vanuit de polder als geheel gezien.
- Er is ruimte voor ontwikkeling van de landbouw (schaalvergroting en/of specialisatie) als belangrijke drager van het open polderlandschap.

Karakteristiek: langgerekte, schilvormige polder, stevig beplante dijken, doorzichten van dijk tot dijk

Jonge aanwaspolder

Karakteristiek

Vanaf de 17e eeuw tot in de 20e eeuw zijn in de randzone van de Hoeksche Waard kleinere aanwaspolders ingedijkt, soms als herbedijking na een overstroming. Omdat naar de randen toe de waterdynamiek toeneemt, was het moeilijker om nog land te winnen en worden de polders steeds kleiner. Het zijn de jongste polders van het eiland met een rijke kleibodem en een grootschalige, rationele agrarische verkaveling. Er is van oorsprong weinig bebouwing en er zijn geen dijkdorpen.

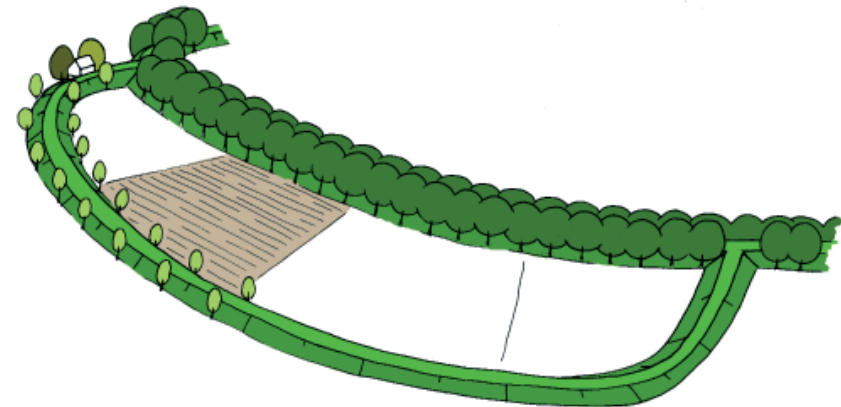
Deze polders zijn onderdeel van de zuidrand van de Hoeksche Waard en hebben een landelijk karakter.

Zicht over een jonge aanwaspolder

Ambities

- Behoud van het zeer open karakter van de jonge aanwaspolders met kenmerkende grootschalige verkaveling.
- Indien grotere ontwikkelingen zich voordoen wordt ingezet op integrale gebiedsontwikkeling. De polder wordt hierbij als eenheid beschouwd en ontwikkelingen worden vanuit de polder als geheel gezien.
- Ontwikkelingen passen binnen het profiel van de zuidrand van de Hoeksche Waard en zijn gericht op versterking van recreatieve gebruiksmogelijkheden van het landschap en bijzondere woonmilieus, passend binnen het landschappelijke karakter.
- Ruimte voor ontwikkeling van de landbouw (schaalvergroting en/of specialisatie) als belangrijke drager van het open polderlandschap.

Karakteristiek: kleine, langwerpige polder, weinig bebouwing en beplanting, grootschalig akkerbouw gebied

Open polder in gebruik als akkerland, stevig beplante dijkzones

Oudeland/opwaspolderdijk

Karakteristiek

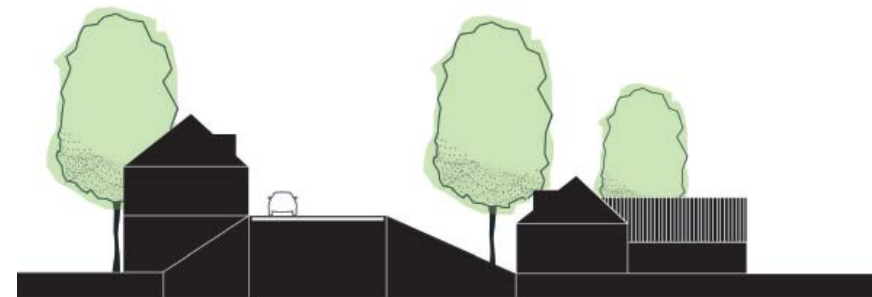
De dijken rond de oude veen- en opwaspolders hebben een relatief grillig verloop als gevolg van de vele dijkdoorbraken in het verleden. Ze kennen een grote variatie aan beplanting en bebouwing. De Keizersdijk ten oosten van het Oudeland van Strijen is zeer oud en heeft bijzondere cultuurhistorische waarde.

Afwisselend bebouwde en beplante dijk met een grillig verloop

Ambities

- Behoud en versterking van de landschappelijke diversiteit en het afwisselende karakter van de dijken.
- Behoud en versterking van het diverse en afwisselende beplantingsbeeld. Er kunnen vele soorten worden toegepast in rijen, groepen of solitair (fruitbomen, notenbomen, knotwilgen, meidoorn, struweel etc.). Er is geen doorgaande laanbeplanting aanwezig.
- Er is beperkt ruimte voor nieuwe ontwikkelingen langs de dijk als rekening wordt gehouden met de ruimtelijke karakteristieken. Dit betekent dat de huidige korrelgrootte, de positie van bebouwing binnen het dijkprofiel, en de afwisseling langs de dijk met doorzichten richting het achterliggende open polderlandschap richtinggevend zijn (zie ook Linten blijven linten).
- Ontwikkelingen hebben geen grote verkeersaantrekkende werking en de verkeersfunctie voegt zich naar de maat en schaal van het dijklint.

Principe profiel

Gevarieerde dijk

Karakteristiek

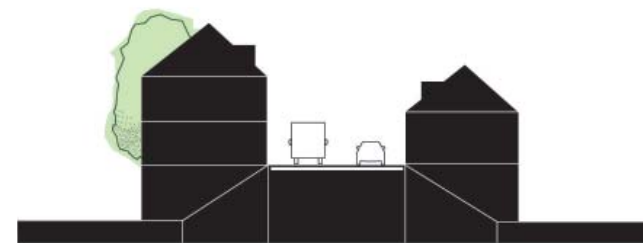
De dijken van de noordelijke aanwasolders lopen in noord-zuid richting en zijn na de Oudeland/opwaspolderdijken de oudste dijken van het eiland. Ze zijn vaak dicht bebouwd, hebben een multifunctioneel karakter en er lopen vaak drukke wegen over. Ze sluiten aan op de grotere kernen in de noordrand van het eiland. Er is meestal geen doorgaande laanbeplanting aanwezig, de aanwezige erfbeplanting bepaalt het groenbeeld.

Ambities

- Versterken van het gevarieerde en multifunctionele karakter.
- Behoud en versterken van de erfbeplanting als drager van het groenbeeld van de dijk. Er is geen doorgaande laanbeplanting aanwezig. Pleksgewijs (bijvoorbeeld op kruispunten en overhoeken) kan beplanting aangeplant worden (b.v. monumentale bomen in groepen of solitair).
- Er is ruimte voor nieuwe ontwikkelingen langs de dijk. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de ruimtelijke karakteristieken. Dit betekent dat de huidige korrelgrootte, de positie van bebouwing binnen het dijkprofiel, en de afwisseling langs de dijk richtinggevend is (zie ook Linten blijven linten).

Sterk bebouwde en afwisselend beplante dijk, gevarieerd beeld

Principe profiel

Monumentale dijk

Karakteristiek

De dijken langs de zuidelijke en oostelijke aanwaspolders hebben vaak een typisch dwarsprofiel met huizen op de dijk aan de voormalige zeezijde en boerderijen onder langs de dijk aan de polderzijde. De dijken werden in het verleden stevig met essen beplant (meerzijdige laanbeplanting). Dit heeft 'kathedralen van dijken' opgeleverd waarin de dijkhuizen met hun tuinen zijn opgenomen en die als groene achtergrond dienen voor de boerderijen. De monumentale beplanting geeft eenheid aan het gevarieerde bebouwingsbeeld. De dijken lopen voor het overgrote deel parallel aan elkaar. Vanaf de dijk is doorzicht mogelijk naar de volgende dijk.

Dijk met stevige laanbeplanting, monumentaal karakter, afwisselend bebouwd

Ambities

- Behoud en versterking van het monumentale dijkbeeld als stevig groen lint in het open polderlandschap met doorgaande meerrijige laanbeplanting met kroonsluiting over de weg (veelal essen).
- Er is beperkt ruimte voor nieuwe ontwikkelingen lang de dijk als rekening wordt gehouden met de ruimtelijke karakteristieken. Dit betekent dat de huidige korrelgrootte, de positie van bebouwing binnen het dijkprofiel, en de afwisseling langs de dijk met doorzichten richting het achterliggende open polderlandschap richtinggevend zijn (zie ook Linten blijven linten).
- Ontwikkelingen hebben geen grote verkeersaantrekkende werking en de verkeersfunctie voegt zich naar de maat en schaal van het dijklint.

Principe profiel

Transparante dijk

Karakteristiek

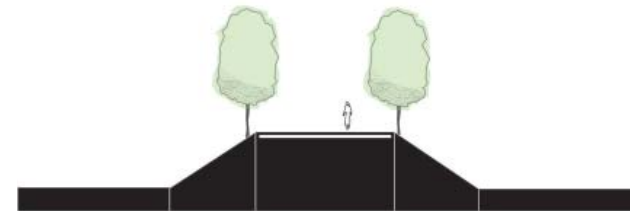
De kleine aanwaspolders aan de rand van de Hoeksche Waard zijn relatief kleine, open polders. De dijken zijn grotendeels onbebouwd. De dijkbeplanting is transparant en regelmatig. Verschillende dwarsprofielen komen voor. Vanaf de dijken kan vaak door de polder naar de volgende dijk gekeken worden.

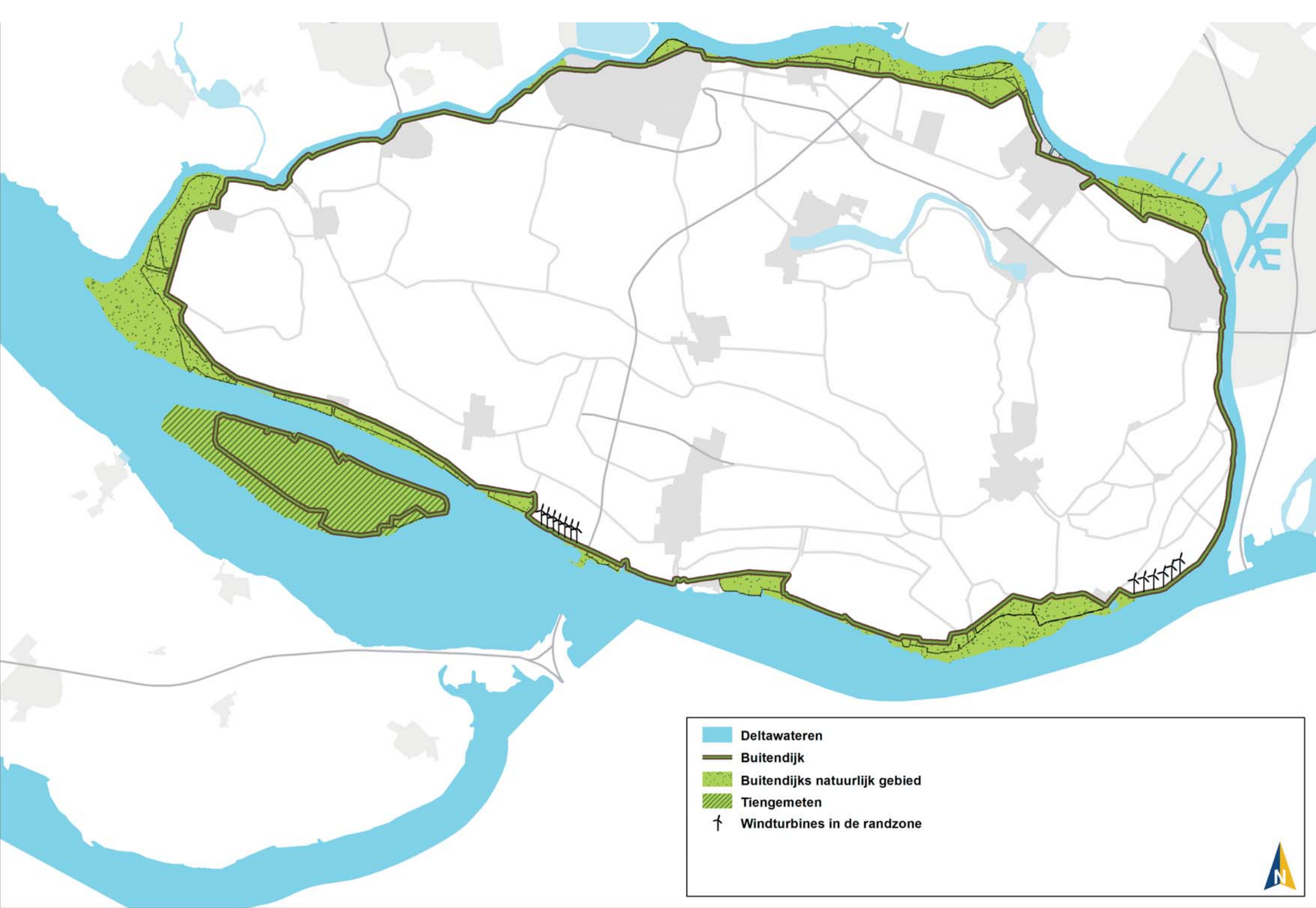
Dijk met veelal net aangeplante, transparante laanbeplanting, weinig bebouwing

Ambities

- Behoud en versterking van het regelmatige en transparante karakter van de dijkbeplanting met een zo constant mogelijk beeld over het hele dijktraject. Enkelrijige laanbeplanting op ruime plantafstand, geen onderbegroeiing.
- Behoud van de grotendeels onbebouwde dijken. Er is daarom slechts zeer beperkt ruimte voor nieuwe ontwikkelingen.

Principe profiel

- Deltawateren
- Buitendijk
- Buitendijks natuurlijk gebied
- Tiengemeten
- Windturbines in de randzone

Onderscheidend rivierengebied

Karakteristiek

De Hoeksche Waard is een eiland dat omringd wordt door brede voormalige zeearmen aan de zuidzijde en smallere rivierarmen aan de noordzijde. Deze vier wateren hebben allen een eigen karakteristiek. Langs de randen van het eiland, tegen de buitendijk aan, liggen de buitendijkse gebieden. Dit zijn veelal natuurgebieden. Ze staan met hun natuurlijke karakter in sterk contrast met de strak verkavelde, agrarische polders binnendijks. Op de randen van het eiland komen de twee werelden bij elkaar. De buitendijk vormt hier een belangrijke structuurdrager vanwaar beide werelden beleefbaar zijn.

In het Haringvliet ligt het eiland Tiengemeten. Dit eiland is ontstaan uit een opwas die rond 1750 bedijkt werd. Aan de zuidwestelijke zijde ontstonden aanwassen, die begin 19e eeuw zijn ingepolderd. In 2006 is deze landbouwpolder deels omgevormd tot natuurgebied. Nu trekt het jaarlijks veel bezoekers.

Ontwikkeling

De ambitie is gesteld om de buitendijkse natuurgebieden langs de randen van de Hoeksche Waard aan elkaar te koppelen tot een doorgaande natuurlijke oeverzone met een belangrijke ecologische betekenis, die ook voor recreatie en toerisme veel mogelijkheden biedt. Hiertoe zouden ook binnendijks een aantal randpolders tot natuur worden ontwikkeld. Een aantal van deze plannen wordt niet of later uitgevoerd.

Vanuit de derde toetsing van de waterkeringen en om aan de toekomstige wateropgave te kunnen voldoen zijn er een aantal dijktrajecten waar een versterkingopgave ligt.

Op de randen van het eiland staat momenteel een aantal windturbines in lijnopstelling. In de toekomst zal de vraag naar duurzame energiebronnen en daarmee de opgave voor de plaatsing van windturbines sterk toenemen.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Het versterken van het natuurlijk landschap van slikken, (bekade) gorzen, grienden en wilgenbossen met ruimte voor dynamische natuurlijke processen, wisselende waterstanden en zoet-zoutovergangen zijn uitgangspunt bij ontwikkelingen in het buitendijks gebied.
- Versterken van het contrast tussen binnen- en buitendijksgebied.
- Ontwikkelingen aan de rand van de eilanden versterken (de ervaring van) het stoere deltakarakter en passen bij de maat en schaal van dijk en open wateren.
- Ontwikkelingen in de rand worden bekeken in het licht van de ontwikkeling van de rand als geheel, waarbij een duidelijk verschil zit tussen de 'dynamische' noordrand en het 'luwe' zuiden.
- Als ontwikkelingen plaatsvinden langs de rivier dan krijgen deze (ook) een voorkant naar de rivier en dragen deze bij aan behoud of versterking van het eigen karakter van de rivier.

Deltawateren

Karakteristiek

De Hoeksche Waard is een eiland dat omringt wordt door voormalige zeearmen aan de zuidzijde (Haringvliet en Hollandsch Diep) en rivierarmen aan de noordzijde (Dordtsche Kil, Spui en Oude Maas). Het Haringvliet en het Hollandsch Diep hebben een grote schaal en maat waardoor de Hoeksche Waard als eiland beleefbaar wordt. Deze wateren hebben een grote ecologische en recreatieve betekenis. Met de aanleg van de deltawerken is grotendeels een einde gekomen aan de natuurlijke dynamiek en getijdenwerking.

De rivierarmen aan de noordzijde van het eiland zijn minder breed. De Dordtsche Kil en de Oude Maas vormen drukke scheepvaartroutes. Het Spui voert sinds de aanleg van de deltaxwateren het water van het Haringvliet af richting de Oude Maas en via de Nieuwe Waterweg naar zee. De stroomrichting is hierdoor omgekeerd. Er is een sterke stroming waardoor het minder geschikt is voor waterrecreatie. Het spui kan uitsluitend per boot worden overgestoken, op een aantal plaatsen zijn veerponten.

Zicht over het Haringvliet

Ambities

- Versterking van de beleefbaarheid van het water vanaf het eiland door het verbeteren of toevoegen van routes en uitzichtpunten op de buitendijk en het vergroten van de toegankelijkheid van het buitendijksgebied (met inachtneming van de ecologische randvoorwaarden en natuurwetgeving).
- Behoud en versterking van de relatie tussen waterrecreatie op de deltaxwateren en landgebonden recreatie door jachthavens als knooppunten te ontwikkelen (zie ook Vrijtijdslandschap).
- Uitbouwen van de gebruiksmogelijkheden van de veerponten als belangrijke verbindingen over het water en manier om het water en het eiland vanaf het water te beleven (zie ook Vrijtijdslandschap).

Zicht over de Oude Maas

Buitendijk

Karakteristiek

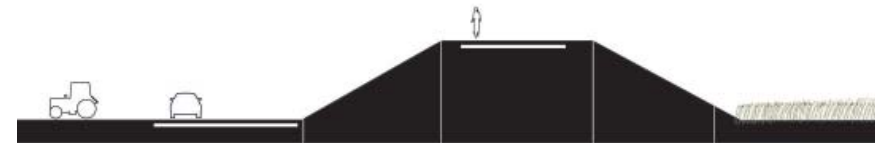
De buitendijk is een primaire waterkering, met een robuust profiel en weinig tot geen beplanting en bebouwing. De buitendijk vormt de grens tussen het strak verkavelde, agrarische binnendijkse polderlandschap en de natuurlijke buitendijkse gebieden. Vanaf de verheven positie op de dijk zijn deze twee contrastrijke werelden goed beleefbaar. De dijk is slechts deels toegankelijk. Op diverse trajecten staat aan de binnendijkse kant een bomenrij aan de voet. Dit geeft een extra markering van de buitenrand van de Hoeksche Waard. Voor diverse trajecten is dijkversterking nodig.

Onbeplante buitendijk, wegen vaak onderlangs

Ambities

- Behoud van de continuïteit en het monumentale en eenduidige karakter van de buitendijk.
- Behoud en versterking van de toegankelijkheid en de beleving vanaf de buitendijk. Inzet op de aanleg van uitzichtspunten en doorgaande recreatieve routes op of buitenlangs de dijk (met inachtneming met de ecologische randvoorwaarden en natuurwetgeving) waardoor de Hoeksche Waard als eiland optimaal beleefd kan worden.
- Bij het beheer van de buitentaluds kan aansluiting gezocht worden met het beheer van de buitendijkse natuurgebieden. De dijk blijft onbeplant.
- Bij toekomstige dijkversterking inzetten op behoud van de continuïteit van het dijkprofiel en vergroten van de toegankelijkheid van de dijk.

Principe profiel

Buitendijks natuurlijk gebied

Karakteristiek

Tegen de buitendijk aan liggen rondom de Hoeksche Waard een reeks buitendijkse gebieden. Dit zijn veelal natuurgebieden (grienden, (gras) gorzen, moerasbossen etc.) met hoge natuurwaarden waar natuurlijke processen het beeld bepalen. Ze staan in sterk contrast met de strak verkavelde, agrarische polders binnendijks. Vroeger waren deze in gebruik voor de teelt van biezen, riet en wilgentenen. Deze oorspronkelijke functie is verloren gegaan. De hoger gelegen buitendijkse gronden, die slechts incidenteel onder water lopen, werden vroeger beweid. Dit zijn de grasgorzen, die typisch zijn voor de Hoeksche Waard. Vanaf de dijk bieden de open gorzen weidse vergezichten op het deltalandschap. Een aantal buitendijkse gebieden zijn omkaad en in agrarisch gebruik.

Buitendijks natuurgebied

Ambities

- Bescherming van de natuurwaarden van het buitendijks gebied in combinatie met het vergroten van de beleefbaarheid van natuurlijke processen, weidsheid en ongereptheid. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen gebieden waar ingezet wordt op het vergroten van de toegankelijkheid en recreatieve gebruiksmogelijkheden en gebieden die ontoegankelijk blijven en waar ingezet wordt op het vergroten van de beleving vanaf de buitendijk (zie ook Vrijtijdlandschap, natuurrecreatie).
- Behoud van de openheid, het uitzicht op de rivier en de cultuurhistorische waarde van de grasgorzen.
- Behoud en ontwikkeling van cultuurhistorisch waardevolle elementen zoals grienden en eendenkooien (zie ook Identiteitsdragers, eendenkooi).
- Inzet op de ontwikkeling van een 'groene zoom' rondom de hele Hoeksche Waard met buitendijkse natuur- en recreatiegebieden en aangrenzende binnendijkse groengebieden.

Buitendijks recreatiegebied

Tiengemeten

Karakteristiek

Een bijzondere positie in het buitendijksgebied wordt ingenomen door het eiland Tiengemeten. Deze voormalige landbouwpolder is in 2006 deels omgevormd tot natuurgebied. Aan de zuidkant is een gat in de dijk gegraven; een groot deel van het eiland staat nu dagelijks onder invloed van de rivier. Verderop staat het water stil en ontstaat een uitgestrekt moeras. Door de geïsoleerde ligging van het eiland heerst er een ongekennde rust. Het eiland is bereikbaar middels een veerpont vanaf Nieuwendijk en trekt jaarlijks veel bezoekers.

Ambities

- Doorontwikkeling van de recreatieve gebruiksmogelijkheden van het eiland. De beleving van rust en stilte en de ecologische draagkracht en natuurwetgeving bepalen hierbij de randvoorwaarden. Denk hierbij aan recreatieve voorzieningen (entreegebied, bezoekerscentrum, museum, horeca, kleinschalige verblijfsrecreatie etc.), routing, informatievoorzieningen, etc..

Een groot deel van Tiengemeten staat onder invloed van de rivier

Windturbines in de randzone

Karakteristiek

Op dit moment staan er op twee locaties aan de zuidzijde van het eiland korte lijnopstellingen windturbines langs de buitendijk. De provincie heeft besloten om op vijf plaatsen windmolens in lijnopstellingen te realiseren. Deze locaties liggen ook aan de rand van het eiland, o.a. omdat windturbines bij de grote maat en schaal van de deltawateren passen en kunnen bijdragen aan het markeren van de heldere grens tussen land en water en de oriëntatie op het eiland.

Ambities

- Per locatie is maatwerk nodig met betrekking tot alle ruimtelijke aspecten; de precieze plaatsing van windturbines in het landschap en in onderlinge afstemming ten opzichte van elkaar is een integrale ontwerpogave.

Windturbines aan de zuidrand van het eiland

Snelweg als landelijke doorsnijding	Eilandentree over weg en water
Panorama	entree over water
N-weg als landelijke doorsnijding	entree over de weg (tunnel)
Polderweg	entree over de weg (brug)
Dijkweg	

Weg door stad en land

Karakteristiek

De Hoeksche Waard wordt ontsloten door de snelweg A29 en de provinciale N217. De noord-zuid georiënteerde A29 loopt van Barendrecht via de Heinenoordtunnel en de Haringvlietbrug naar Dinteloord. Het is een belangrijke verbinding tussen Rotterdam en zuidwest Nederland. De N217 is de belangrijkste oost-west verbinding en verbindt het eiland met Spijkenisse en Dordrecht. De weg begint bij de veerstoep van het veer Hekelingen - Nieuw Beijerland en verlaat het eiland bij 's Gravendeel via de Kiltunnel. De N487 ontsluit het zuidelijke deel van de Hoeksche Waard.

Karakteriserend voor deze wegen is de transparante ligging in het landschap en het prachtige uitzicht. Het vlakke polderland en de dijken zijn goed zichtbaar en beleefbaar voor de passerende automobilist.

Het lokale wegennetwerk bestaat uit rechte polderwegen en hoger gelegen, vaak slingerende, dijkwegen. De aansluitingen van de polderwegen en de dijkwegen zijn markante punten, maar zijn nu vooral verkeerskundig ingericht.

Ontwikkelingen

Er wordt reeds lang gesproken over de aanleg van de A4-Zuid, de verbinding tussen de A15 (Beneluxplein) en de A29, maar de definitieve besluitvorming heeft nog niet plaatsgevonden. Hierbij wordt ook nagedacht over een mogelijke op- en afrit bij Oud-Beijerland.

Daarnaast zijn er diverse plannen voor nieuwe (rand)wegen om bestaande woongebieden te ontzien en nieuwe woon- en werkgebieden goed te ontsluiten. Hierbij wordt zoveel mogelijk ingezet op bundeling met of de opwaardering van bestaande wegen, maar definitieve tracékeuzes zijn nog niet genomen.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Daar waar de snelweg de rand van een dorp vormt, is extra aandacht voor de kwaliteit van de dorpsrand, waaronder doorgaande verbindingen tussen dorp en ommeland.
- De autoweg doorsnijdt het landschap zonder functionele, logistieke interactie met dit landschap.
- Een visuele relatie tussen weg en omgeving is gewenst. Vanaf de snelweg zijn de omringende landschappen en kruisingen met landschappelijke hoofdstructuren beleefbaar.
- Ontwikkelingen aan de snelweg zijn altijd integrale gebiedsopgaven met specifieke aandacht gevraagd voor: verknoping met het onderliggend wegennet en het verminderen van de barrièrewerking van wegen voor doorgaande recreatieve en ecologische verbindingen.
- Nieuwe infrastructuur wordt aangelegd als een logische verbinding van A naar B die ook na langere tijd nog begrijpbaar is. De weg beweegt waar mogelijk mee met de richting van het landschap.
- Nieuwe of aan te passen infrastructuur is een integrale gebiedsopgave. Onder inpassing wordt naast ligging in het landschap ook verstaan: omgaan met doorlopende landschappelijke structuren, logische oplossingen voor doorgaande recreatieve verbindingen en behoud van gebruikswaarde van het omliggend gebied.
- Waar N-wegen landschappelijke hoofdstructuren kruisen, blijft de landschappelijke lijn als afzonderlijke structuur zichtbaar en herkenbaar. Deze 'contactpunten' worden met zorg ontworpen en komen terug in de op te stellen beeldkwaliteitparagraaf.

Snelweg als landelijke doorsnijding

Karakteristiek

De A29 is een belangrijke verbinding tussen Rotterdam en zuidwest Nederland. De weg is door de afritten bij Heinenoord en Numansdorp echter ook belangrijk voor de bereikbaarheid van het eiland zelf.

De snelweg doorsnijdt het landschap en biedt automobilisten een waardevol panorama op de open polders. Daarbij is het contrast met de stedelijkheid van de regio Rotterdam groot. De snelweg ligt als een autonome lijn in het landschap, maar is landschappelijk goed ingepast. De weg ligt op maaiveld en wegbeplanting ontbreekt. Door deze eenvoudige en sobere inrichting vormt de weg geen visuele barrière. Ook de fysieke barrière is beperkt, omdat de meeste routes en landschappelijke structuren intact zijn gebleven. De kruisingen zijn eenvoudig vormgegeven en logisch gepositioneerd. Een belangrijke ontwikkeling is de mogelijke aanleg van de A4-Zuid, ten westen van Oud-Beijerland. Er zijn nog geen uitspraken gedaan over de precieze ligging en inpassing van de weg.

De A29 heeft een sober en ingetogen wegprofiel

Ambities

- Het landelijke karakter van de snelweg overheerst. Dit betekent dat de weg transparant is en niet nadrukkelijk aanwezig is in het landschap. Het functionele en ingetogen wegprofiel handhaven. Voorkomen dat een zelfstandig weglandschap ontstaat door de weg ruimtelijk niet aan te zetten (bijvoorbeeld met beplanting).
- De visuele relatie tussen de weg en de omgeving wordt gemaximaliseerd, zodat de dijken, kreken, dorpen en de openheid van het polderlandschap goed zichtbaar en beleefbaar zijn vanaf de weg.
- Kruisingen met landschappelijke hoofdstructuren, zoals dijken, worden met zorg ontworpen, zodat de landschappelijke structuur zichtbaar en herkenbaar blijft.
- Veiligheid staat voorop, maar wegmeubilair (vangrail, bebording, verlichting, etc.) zoveel mogelijk beperken of bundelen.
- Het deel van de A29 dat door de Hoeksche Waard loopt, staat niet op zichzelf. De inrichting sluit daarom aan bij de rest van het traject.

De A29 ligt transparant in het landschap

Panorama

Karakteristiek

Vanaf de A29 hebben automobilisten prachtig zicht op de open zeeleipolders met akkerbouw, dijken, voormalige kreken, bebouwingslinten en kernen van de Hoeksche Waard. Het snelwegpanorama maakt het contrast tussen de stedelijkheid van Rotterdam en de openheid van de Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden zichtbaar. Met name de binnenkomst in de Hoeksche Waard via de Heinenoordtunnel en de Haringvlietbrug biedt de weggebruiker een weidse blik over het eiland. Daarnaast is de flauwe bocht, bij de mogelijke aansluiting met de A4-Zuid, een markant uitzichtpunt. Deze panorama's zijn extra waardevol als 'etalage' van de Hoeksche Waard.

Ambities

- De gebieden langs de A29 blijven open, zodat de bijzondere landschappelijke en cultuurhistorische waarden van de Hoeksche Waard zichtbaar, herkenbaar en beleefbaar zijn. Schermen, bebouwing, kassen, reclamemasten en opgaande beplanting langs de weg worden voorkomen.

Vanaf de A29 prachtig zicht op het polderlandschap (foto veenenbos en bosch)

N-weg als landelijke doorsnijding

Karakteristiek

De oost-west georiënteerde N217 en N487 zorgen voor de ontsluiting van de dorpen in de Hoeksche Waard. Beide wegen liggen als autonome toevoegingen in het landschap, min of meer ontkoppeld van de ondergrond. De N217 ligt open in het landschap. Wegbeplanting ontbreekt, waardoor het weidse polderlandschap goed zichtbaar is. De N217 is niet alleen belangrijk voor de ontsluiting van het eiland en de dorpen, maar is ook een belangrijke verbinding tussen Dordrecht en Spijkenisse. Knooppunten zijn ruim opgezet en tussen de A29 en Oud-Beijerland ligt een losliggende busbaan naast de weg. Dit alles geeft de weg een grootschalig karakter.

De N487 is veel kleinschaliger. De weg is voorzien van (vaak dichte) wegbeplanting. Dit zorgt in combinatie met de naastgelegen fruit- en bospercelen voor beperkt zicht en een besloten karakter.

De parkweg N217 beweegt soepel door het landschap (foto veenenbos en bosch)

Ambities

- Hoofdontsluitingswegen liggen transparant en vanzelfsprekend in het landschap. Als de weg een landschappelijke hoofdstructuur kruist, zoals een kreek of een dijk, blijft deze structuur zichtbaar en herkenbaar. De contactpunten worden met zorg ontworpen. De ligging en inrichting van de weg nabij de dorpen draagt bij aan een goede oriëntatie.
- De visuele relatie tussen de weg en de omgeving maximaliseren door dichte beplanting te voorkomen. De weg niet ruimtelijk aanzetten door middel van bebouwing.
- Er wordt uitgegaan van een functioneel en ingetogen wegprofiel en zo min mogelijk wegmeubilair (vangrail, bebording, verlichting, etc.). De vormgeving van knopen en grondlichamen is sober en doelmatig. Knopen zijn prettige en bruikbare verbindingen die mens en dier in staat stellen om op een veilige en aangename manier over te steken.
- De N217 wordt ingericht als een parkweg die soepel door het landschap beweegt. Er wordt uitgegaan van een ruim profiel met een groene uitstraling en doorzichten.

Het besloten karakter van de N487

Dijkweg

Karakteristiek

Dijkwegen zijn de lokale wegen op de dijk, ze zijn een vanzelfsprekend onderdeel van het landschap en kennen een minimale inrichting. De dijkwegen worden niet alleen gebruikt door autoverkeer maar ook door landbouw- en recreatief (langzaam) verkeer. Vanaf de dijk is zicht op de open polder mogelijk, je bent onderdeel van het landschap of kijkt er op uit. Samen met de polderwegen vormen de dijkwegen een fijnmazig netwerk op het eiland.

Landschappelijk gezien staat bij een aansluiting van een dijkweg op een polderweg de continuïteit van de dijk voorop. In de praktijk blijkt het verkeerskundige karakter van de wegen vaak bepalend te zijn voor de inrichting van een kruispunt en niet de landschappelijke karakteristiek. Zo kan de continuïteit van een dijk doorbroken worden door de aansluiting op de polderweg prioriteit te geven boven het doorgaande karakter van de dijk(weg). Dit doet afbreuk aan de leesbaarheid van het polderpatroon.

Een stevig ingeplante dijkweg

Ambities

- Lokale wegen zijn een vanzelfsprekend onderdeel van het landschap met zo weinig mogelijk verkeerstechnische ingrepen (rotondes, drempels, bebording, verlichting, etc.).
- Het wegprofiel is functioneel en ingetogen, waarbij rekening gehouden wordt met het medegebruik en de oversteekbaarheid door langzaam (recreatief) verkeer.
- De dijkwegen liggen bij voorkeur op de dijk en worden – in overeenstemming met de dijktypologie - ingeplant (zie ook Herkenbaar open zeeleipolderlandschap). De dijk en het talud worden t.b.v. de verkeersfunctie zo min mogelijk aangetast.
- Bij de aansluitingen tussen dijk- en polderwegen is de landschappelijke karakteristiek leidend voor de inrichting van de aansluiting en niet de verkeerskundige karakteristiek van de wegen. Dit betekent dat de continuïteit van de dijk(weg) prioriteit heeft, de polderweg is daaraan ondergeschikt.

Principeprofiel dijkweg

Polderweg

Karakteristiek

Polderwegen zijn lokale wegen door de polder. Door het verschil in hoogte (in de polder of op de dijk) wordt het landschap anders beleefd. Vanaf de polderweg wordt het zicht ingekaderd door de dijken rondom. De lokale wegen zijn een vanzelfsprekend onderdeel van het landschap en kennen een minimale inrichting. Zij worden niet alleen gebruikt door autoverkeer, maar ook door landbouw- en (recreatief) langzaam verkeer. De wegen vormen samen een fijnmazig netwerk op het eiland.

Landschappelijk gezien staat bij een aansluiting van een dijkweg op een polderweg de continuïteit van de dijk voorop.

Ambities

- De polderwegen hebben een lineair verloop en passen zoveel mogelijk binnen het orthogonale karakter van de polder.
- De polderwegen zijn onbeplant, waardoor de openheid van de polder beleefbaar is.

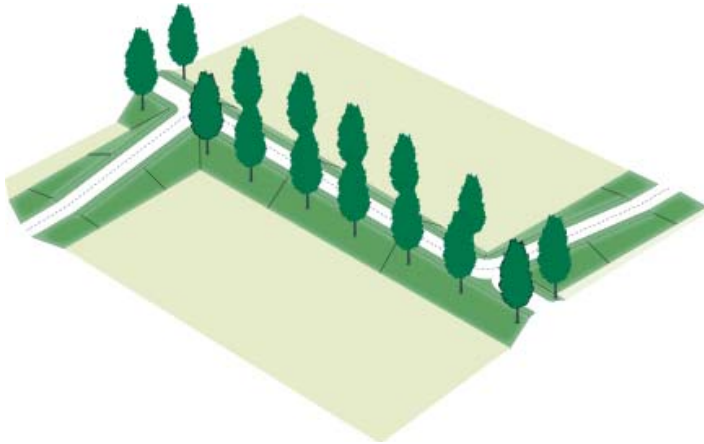
Langeweg, Oud-Beijerland

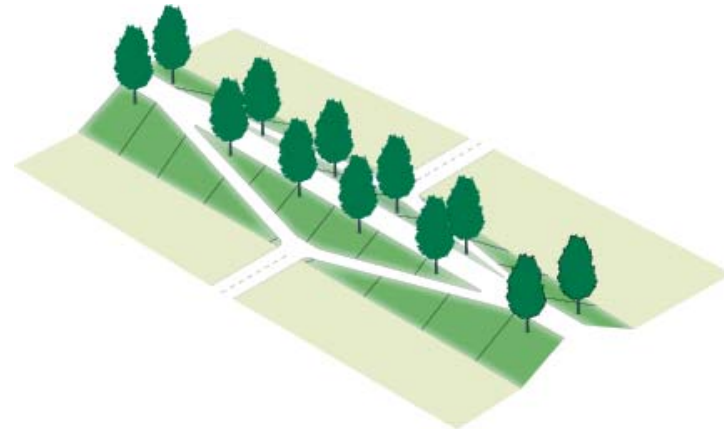
Principeprofiel polderweg

Ontwerpprincipes voor de aansluiting van een dijkweg en een polderweg

Polderweg krijgt functioneel voorrang, maar de dijk blijft herkenbaar

Dijkweg krijgt functioneel en ruimtelijk voorrang

Oudendijk

Eilandentree over weg en water

Karakteristiek

De Hoeksche Waard is een eiland en daarmee een duidelijk afgebakend gebied. Het eiland wordt op verschillende manieren benaderd: over, onder en via het water. Het passeren van het water via een brug (Haringvlietbrug), tunnels (Heinenoordtunnel en Kiltunnel) en een veerdienst (tussen Nieuw Beijerland en Hekelingen) zijn bijzondere momenten; indrukwekkende vergezichten, imposante bouwwerken of grote contrasten. Dit alles draagt sterk bij aan het besef een eiland op te rijden.

Ambities

- De eilandentrees worden zodanig vormgegeven dat passanten waar mogelijk zien en beleven dat zij in de Hoeksche Waard zijn aangekomen. Dit kan bijvoorbeeld door het zicht op het open polderlandschap te maximaliseren. Slim gepositioneerde zichtlijnen dragen bij aan de oriëntatie en herkenbaarheid van het eiland.
- De eilandentrees ontwikkelen tot recreatieoverstappunten (transferia) van waaruit het eiland beleefd kan worden. De entrees zijn ook geschikte plekken om de duurzaamheidsambitie van de Hoeksche Waard zichtbaar te maken.

Vanuit de Kiltunnel is de openheid van de Hoeksche Waard slecht zichtbaar

Bij Nieuw-Beijerland is de Hoeksche Waard bereikbaar via het water

De entree van de Hoeksche Waard via de A29

HSL	Openbaar vervoerpanorama
 HSL in tunnel	
 HSL op maaiveld	
 HSL verdiept	

Doorsnijdend spoor

Karakteristiek

In de eerste helft van de 20^e eeuw werd de Hoeksche Waard door een stoomtramnet verbonden met Rotterdam Zuid. Daarbij werden ook op grote schaal goederen vervoerd. Het netwerk heeft de stormvloed van 1953 overleefd, maar vanwege de slechte staat is het tramvervoer in z'n geheel gestaakt. Sindsdien is de Hoeksche Waard voor het openbaar vervoer aangewezen op de bus.

Wel wordt het eiland aan de oostkant doorsneden door de HSL, de hoge snelheidsverbinding tussen Amsterdam, Schiphol, Rotterdam en Antwerpen. De lijn ligt op maaiveld en vanuit de trein heeft de reiziger vrij zicht op het weidse polderlandschap met daarin kleinschalige dorpen, dijken en kreken.

Ontwikkelingen

De HSL is sinds 2009 in gebruik. Op dit moment wordt het spoor nog niet volledig gebruikt. In de toekomst zullen er meer (snellere) treinen gaan rijden, maar dit heeft geen ruimtelijk gevolgen.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Een visuele relatie tussen spoor en omgeving is gewenst; dit betekent dat ontwikkelingen rekening houden met het zicht vanuit de trein op de omgeving.

HSL

Karakteristiek

De hoge snelheidslijn tussen Amsterdam en Antwerpen ligt als een licht gebogen lijn autonoom in het landschap. De spoorlijn bereikt de Hoeksche Waard via een tunnel onder de Oude Maas en de Dordtsche Kil. Vanuit deze tunnels loopt het spoor langzaam op naar maaiveld. In de Hoeksche Waard zelf ligt de HSL op maaiveld dan wel verdiept in een open tunnelbak, waardoor de lijn niet nadrukkelijk aanwezig is in het landschap.

De Molendijk, Mookhoek en de Boomdijk kruisen de HSL bovenlangs. De Maasdamsesweg is gedeeltelijk verdiept en kruist het spoor onderlangs. Een aantal kruisende wegen is afgesloten dan wel afgebogen.

Ambities

- De HSL gaat zoveel mogelijk op in het landschap door een transparante vormgeving. De spoorlijn wordt ruimtelijk niet aangezet met beplanting of bebouwing en het gebruik van spoorwegmeubilair (masten, verlichting, seinen, borden) is minimaal.
- De barrièrewerking van het spoor minimaliseren door aangename en bruikbare dwarsverbindingen voor mens en dier. Deze verbindingen worden logisch vormgegeven, zodat het landschap en landschappelijke hoofdstructuren herkenbaar en leesbaar zijn. Historische structuren en routes worden zoveel mogelijk in tact gehouden.

De HSL ligt transparant in het landschap (foto veenenbos en bosch)

Openbaar vervoerpanorama

Karakteristiek

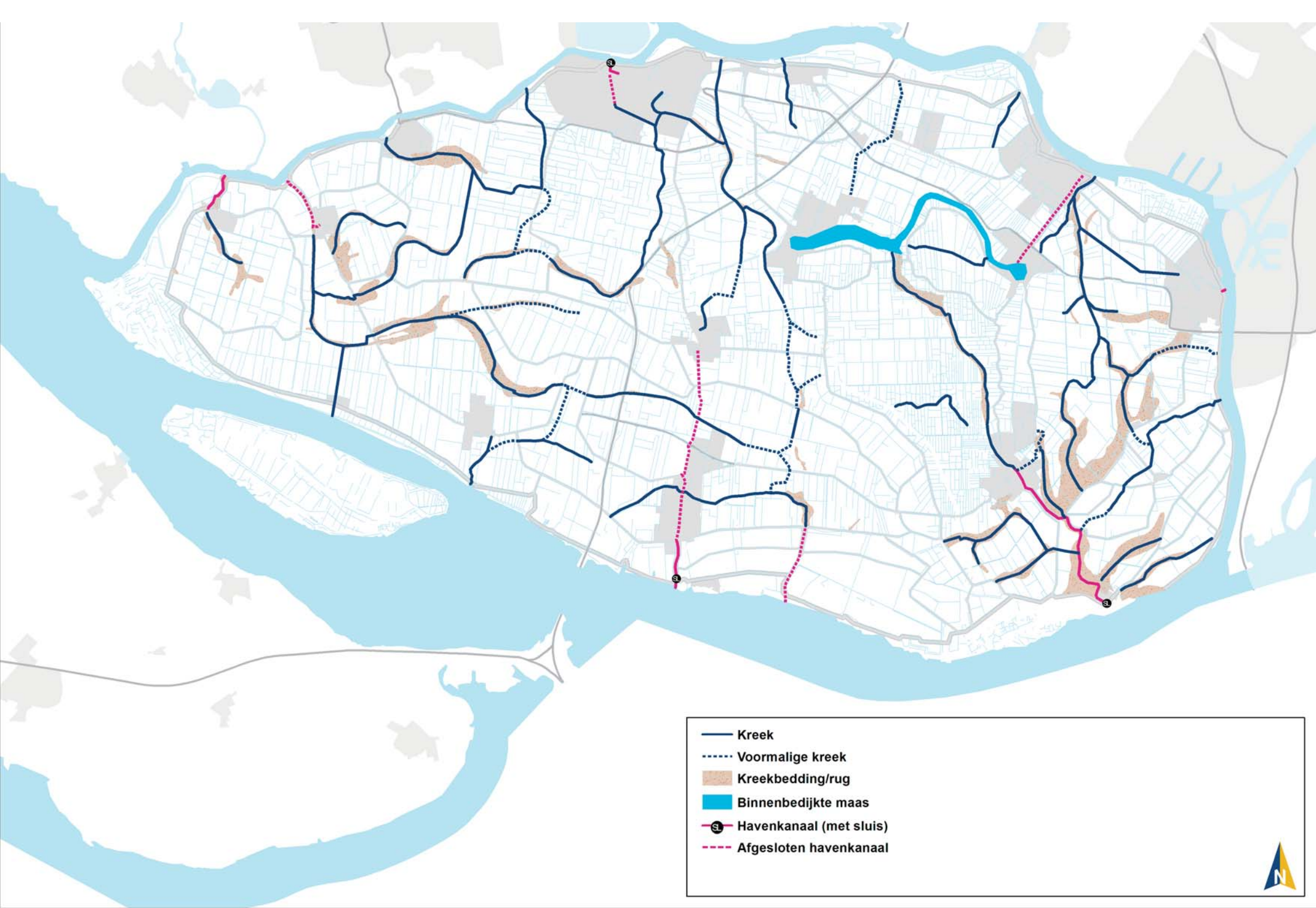
Vanwege de ligging op maaiveld (grotendeels) en het ontbreken van geluidsschermen heeft de treinreiziger goed zicht op de weidse polders met akkerbouw, dijken, kreken, linten en dorpen van de Hoeksche Waard. Na de drukte van de Randstad is het contrast met de rust en ruimte op het eiland groot. De tunnels onder de Oude Maas en de Dordtsche Kil markeren deze beleving.

Ambities

- Het uitzicht op het landschap handhaven door ontwikkelingen evenwijdig aan het spoor te beperken; geen schermen, bebouwing, kassen, reclamemasten en opgaande beplanting langs het spoor.
- Kruisingen met belangrijke landschappelijke structuren zichtbaar en beleefbaar maken.

Vanuit de HSL uitzicht over het weidse polderlandschap (foto veenenbos en bosch)

Water als structuurdrager

Karakteristiek

Water heeft een grote rol gespeeld in de vorming van de Hoeksche Waard. De huidige kreken, havenkanalen en de Binnenbedijkte Maas herinneren aan deze bijzondere ontstaansgeschiedenis. Het zijn alle drie kenmerkende landschappelijke structuurdragers, ze vormen een belangrijk onderdeel van het watersysteem en hebben tevens grote cultuurhistorische, ecologische en recreatieve betekenis.

Kreken zijn restanten van oude getijdenstromen. Ze kronkelen in sterk contrast met de strak verkavelde polders door het landschap. Havenkanalen zijn gegraven watergangen om de dorpen die door opeenvolgende inpolderingen steeds verder van het buitenwater af kwamen te liggen weer te verbinden met open water. De Binnenbedijkte Maas tot slot is een restant van een oude rivierarm.

Ontwikkelingen

Het reliëf van dijken en kreken is benoemd als één van de drie kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Hoeksche Waard. Behoud en versterking van deze kernkwaliteiten is het uitgangspunt. Er wordt daartoe middels een aantal projecten ingezet op kreekherstel.

Het Waterschap Hollandse Delta heeft in 2004 een Waterstructuurplan vastgesteld. Dit plan beschrijft de visie van de waterbeheerder op de gewenste ontwikkeling van het watersysteem en de hieraan gerelateerde wensen en voorwaarden ten aanzien van de inrichting van de Hoeksche Waard. Aandachtspunten zijn het vergroten van de waterbergingscapaciteit en het verbeteren van de waterkwaliteit van de Binnenbedijkte Maas en waardevolle kreken.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Een beleefbaar waterstelsel als dragende structuur van Zuid Holland: verbeteren van de zichtbaarheid, toegankelijkheid, en uitstraling van het water.
- Waar mogelijk wordt gezocht naar vereenvoudiging van het waterbeheer en gewerkt aan een klimaatbestendige en robuuste inrichting van het watersysteem.
- De oevers van rivieren, vaarten, kanalen en plassen zijn waar mogelijk openbaar toegankelijk. Om oevers en water toegankelijk en beleefbaar te houden is er geen ruimte voor verdere verdichting (privatisering) van de oevers, direct grenzend aan het water.
- Bewaken en herstellen van continuïteit van landschappelijke structuurdragers als veenstromen, kanalen of -dijken waar nodig.

Kreek

Karakteristiek

Het kreekpatroon is één van de kernkwaliteiten van het landschap van de Hoeksche Waard. Als restanten van het oorspronkelijke getijdenlandschap herinneren ze aan de bijzondere ontstaansgeschiedenis. De krekken hebben een kronkelig verloop in contrast met het regelmatige polderlandschap. De krekken lopen midden door de polders en zijn vanaf de dijken en polderwegen vaak niet of beperkt zichtbaar. Ze zijn grotendeels ontoegankelijk. De kruispunten van wegen en krekken vormen markante punten vanwaar de krekken beleefbaar zijn. In het Oudeland van Strijen hebben de krekken veelal grasland oevers, in de overige polders gemengde riet- en moerasoevers. De afgelopen jaren is in een aantal projecten droge en natte natuur ontwikkeld langs de krekken en zijn wandelroutes aangelegd (o.a. Argusvlinder en Vlietproject).

De krekken kronkelen door het landschap. Ze zijn vaak niet goed zichtbaar

Ambities

- Versterken van de ecologische betekenis en landschappelijke expressie van de krekken in contrast met het regelmatige polderlandschap. Behoud en ontwikkeling van de eeuwvissers, aanleg van natuurlijke rietoevers.
- Waar nodig en mogelijk opheffen van ontbrekende schakels in het (vaar) netwerk van krekken en havenkanalen door de aanleg van nieuwe verbindingen (zie ook Voormalige kreek).
- Versterken van de beleefbaarheid en recreatieve betekenis door waar mogelijk paden langs krekken aan te leggen en krekken op te nemen in het recreatieve (kano)vaarnetwerk. De paden hebben een natuurlijk karakter en liggen onnadrukkelijk in het landschap. Behoud van de primaire functie voor de water aan- en afvoer en de ecologische randvoorwaarden staan bij deze ontwikkelingen voorop. Vooral de verstoring van vogels in deze smalle stroken kan de mogelijkheden beperken.
- Er wordt terughoudend omgegaan met opgaande beplanting langs de krekken om de openheid van de polders zo min mogelijk aan te tasten.
- Inzet op extra natuurontwikkeling bij de inlaatpunten voor de krekken ter versterking van de ecologische schakelpunten tussen binnen- en buitenwater. Hier liggen ook mogelijkheden voor helyofiete waterzuivering.

Principe profiel graspad langs kreek

De recreatieve en ecologische betekenis van enkele kreken is reeds verbeterd

Voormalige kreek

Karakteristiek

Bij de opeenvolgende inpolderingen, ontginningen en ruilverkavelingen zijn veel krekken verlegd, gedempt en er zijn nieuwe waterverbindingen gegraven.

Ambities

- Bij het opheffen van ontbrekende verbindingen in het samenhangende (vaar)waterennetwerk van krekken kan aansluiting gezocht worden op de oude ligging van voormalige krekken.
- Uitgangspunt bij het aanleggen van nieuwe verbindingen is dat er onderscheid is tussen de oorspronkelijke, op natuurlijke wijze ontstane krekken en de nieuw gegraven verbindingen.

Deze voormalige kreek in de buurt van Zuid-Beijerland is verlegd en rechtgetrokken

Kreekbedding/rug

Karakteristiek

De krekken liggen in het open polderlandschap en worden begeleid door hoger gelegen kreekkruggen of bredere laagten. Kreekkruggen zijn ontstaan door zandafzettingen langs de kreek. Op deze hoger gelegen gronden vestigden zich de eerste bewoners. De kreekkruggen hebben daarom vaak een hoge archeologische waarde. Op de hoge kreekoevers vind je boerderijen. Langs de krekken liggen vaak 'eeuwissen'. Een eeuwis (ook wel eeuwkant genoemd) is een lager gelegen strook nat grasland langs de kreek, eventueel beplant met wilgenstobben en meestal in gebruik als hooiland. Veel eeuwissen zijn verloren gegaan.

Ambities

- Behoud van het kenmerkende reliëf van de kreekkruggen/beddingen.
- Behoud en herstel van de eeuwissen.
- Behoud en versterking van de ecologische kwaliteit van de eeuwissen.

Voormalige kreekbedding in Strijen

Binnenbedijkte Maas

Karakteristiek

De Binnenbedijkte Maas is een restant van een oude rivierarm. Op de hoogtekaart is te zien dat deze oorspronkelijk doorliep tot aan de huidige loop van de Oude Maas bij Oud-Beijerland. De Binnenbedijkte Maas heeft een kronkelig verloop. Aan beide uiteinden liggen dorpskernen. Daar zijn de oevers veelal bebouwd en privaat. De overige oevers hebben een meer natuurlijk karakter. Aan de noordzijde ligt een recreatieoord, hier is het gebruik intensiever. Het meer heeft een ecologische en recreatieve betekenis en kan benut worden als schoonwaterbuffer voor het eiland.

Zicht over de Binnenbedijkte Maas, natuurlijke oevers en particuliere oevers

Ambities

- Behoud van de huidige zonering met een meer intensief gebruik met bebouwde/private oevers aan de beide koppen en een meer extensief middendeel met natuurlijke oevers.
- Doorontwikkeling van de recreatieve betekenis (toegankelijkheid oevers, routes, aanlegplaatsen, recreatieve voorzieningen, informatievoorziening, etc.). Recreatieoord Binnenmaas vormt een belangrijke recreatieve trekpleister.
- Verbeteren van de waterkwaliteit in de Binnenbedijkte Maas en benutten als schoonwaterbuffer voor het eiland.

Principe zonering Binnenbedijkte Maas

Havenkanaal (met sluis)

Karakteristiek

Door nieuwe aandijkingen kwamen de dorpen in de Hoeksche Waard steeds verder van het buitenwater af te liggen. Ten behoeve van de afwatering en vaarverbinding werd door het nieuw aangedijkte land een geul (havenkanaal) gegraven. De meeste havenkanalen lopen in een rechte lijn door de polders, hebben veelal onbeplante kaden en staan in contrast met de meer natuurlijke, kronkelige kreken. Sommigen, zoals het havenkanaal van Strijen, hebben echter een meer organisch verloop en natuurlijke oevers met rietvegetatie.

Op een aantal plaatsen ontstonden aan het havenkanaal nieuwe nederzettingen. Zo passeerde het lange havenkanaal van Klaaswaal drie sluisen, waar drie dorpjes ontstonden: Oudesluis, Middelsluis en Buitensluis. Middelsluis en Buitensluis werden later Numansdorp. Aan de monding van het havenkanaal van Strijen ontstond ook een nieuwe nederzetting: Strijensas.

Ambities

- Voor de havenkanalen staat de cultuurhistorische betekenis voorop. Het karakter van de havenkanalen als historische vaarverbinding zichtbaar houden en maken in contrast met de meer natuurlijke kreken. Dit geldt niet bij de meer natuurlijke havenkanalen zoals het havenkanaal van Strijen.
- Versterken van de beleefbaarheid en recreatieve betekenis van de havenkanalen door paden over de kades aan te leggen en een samenhangend recreatief vaar netwerk van kreken en havenkanalen te ontwikkelen. Behoud van de primaire functie voor de wateraan- en afvoer en de ecologische randvoorwaarden staan bij deze ontwikkelingen voorop.
- De kaden blijven in principe onbeplant.
- Behoud van de sluisen in de havenkanalen als cultuurhistorische objecten. Versterking van de recreatief/toeristische betekenis.

Ontstaan havenkanaal

Havenkanaal van Oud-Beijerland

Havenkanaal van Strijen

Afgesloten havenkanaal

Karakteristiek

Een aantal havenkanalen op het eiland zijn in het verleden afgesloten van het buitenwater. Een voorbeeld hiervan is het havenkanaal van Piershil.

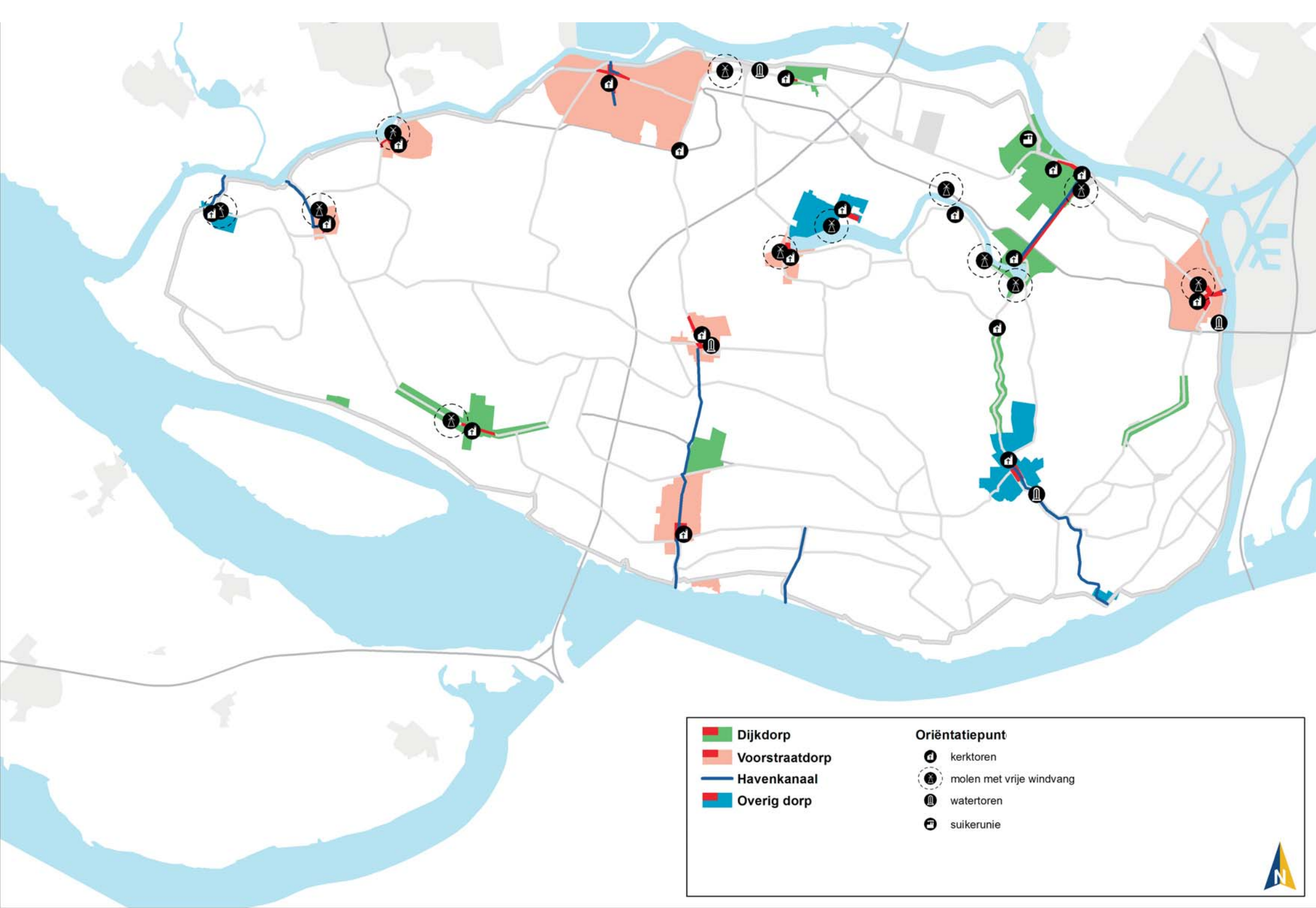
Ambities

- Afgesloten havenkanalen kunnen weer in ere worden hersteld als water- en vaarverbinding.

Het afgesloten havenkanaal van Oud-Beijerland

	Dijkdorp	Oriëntatiepunt
	Voorstraatdorp	 kerktoren
	Havenkanaal	 molen met vrije windvang
	Overig dorp	 watertoren
		 suikerunie

Kwaliteit in dorpsgebied

Karakteristiek

De dorpen, en met name de historische centra, zijn medebepalend voor het karakter en de identiteit van de Hoeksche Waard en vormen belangrijke recreatieve trekkers. Zij vormen levendige, drukkere plekken op het verder rustige eiland. De verschillende dorpstypen vertellen ook iets over de ontstaansgeschiedenis van het eiland.

Het meest kenmerkend zijn de dijkdorpen en de voorstraatdorpen. Beide zijn ontstaan aan de rand van een polder en langs de dijk verder uitgegroeid. Een aantal dijkdorpen ontwikkelde zich door tot voorstraatdorpen. Hier werd op afstand van de dijk een kerk gebouwd en de verbindende voorstraat vormde het hart van het dorp. In tegenstelling tot voorstraatdorpen elders in de provincie werd de kerk vaak opzij van de voorstraat geplaatst en niet als het 'sluitstuk'. Daarnaast zijn enkele dorpen ontstaan op oeverwallen van een rivierarm of kreek. Westmaas en Maasdam onderscheiden zich doordat ze op een dam zijn gebouwd.

Vrijwel alle dorpen hebben eens aan het open water gelegen. Als gevolg van verdere inpolderingen werden deze van het water afgesloten. Door het nieuw gewonnen land groef men vaak een kanaal, een havenkanaal, zodat het dorp met de zee in verbinding bleef staan. In de Hoeksche Waard komen deze zogenaamde havenkanalen niet alleen voor bij voorstraatdorpen, maar ook bij andere dorpstypen.

Ontwikkelingen

De Hoeksche Waard ligt ingeklemd tussen de stedelijke gebieden van de Rotterdamse Regio en de Drechtsteden. Door de beperkte verstedelijking is het eiland een belangrijk uitloopgebied voor de aanliggende stedelijke gebieden én een aantrekkelijk woongebied. Hierbij wordt ingezet op het thema 'dorpenland'.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Elk dorp ontwikkelt zijn eigen identiteit en bouwt voort op haar karakteristieke structuur en ligging aan en in het landschap. Het dorp is onderdeel van het omringende landschap, doordat onderliggende patronen herkenbaar zijn in de structuur van het dorp.
- Waar mogelijk blijven karakteristieke en beschermde dorpsgezichten ervaarbaar vanuit het omringende landschap.
- Behoud en ontwikkeling van de havenkanalen als belangrijke cultuurhistorische en recreatieve elementen.
- Bij nieuwe ontwikkelingen wordt gebruik gemaakt van de groen- en waterstructuur als onderdeel van het dorpsontwerp.
- Cultuurhistorisch waardevolle gebouwen worden behouden door ze waar mogelijk een functie te geven die aansluit bij de behoeften van deze tijd.
- Ontwikkelingen in of in de nabijheid van het historisch centrum dragen bij aan het behoud en de versterking van vitale dorpscentra met een gevarieerd functioneel en ruimtelijk beeld. Het eigen karakter van het historisch centrum wordt opgezocht en versterkt.

Dijkdorp

Karakteristiek

In de Hoeksche Waard werden, net als elders in het bedijkingslandschap van Zuidwest Nederland, veel dorpen aan de rand van de polder gesticht. De eerste bebouwing stond aan de voormalige zeezijde van de dijk, omdat het dijktafloop daar flauwer afliep. De gehuchten groeiden langs de (buitenzijde van de) dijk verder tot dijkdorpen. De recentere uitbreidingen zijn minder gerelateerd aan de oorspronkelijke dijk en liggen in de polder.

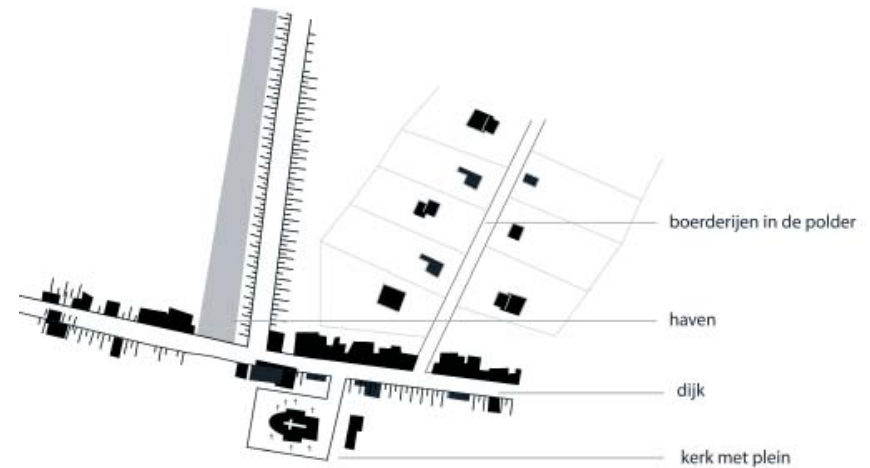
Zuid-Beijerland, Middelsluis, Nieuwendijk, Puttershoek, Blaaksedijk, Heinenoord en Maasdam zijn dijkdorpen. De dijklinten die niet of zeer beperkt zijn uitgebreid in de polder komen aan de orde in 'Linten blijven linten'. Maasdam neemt een bijzondere positie in, omdat dit dorp op een dam in de Binnenmaas is gebouwd.

De dijk van waaruit Heinenoord is gegroeid (foto veenenbos en bosch)

Ambities

- Behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit en de verblijfskwaliteit van het historische dorpscentrum.
- Er wordt uitgegaan van onderscheidende compacte dorpen met een dorps karakter. Elk dorp is uniek en uitbreidingen worden zoveel mogelijk binnen bestaand bebouwd gebied gerealiseerd. Dit mag echter niet ten koste gaan van de 'lucht' in het dorp.
- Inzetten op behoud en versterking van de historische dijklinten. Er is hier beperkt ruimte voor nieuwe ontwikkelingen, vanwege de dichtheid van het dijklint. Bij de inpassing van (vervangende) nieuwbouw wordt rekening gehouden met de huidige korrel, het profiel en variatie in bebouwing.
- De dijklinten worden opgenomen in het recreatieve netwerk, waarbij het centrum fungeert als concentratiepunt voor routes en attracties.
- Bij ontwikkelingen buiten de historische dijklinten worden waardevolle structuren ingezet als dragers van de stedenbouwkundige structuur. Waar mogelijk wordt de relatie met het omliggende landschap opgezocht door nieuwe (zicht)relaties.

Opbouw van een dijkdorp

Voorstraatdorp

Karakteristiek

De grotere dijkdorpen groeiden door tot voorstraatdorpen. Hier werd op enkele honderden meters van de dijk een kerk gebouwd. Tussen de kerk en de dijk werd een voorstraat aangelegd, de voornaamste straat van het dorp. De ruimtelijke opbouw van de voorstraatdorpen is minder vastomlijnd dan op sommige andere eilanden in de Zuidwestelijke Delta. Zo bevindt de kerk zich soms aan het uiteinde van de voorstraat, zoals in Klaaswaal, en soms wat meer opzij, zoals in Piershil. En soms ligt de voorstraat aan beide zijden van een gegraven waterloop, zoals in Oud-Beijerland en 's Gravendeel. Voorstraatdorpen zijn Piershil, Nieuw-Beijerland, Oud-Beijerland, 's Gravendeel, Numansdorp, Klaaswaal en Westmaas. Dit laatste dorp is bovendien op een dam in de Binnenmaas gebouwd.

In Piershil staat de kerk naast de Voorstraat

Ambities

- Er wordt uitgegaan van onderscheidende compacte dorpen met een dorps karakter. Elk dorp is uniek en uitbreidingen worden zoveel mogelijk binnen bestaand bebouwd gebied gerealiseerd. Dit mag echter niet ten koste gaan van de 'lucht' in het dorp.
- Inzetten op behoud en versterking van het historische centrum en het waterfront. Ontwikkelingen in het centrum bouwen voort op de waardevolle structuur van het dorp (haven, dijk en voorstraat) en houden rekening met de maat, schaal, beleefbaarheid en identiteit van het dorp. Inzetten op het behoud en de ontwikkeling van het havenkanaal als belangrijk cultuurhistorisch en recreatief element.
- De voorstraat en de haven, als deze aanwezig is, worden opgenomen in het recreatieve netwerk, waarbij het centrum fungeert als concentratiepunt voor routes en attracties.
- Bij ontwikkelingen buiten het historische centrum worden waardevolle structuren ingezet als dragers van de stedenbouwkundige structuur. Waar mogelijk wordt de relatie met het omliggende landschap opgezocht door nieuwe (zicht)relaties.

Opbouw van een voorstraatdorp

Overig dorp

Karakteristiek

Daarnaast zijn enkele dorpen ontstaan op de oeverwallen van een rivierarm of kreek. Een typisch rivierrugdorp is Mijnsheerenland aan de noordoever van de Binnenmaas, terwijl Goudswaard en Strijensas op de oeverwal van een belangrijke kreek zijn gebouwd. Strijen, het oudste dorp van de Hoeksche Waard, is ontstaan op een Middeleeuwse terp.

De ruimtelijke opbouw van deze dorpen is minder generiek voor de Hoeksche Waard dan de dijkdorpen en voorstraatdorpen. De ruimtelijke opzet vertelt echter wel over de ontstaansgeschiedenis van de Hoeksche Waard.

Ambities

- Er wordt uitgegaan van onderscheidende compacte dorpen met een dorps karakter. Elk dorp is uniek en uitbreidingen worden zoveel mogelijk binnen bestaand bebouwd gebied gerealiseerd. Dit mag echter niet ten koste gaan van de 'lucht' in het dorp.
- Er wordt ingezet op het behoud en de versterking van het historische centrum. Ontwikkelingen in het centrum bouwen voort op de waardevolle structuur van het dorp en houden rekening met de maat, schaal, beleefbaarheid en identiteit van het dorp.
- Waardevolle, vaak historische, structuren worden opgenomen in het recreatieve netwerk, waarbij het centrum fungeert als concentratiepunt voor routes en attracties.
- Bij ontwikkelingen buiten het historische centrum worden waardevolle structuren ingezet als dragers van de stedenbouwkundige structuur. Waar mogelijk wordt de relatie met het omliggende landschap opgezocht door nieuwe (zicht)relaties.

Strijensas is ontstaan op de oeverwal van een kreek

Mijnsheerenland is ontstaan op een rivierrug van de Binnenmaas

Oriëntatiepunt: kerktoren, molen met vrije windvang, watertoren, suikerunie

Karakteristiek

Oriëntatiepunten, zoals kerktorens, historische windmolens en watertorens, zijn bepalend voor de identiteit en het karakter van het dorp en het eiland. Deze oriëntatiepunten zijn veelal historische gebouwen, zoals de historische windmolens van Goudswaard en Maasdam of de watertorens van Heinenoord en Strijen, maar ook de hoge bebouwing, schoorsteen en silo's van de Suikerfabriek bij Puttershoek zijn een belangrijk herkenningspunt. Zij bepalen het dorpsilhouet en fungeren als oriëntatiepunten op het eiland. Zij kunnen ook een recreatieve waarde hebben.

Ambities

- Inzet op behoud en bescherming van de oriëntatiepunten en het zicht daarop vanuit het landschap. De directe omgeving van oriëntatiepunten en belangrijke zichtlijnen vanuit het landschap vrijhouden van grootschalige ontwikkelingen.
- Molens met vrije windvang als oriëntatiepunt in stand houden, inclusief de biotopen. Bij transformaties van de omgeving de vrije windvang en het zicht op de molen garanderen.
- Oriëntatiepunten bepalen het dorpsilhouet. Dit betekent dat nieuwe ontwikkelingen nooit hoger zijn dan deze gebouwen en zorgvuldig worden ingepast. Het toevoegen van hogere bebouwing is een integrale gebiedsopgave die zowel vanuit het dorp als vanuit het landschap bekeken moet worden.

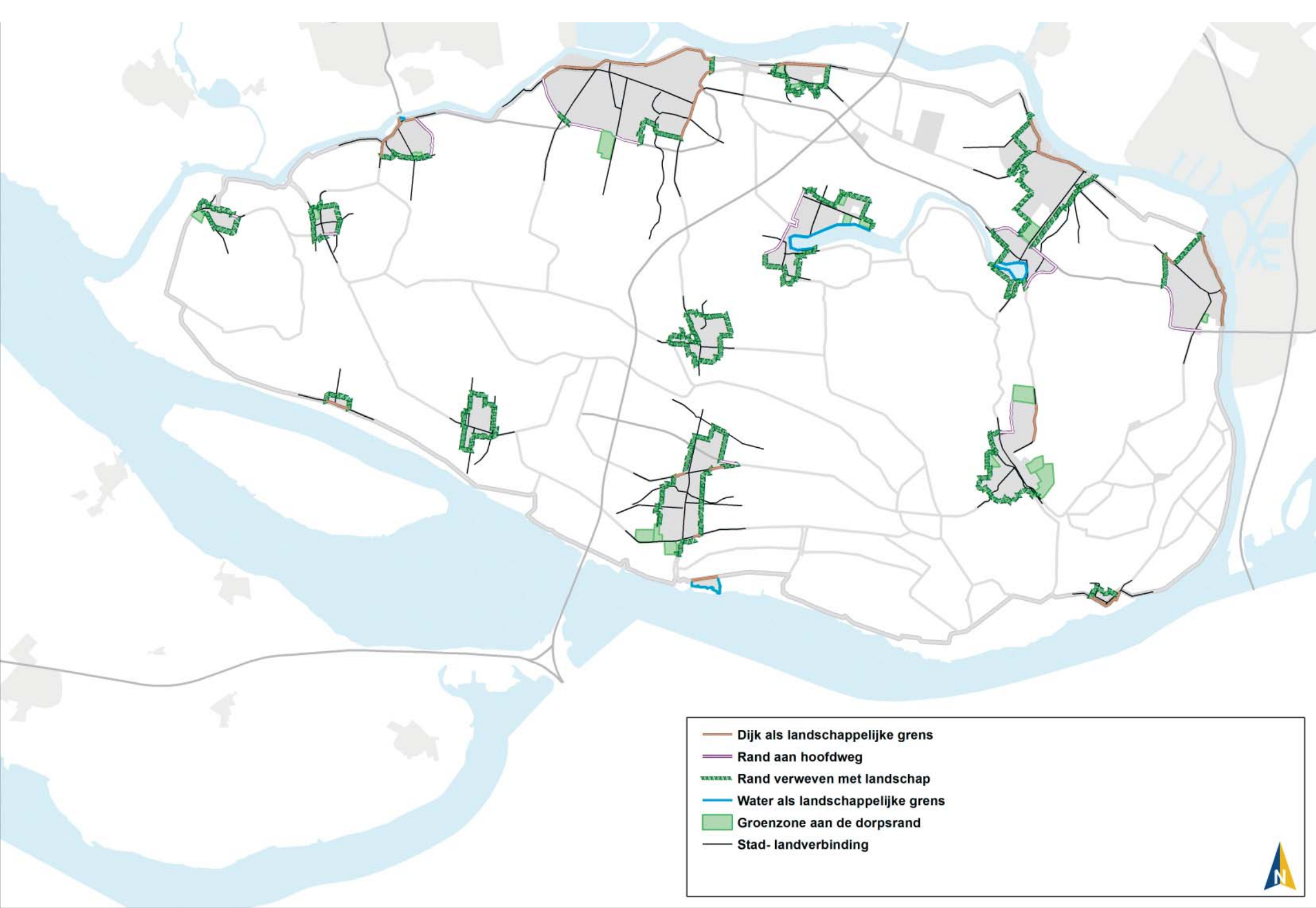

De watertoren van Klaaswaal

De Suikerfabriek is een belangrijk herkennings- en oriëntatiepunt

---

Kwaliteit van de dorpsrand

Karakteristiek

De dorpsrand is de zone op de grens van bebouwd gebied en landschap. De relatie tussen dorp en landschap is afhankelijk van de karakteristieken van de dorpsrand en die van het aangrenzende landschap. Het is een hoogwaardig en geliefd woonmilieu; dorps wonen met vrij zicht op en direct contact met het buitengebied. Daarnaast heeft de dorpsrand door de aanwezigheid van routes en functies betekenis voor de dorpsbewoners.

De dorpen in de Hoeksche Waard liggen in de weidse polders. Het landschap en het dorp grenzen direct aan elkaar, waardoor contactkwaliteit ontstaat. Daarnaast liggen enkele dorpsranden direct achter de rivierdijk. De nabijheid van het water en het contrast tussen het dorp en de dijk / het water is bepalend voor de kwaliteit van deze dorpsranden. Tot slot liggen enkele dorpen aan de Binnenbedijkte Maas. Hier wordt de kwaliteit bepaald door het water en de bijbehorende programma's op de oever; een dorpsrand met contactkwaliteit. Dit levert vijf typen dorpsranden op:

- dijk als landschappelijke grens
- rand aan hoofdweg
- rand verweven met landschap
- water als landschappelijke grens
- groenzone aan dorpsrand

Niet alleen de dorpsrand zelf is bepalend voor de woonkwaliteit, maar ook de bereikbaarheid van het landschap. Goede stad-landverbindingen zijn daarom van groot belang. Het karakter, de uitstraling en de ligging van deze haakse landschappelijke structuren, zoals dijken, linten en krekken, bepalen de kwaliteit van deze verbindingen.

Ontwikkelingen

De meeste dorpen hebben aan de dorpsrand beperkte uitbreidingsruimte voor woningbouw of bedrijvigheid. Zo wordt op dit moment Poortwijk 3 in het zuidoosten van Oud-Beijerland ontwikkeld. Door de veranderende markt wordt echter minder ontwikkeld dan voorzien. Dit biedt mogelijkheden om in ieder stadium van ontwikkeling de dorpsrand opnieuw te interpreteren en de identiteit van het dorp te versterken.

Routes als verbinding tussen stad en ommeland

Ambities uit de kwaliteitskaart

Ontwikkelingen in de dorpsrand dragen bij aan het realiseren van een rand met overgangskwaliteit. Daarbij wordt in de provinciale kwaliteitskaart onderscheid gemaakt tussen de volgende overgangskwaliteiten: met contrast (front), contact en contract (overlap).

- Contrast: Dorpsranden met een scherpe grens tussen bebouwing en land, waarbij de bebouwing en landschap 'met het gezicht naar elkaar' zijn gekeerd. Dorp en buitengebied brengen hun eigen eigenschappen maximaal tot expressie. Er zijn verschillende situaties denkbaar, waarbij landschappelijke grenzen zorgen voor een scherp contrast (bijvoorbeeld wanneer de dijk een dorp begrenst).
- Contact: Bebouwd gebied en landschap zijn verbonden door zichtbare en begaanbare doorlopende structuren, zoals paden, dijken, linten, groenstructuren of waterlopen. In andere situaties is het kavelpatroon doorlopend. Dorp en landschap blijven beiden in hun eigen hoedanigheid herkenbaar en onderscheidend, maar worden in staat gesteld in elkaar door te dringen.
- Contract: Tussen bebouwd gebied en landschap is een geleidelijke overgang. Stedelijke en landelijke programma's vloeien in elkaar over, het zijn gebieden met een hybride uitstraling en betekenis: recreatiegebieden, sportvelden, volkstuincomplexen, golfbanen, enzovoorts. Er wordt een geïntegreerde ontwikkeling ontworpen van woon-, werk-, productie- en vrijetijdslandschappen die zoveel mogelijk aansluiten bij de ruimtelijke kwaliteiten van het omringende landschap.

Rand aan hoofdweg

Karakteristiek

Bij dorpsranden langs een hoofdweg is de historische relatie met het landschap vaak verdwenen. Door de hoofdweg wordt de dorpsrand afgesloten van het polderlandschap. De grens is scherp en het contact is beperkt. Hier zijn de verbindingen tussen stad en ommeland van extra groot belang.

De oriëntatie van de dorpsranden langs een hoofdweg varieert. Op plekken waar de bebouwing zich richt op de weg en het landschap ontstaan voorkanten. Het landschap en de bebouwing staan met het gezicht naar elkaar en brengen hun eigen eigenschappen maximaal tot expressie. Op andere plekken keert de bebouwing zich af van de hoofdweg. De ruimte tussen de bebouwing en de weg fungeert als buffer tussen de vaak grootschalige infrastructuur en de bebouwing. De maat, schaal en inrichting van deze gebieden verschilt nogal, maar over het algemeen hebben zij vooral betekenis voor de buurtbewoners.

De dorpsrand van Oud-Beijerland langs de Groeneweg

Ambities

- De dorpsrand draagt bij aan de oriëntatie en kadert het landelijk gebied af. Positionering, schaal, omvang en ligging van nieuwe ontwikkelingen worden daarop afgestemd.
- De barrièrewerking van de hoofdweg beperken door aangename en logische verbindingen.
- Daar waar de dorpsrand zich op de hoofdweg en het landschap oriënteert, heeft de bebouwing een representatieve uitstraling en worden visuele relaties tussen dorpsrand en ommeland gewaarborgd. Geluidsschermen worden geweerd.
- Daar waar de dorpsrand en de hoofdweg / het landschap zich van elkaar afkeren, wordt ingezet op een hoogwaardig ingerichte groene dorpsrand. Deze bufferzones worden aangesloten op de woonbuurt zodat een samenhangend netwerk ontstaat. Door het toevoegen van (visuele) verbindingen en functies krijgen deze gebieden betekenis voor de buurt.

De dorpsrand van Nieuw-Beijerland ligt achter de rondweg Buitenom

Rand verweven met landschap

Karakteristiek

Dorpsranden aan het open polderlandschap hebben een directe (zicht)relatie met het landschap. Dit zijn de plekken waar men vanuit de voordeur als het ware zo de polder instapt. De randen kunnen op verschillende manieren worden vormgegeven, maar het onderscheid tussen de beslotenheid van het dorp en de openheid van het landschap is altijd maximaal. De overgang van dorp naar landschap ligt niet vast. Door ontwikkelingen kan de dorpsrand opschuiven.

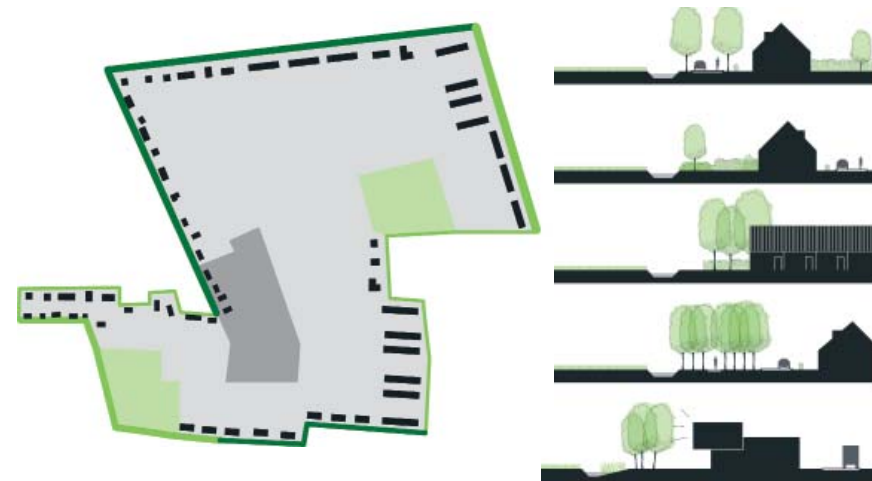
Een belangrijk kenmerk van de dorpsranden is de informele en dorpse uitstraling. Dit betekent dat de inrichting en de oriëntatie van de bebouwing continu varieert. Op een aantal plaatsen zijn de dorpsranden echter hard, schreeuwend en daarmee doen ze afbreuk aan het polderlandschap en het dorpsilhouet.

De besloten dorpsrand van Puttershoek ligt direct aan de open polder

Ambities

- Dorpen blijven herkenbaar.
- Er wordt ingezet op het contact tussen kleinschalige compacte dorpen en het weidse polderlandschap. Nieuwe ontwikkelingen dragen bij aan een heldere landschappelijke afronding van het dorp.
- De dorpen hebben een groene rand naar het open polderlandschap. Dit kan zowel door private tuinen, als door openbaar groen of een beplante dorpsstraat. Deze afwisseling is belangrijk en draagt bij aan het informele en dorpse karakter.
- Landschappelijk waardevolle structuren, zoals dijken en kreken, worden ingepast in de dorpsrand en vormen belangrijke stad-landverbindingen.
- De toegankelijkheid en beleefbaarheid van de dorpsrand verbeteren door fysieke en visuele relaties te handhaven dan wel te versterken.

De inrichting van de dorpsrand varieert, nmaaar heeft een groene uitstraling

De dorpsrand is een geliefd woonmilieu vanwege het directe contact met het landschap

Dijk als landschappelijke grens

Karakteristiek

Bij een aantal dorpen ligt de rand direct achter de dijk, aan de rand van het eiland is dit de rivierdijk. De dijk is een heldere grens en geeft het dorp een landschappelijk kader. Het zicht vanuit de polder op de eerste bebouwing wordt weggenomen, dit is een sterke landschappelijke kwaliteit.

De manier waarop de dorpen omgaan met de rivierdijk als grens verschilt nogal. Sommige dorpen, zoals Puttershoek en Strijensas, zijn gericht op de dijk en het water. In dit geval is de rivierdijk vaak onderdeel van een doorgaande route. De bebouwing richt zich op de weg (onder)aan de dijk en dit geeft de dijk een publiek karakter. In Nieuw-Beijerland en Oud-Beijerland is er zelfs buitendijks gebouwd, zodat er sprake is van een rivierfront.

Andere dorpen, zoals 's Gravendeel en Heinenoord, keren zich juist af van de rivierdijk en het water. De dijk is in dit geval beperkt toegankelijk en heeft een privaat karakter. Hier wordt de dorpsrand gevormd door achterkanten van woningen (tuinen) en bedrijven (opslag).

De dorpsrand van Puttershoek achter de rivierdijk

Ambities

- Afstand tussen bebouwing en dijk zodat de dijk als landschappelijk element herkenbaar blijft.
- Representatieve uitstraling aan de zijde van de dijk (niet perse voorkant).
- Toegankelijkheid van de rivierdijk (zie ook Onderscheidend rivierengebied) middels op- en afgangen.

Principeprofiel met bebouwing langs de rivierdijk

Water als landschappelijke grens

Karakteristiek

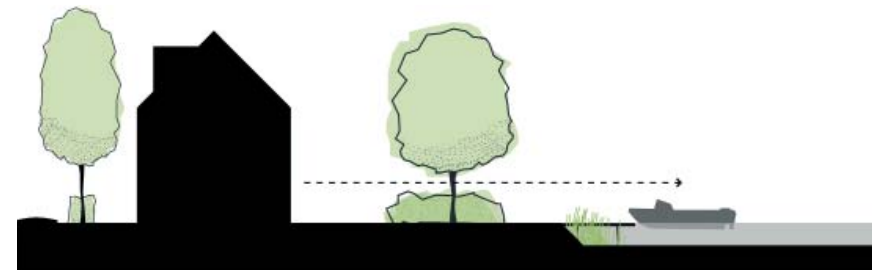
Water vormt met name de grens voor de bebouwing langs de Binnenbedijkte Maas. Naast oude dijklinten (Zwanegatsedijk), open polders, de provincialeweg (N217) en een recreatiegebied wordt er gewoond aan het water. De dorpen Mijnsheerenland, Westmaas en Maasdam liggen met bebouwing tegen de Binnenbedijkte Maas aan. Naast bebouwing zijn er kleine (zand)strandjes en groene openbare oevers. De randen waaraan gewoond wordt zijn veelal privaat en worden gekenmerkt door achtertuinen met een aanlegplaats voor een kleine boot. Bij het recreatieterrein, de (zand)strandjes en de groene oevers is het voor recreanten mogelijk om bij het water te komen. De polders zijn in gebruik als weiland en niet toegankelijk. Doorgaande routes langs de waterkant ontbreken.

Ambities

- De beleving van de ligging aan het water versterking door uitbreiding van het routenetwerk en het strategisch positioneren van recreatieve bestemmingen;
- Een representatieve en groene uitstraling richting het water.
- Toegankelijkheid oevers verbeteren door plekken aan het water te creëren en goede routes.
- Bij bebouwing van de randen langs het water de afwisseling van tuinen, strandjes en parken behouden en versterken.

De dorpsrand aan de Binnenbedijkte Maas wordt gekenmerkt door een afwisseling van openbare plekken en private tuinen

Groene achtertuinen grenzen aan het water

Groenzone aan de dorpsrand

Karakteristiek

Stads- en dorpsranden die grenzen aan recreatieve groengebieden gaan uit van een geleidelijke overgang tussen bebouwd gebied en landschap. Het landschap is volledig getransformeerd, waardoor deze gebieden een hybride uitstraling en betekenis hebben gekregen: dag- en verblijfsrecreatie, sportvelden en volkstuincomplexen. Stedelijke en landelijke programma's vloeien in elkaar over.

Het zijn over het algemeen stevig beplante gebieden met daarin verschillende recreatieve functies. De gebieden zijn dooraderd met recreatieve routes die over het algemeen goed aansluiten op de aanliggende woongebieden. De hoogopgaande beplanting verzacht de overgang tussen stad en land, maar de inrichting is weinig specifiek.

Ambities

- Stedelijke en landelijke programma's vloeien in elkaar over en worden in samenhang ontworpen. Positionering, schaal, omvang en ligging van nieuwe ontwikkelingen worden daarop afgestemd.
- De afwisseling in gebruik en inrichting bevorderen door de recreatieve groengebieden te differentiëren en zoveel mogelijk aan te sluiten op de ruimtelijke kwaliteiten van het omliggende landschap.
- De toegankelijkheid en beleefbaarheid van de recreatieve groengebieden verbeteren door openbare routes te handhaven dan wel te versterken. De groengebieden, waaronder sportvelden, een gezicht geven richting de dorpsrand.

Door de groene inrichting ontstaat een zachte overgang (foto veenenbos en bosch)

Een geleidelijke overgang naar het landschap door de sportvelden van Puttershoek

Stad-landverbinding

Karakteristiek

De dorpen in de Hoeksche Waard zijn veelal ontstaan of verder gegroeid langs landschappelijke structuren, zoals dijken, kreken en polderwegen. Bewoners of bezoekers benaderen het dorp van oudsher via deze structuren. Deze structuren vormen zowel de dorpsentree als de verbinding tussen het dorp en het landschap.

Het karakter en de uitstraling van deze stad-landverbindingen is door de aanleg van nieuwe woonwijken en een bedrijventerrein enorm veranderd. Zij zijn steeds verder ingesloten geraakt, maar vormen nog steeds de 'navelstreng' met het ommeland. De ligging, het karakter en de inrichting bepalen de kwaliteit van de stad-landverbindingen.

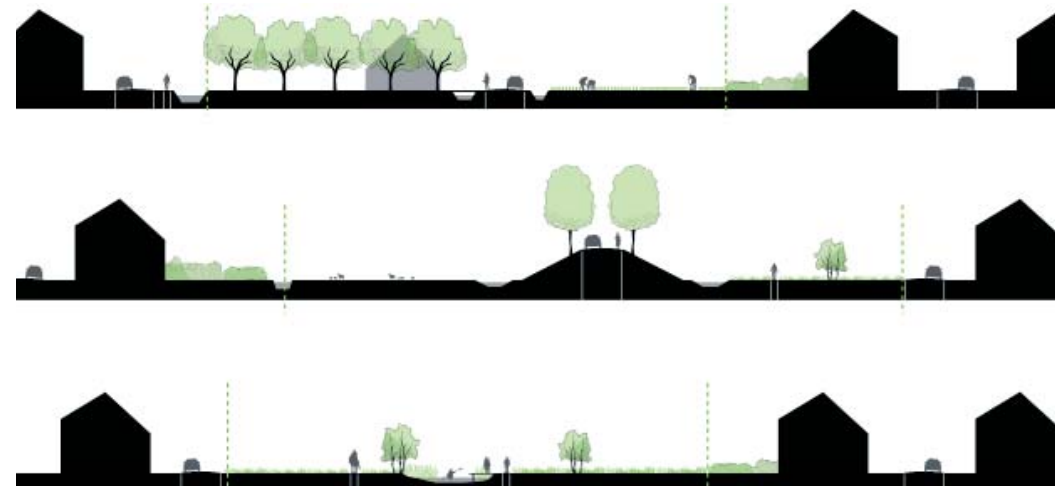
Ook voor de dorpsentrees is de wijze waarop het dorp benaderd wordt van groot belang. Het draagt bij aan de identiteit en het karakter van het betreffende dorp. Door de eenvormigheid van de naastgelegen ontwikkelingen heeft een aantal dorpsentrees echter hun eigenheid en herkenbaarheid verloren.

Ambities

- Het oorspronkelijke landschap met historische structuren (dijken, waterlopen en linten) vormt de basis voor vanzelfsprekende verbindingen tussen stad en land. De stad-landverbindingen zijn onderscheidend en sluiten aan op de directe omgeving.
- De ontbrekende schakels in het routenetwerk repareren en hiermee de veelkleurigheid van het eiland ontsluiten. Uitgangspunt zijn logische en aangename routes voor verschillende modaliteiten; voor ieder wat wils.
- De overgang van stad naar land markeren en de ruimtelijke kwaliteit hiervan verhogen.
- Het opheffen van barrières bij grote infrastructurele doorsnijdingen door bruggen, viaducten of pontjes. De verkeersveiligheid voor langzaam verkeer vergroten.
- De ruimtelijke kwaliteit van de dorpsentrees versterken door een representatieve en karakteristieke uitstraling die past bij de identiteit en typologie van het dorp.

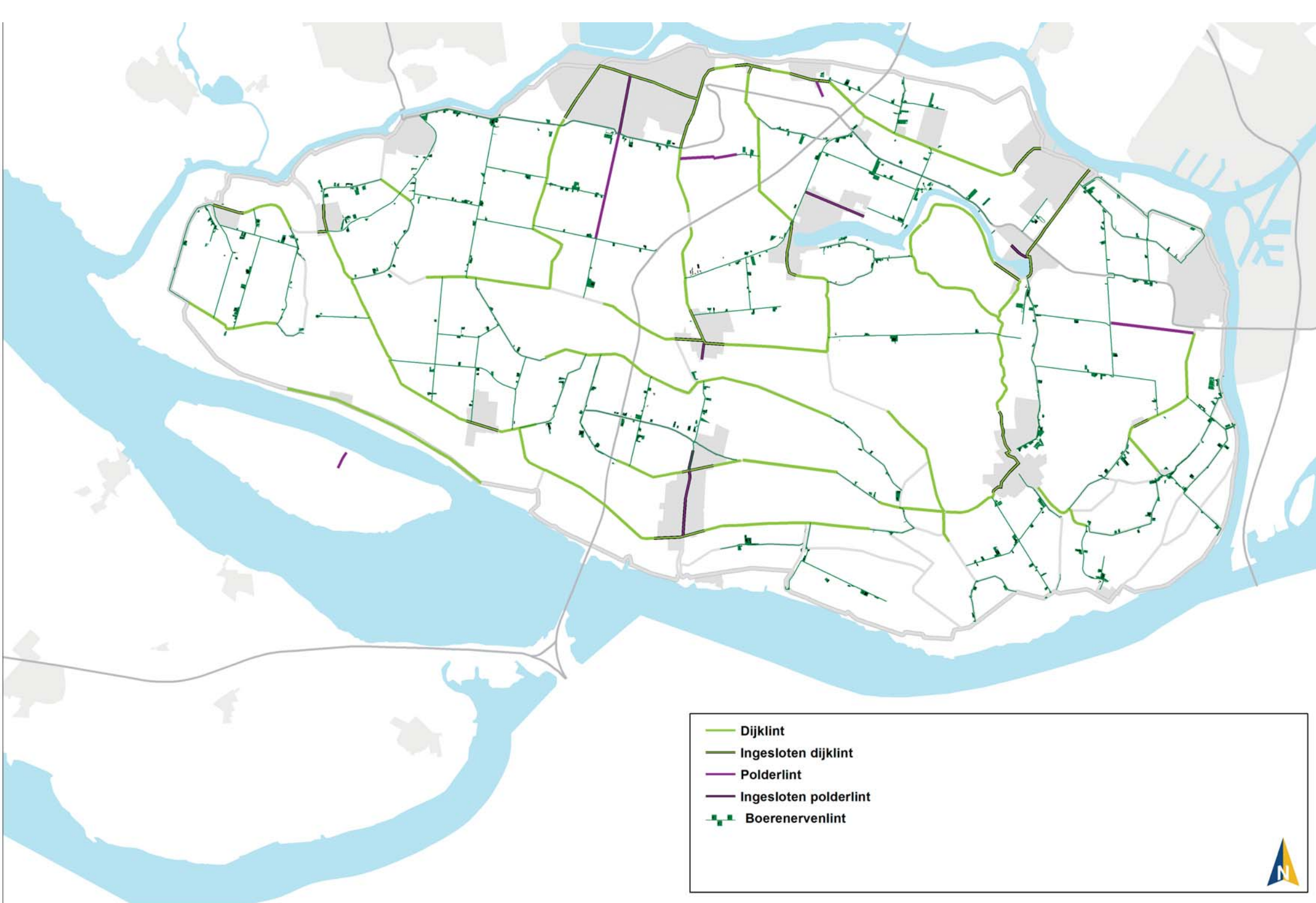

De Koninginneweg in Oud-Beijerland is een belangrijke stad-landverbinding

Nieuwe ontwikkelingen houden afstand tot landschappelijke structuren (polderweg, dijk, kreek)

- Dijklint
- Ingesloten dijklint
- Polderlint
- Ingesloten polderlint
- Boerenervenlint

Linten blijven linten

Karakteristiek

De Hoeksche Waard is ontstaan door het na elkaar bedijken van een reeks opwassen en aanwassen. De hoogste delen werden tegen de zee beschermd door de aanleg van dijken waarachter men ging wonen. De oorspronkelijke bebouwingspatronen zijn dus veelal ontstaan als compacte gehuchten en buurtschappen rondom de dijk.

Een aantal dijklinten is in de loop van de tijd doorgegroeid tot een dijkdorp of voorstraatdorp. Bijna elk dorp kent een ingesloten dijk- of polderlint dat vanuit de historische dorpskern naar de polder loopt. Deze uitlopers hebben nog steeds een sterke relatie met het landschap. De situering van de bebouwing langs deze dijklinten varieert, maar overal overheerst het groene karakter door de laan- en erfbepanting. De bebouwde dijklinten zijn onderdeel van het dijkenpatroon in de Hoeksche Waard. Naast de dijklinten zijn er een paar polderlinten. Deze linten zijn bijna allemaal ingesloten en een belangrijke verbinding tussen het dorp en het landschap.

Landbouw, en met name akkerbouw, is verreweg de grootste grondgebruiker van de Hoeksche Waard. De verspreid liggende boerenerven zijn daarom ook een essentieel onderdeel van het landschap. Deze erven liggen over het algemeen open en goed zichtbaar in de polder.

Ontwikkelingen

Veranderingen binnen de linten vinden plaats door de behoefte aan extra ruimte voor wonen, recreatie, bedrijvigheid of agrarische activiteiten. Hierbij blijft de bebouwing soms gehandhaafd, maar verandert de functie. In andere gevallen verandert ook de bebouwing of wordt bebouwing toegevoegd. Binnen de landbouwsector zal zeer waarschijnlijk een verdere schaalvergroting plaatsvinden. Het aantal bedrijven zal afnemen, maar de grootte zal verder toenemen. Dit geldt niet alleen voor de gronden, maar ook voor de erven. Verder is duurzame landbouw een actueel thema in de Hoeksche Waard. Zo moeten de bloemrijke agroranden bijdragen aan de biodiversiteit.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Linten blijven linten als onderscheidende bebouwingsvorm in het gebied.
- Linten behouden hun lineaire karakter, waarbij de achterzijde van de bebouwing een direct contact met het landschap heeft en de voorzijde aan de openbare weg of waterloop grenst.
- Bij nieuwe ontwikkelingen zijn de huidige korrel, profiel, transparantie en respect voor historische gaafheid van een lint richtinggevend.
- Bij grootschalige ontwikkelingen blijft het lint herkenbaar als bebouwingsvorm. Dit betekent dat er op gepaste afstand van het lint gebouwd wordt, waarbij het landschap, het lint en de nieuwe ontwikkeling bepalend zijn voor deze afstand. Het lint behoudt zijn eigen gezicht.

Dijklint

Karakteristiek

Kenmerkend voor het bedijkingslandschap van de Hoeksche Waard is dat de bewoning voornamelijk aan de randen van de polders ontstond en langs de dijken uitgroeide. Dit begon vaak met boerderijen aan de voormalige zeezijde van de dijk waar het talud flauwer was en dit groeide uit tot linten met een gemengd karakter van wonen en werken. De bebouwing staat op of tegen de dijk en laan- en erfbeplanting zorgt voor een groen karakter. De belangrijkste kwaliteit is de sterke relatie met het omliggende landschap.

De Keizersdijk is het oudste dijklint van de Hoeksche Waard. Deze dijk overleefde de Sint-Elisabethsvloed en veel overlevenden zochten hier na de ramp hun toevlucht. Zo ontstond een dicht bebouwingslint aan de westzijde van de dijk, dat loopt van Maasdam en Cillaarshoek tot aan Strijen.

Ambities

- Er is beperkt ruimte voor nieuwe ontwikkelingen als rekening wordt gehouden met de karakteristieken van het lint. Dit betekent dat de huidige korrelgrootte, het profiel, de variatie in bebouwing en de transparantie van het dijklint met zicht over de weidse polder richtinggevend zijn.
- Bij (nieuwe) ontwikkelingen wordt de relatie met het omliggende landschap opgezocht. Routes en zichtrelaties blijven behouden of worden gerealiseerd.
- De recreatieve bruikbaarheid van het dijklint verbeteren door ruimte te bieden aan kleinschalige recreatieve voorzieningen en goede langzaam verkeersroutes over de dijk.

Zicht op een dijklint

Het dijklint van Goidschaloord

Ingesloten dijklint

Karakteristiek

Veel dijklinten zijn doorgesloten tot dijkdorpen. Bij deze ingesloten dijklinten zijn de doorzichten naar het landschap verdwenen, de aanliggende polder is immers bebouwd. Door de ligging in het dorp is de bebouwing van de dijk vaak intensiever. De achterkanten vormen een informele, soms rommelige overgang naar de aanliggende buurten, groengebieden of landschap. Zij zijn echter belangrijke verbindingen vanuit het dorp naar het buitengebied. Ook de ingesloten dijklinten zijn afwisselend beplant en onbeplant.

Ambities

- Bij ingesloten dijklinten wordt ingezet op behoud en verbetering van de (recreatieve) route tussen het dorp en de polder.
- Bij ingesloten dijklinten is weinig ruimte voor nieuwe ontwikkelingen door de dichtheid van het lint, tenzij bebouwing vervangen wordt. Hier vraagt de inpassing extra aandacht.
- De ruimte tussen lint en aangrenzende buurten open en groen van karakter houden.

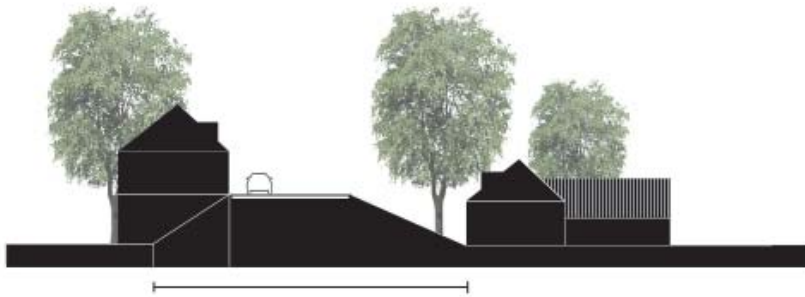

Het dijklint is vaak het hart van het dorp

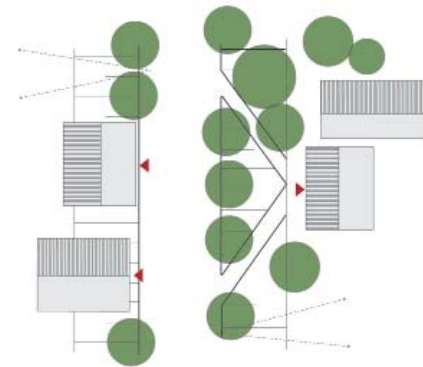

Het oorspronkelijke dijklint van Heinenoord is ingesloten geraakt

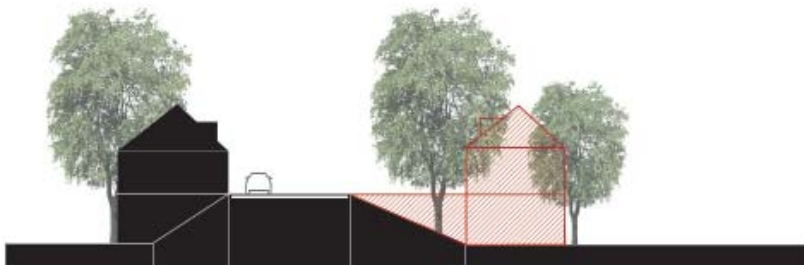
Ontwerpprincipes nieuwe ontwikkelingen aan de dijk

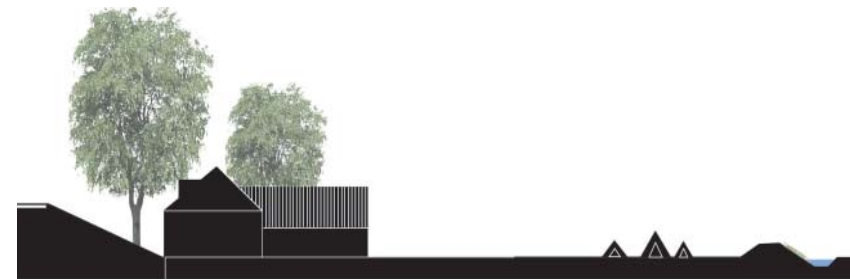
Behoud bij nieuwe ontwikkelingen de continuïteit van het dijkprofiel. Nieuwe bebouwing staat of op de dijk, of onderaan de dijk.

Bebouwing wordt rechtstreeks vanaf de dijk ontsloten, of via opritten die schuin van het dijktalud aflopen. Bebouwing past binnen de huidige korrelgrootte. Beplanting is zoveel mogelijk gekoppeld aan de dijk. Behoud doorzichten vanaf de dijk.

Voorkom 'aanplemping' van de dijk waardoor de continuïteit van het profiel verloren gaat.

inpassing nieuwe camping middels grondwal en watergang

Er is onder aan de dijk beperkt ruimte voor ontwikkelingen met een groter ruimtebeslag, mits passend binnen het afwisselend beeld van de dijk. Beplanting blijft in dit geval gekoppeld aan de dijk.

Polderlint

Karakteristiek

Een polderlint ligt middenin de polder, op hetzelfde niveau als het landschap. Deze linten zijn vaak aan beide kanten bebouwd hebben een smal profiel. De Oud-Heinenoordseweg is een voorbeeld van zo'n polderlint.

Van oorsprong heeft een polderlint een sterke relatie met het landschap, maar in de Hoeksche Waard zijn de meeste polderlinten ondertussen ingesloten door dorpsbebouwing. De weg is van oorsprong een toegangsweg tot het dorp en loopt daarom door tot in het centrum.

Ambities

- Er is beperkt ruimte voor nieuwe ontwikkelingen als rekening wordt gehouden met de karakteristieken van het lint. Dit betekent dat de huidige korrelgrootte, het profiel, de variatie in bebouwing en de transparantie van het lint met zicht over de weidse polder richtinggevend zijn.
- Bij (nieuwe) ontwikkelingen wordt de relatie met het omliggende landschap opgezocht. Routes en zichtrelaties blijven behouden of worden gerealiseerd.

De Boendersweg bij 's Gravendeel is een polderlint

Het polderlint Tiengemeten

Ingesloten polderlint

Karakteristiek

De ingesloten polderlinten zijn in de afgelopen decennia opgenomen in de uitbreiding van de dorpen. In tegenstelling tot de polderlinten in het buitengebied hebben de ingesloten polderlinten waardevolle beplanting. De ingesloten polderlinten zijn uitgegroeid tot groene verbindingen tussen het dorpscentrum en het landschap. Vaak liggen de verbindingen haaks op de dorpsrand. Dit is bijvoorbeeld het geval in Oud-Beijerland, Numansdorp, Mijnsheerenland en Maasdam.

Ambities

- Bij ingesloten polderlinten wordt ingezet op behoud en verbetering van de (recreatieve) route tussen het dorp en de polder.
- Bij ingesloten polderlinten is weinig ruimte voor nieuwe ontwikkelingen door de dichtheid van het lint, tenzij bebouwing vervangen wordt. Hier vraagt de inpassing extra aandacht.
- Zorgvuldig omgaan met de ruimte tussen het polderlint en de aanliggende buurten. Inzetten op een open en groen karakter.

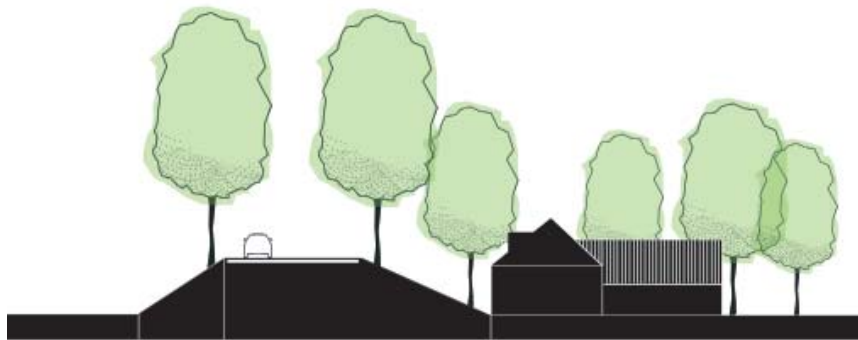
De schuinstaande bomen zijn karakteristiek voor de Raadhuislaan in Mijnsheerenland

Boerenervenlint

Karakteristiek

De Hoeksche Waard is een van de belangrijkste landbouwgebieden van Nederland. De grootschalige, grondgebonden landbouwbedrijven zijn typerend voor het eiland en belangrijk voor het behoud van het open landschap. De boerenerven zijn daarmee een essentieel onderdeel van het landschap. De erven liggen zowel langs de dijken als middenin de polder en hebben een directe en functionele relatie met het landschap. De erven langs de dijk zijn vaak omringd door dichte beplanting, terwijl de erven in de polder open en bloot in het landschap liggen. De reeksen van erven aan dezelfde weg vormen een boerenervenlint.

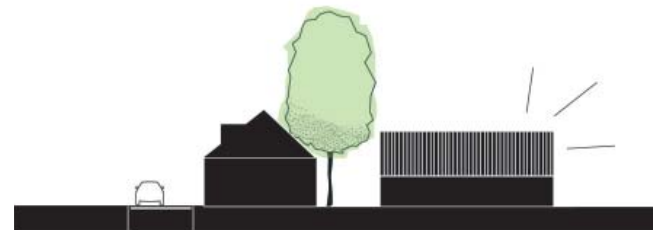
De agrarische sector is aan verandering onderhevig. Trends als schaalvergroting, duurzaamheid (waaronder bloemrijke agroranden), innovatie en vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing zullen gevolgen hebben voor de uitstraling en de betekenis van zowel de erven als het landelijk gebied.

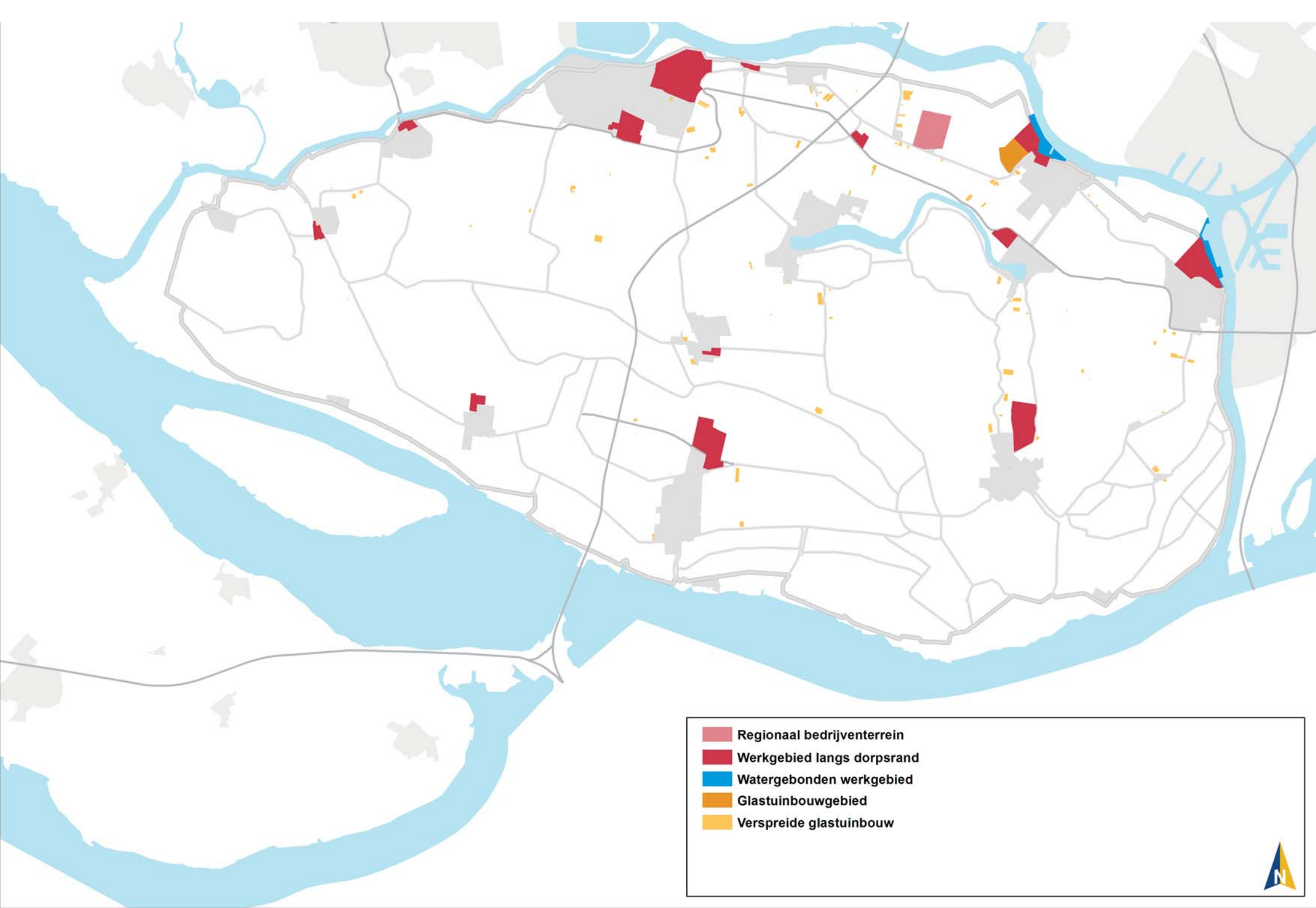
Principe profiel: beplant erf aan de dijk

Ambities

- Erven gelegen aan de dijk worden landschappelijk ingepast door middel van erfbeplanting, waardoor zij onderdeel worden van de beplante dijkzones.
- Erven gelegen in de polder kunnen niet of minder stevig ingeplant worden waardoor het contrast tussen de open polder en de beplante dijkzones vergroot wordt. Er is bij deze erven daarom meer aandacht nodig voor de beeldkwaliteit van de bebouwing (terughoudend kleurgebruik, agrarisch karakter).
- Behoud van de grote spreiding tussen de verschillende erven, zodat het open en weidse karakter van de polder gehandhaafd blijft.
- Bij de uitbreiding of transformatie van een boerenerv (bijvoorbeeld tot een woonerv) blijft het agrarische karakter en de karakteristieke erfindeling gehandhaafd. De ontwikkeling ondersteunt de (verbrede) functie van het landbouwbedrijf door ruimte te bieden aan verbreding en innovatie.
- Verbetering van de beleefbaarheid, toegankelijkheid en aantrekkelijkheid van het landelijk gebied door bijvoorbeeld de aanleg van wandelroutes, bloemrijke akkerranden en erfbeplanting.

Principe profiel: onbeplant erf in de polder, beeldkwaliteitseisen aan bebouwing

- Regionaal bedrijventerrein
- Werkgebied langs dorpsrand
- Watergebonden werkgebied
- Glastuinbouwgebied
- Verspreide glastuinbouw

Werkgebieden met karakter

Karakteristiek

De bedrijvigheid van de Hoeksche Waard is van oudsher gerelateerd aan de landbouw en de voedselindustrie, zoals een sigarenfabriek, suikerfabriek, zalm- en palingrokerij en een melkfabriek. Veel van deze bedrijvigheid is inmiddels verdwenen en de werkgebieden bestaan nu voornamelijk uit lokaal georiënteerde bedrijventerreinen aan de dorpsrand. Het zijn meestal monofunctionele werkgebieden met een afgesloten karakter en weinig ruimtelijke kwaliteit met een totale netto oppervlakte van ongeveer 300 ha. Ook in de linten, zoals de Blaaksedijk en de Keizersdijk, is bedrijvigheid aanwezig. Hier zorgt de menging van wonen en werken voor een gevarieerd beeld.

In de noordrand van de Hoeksche Waard wordt een regionaal bedrijventerrein (60 ha netto) gerealiseerd. Het bedrijvenpark is bedoeld voor bedrijven die qua omvang en bereik niet (meer) op de lokale terreinen passen. Het bedrijvenpark heeft een duurzaam karakter en er is heel nadrukkelijk aansluiting gezocht bij het karakter en de sfeer van de Hoeksche Waard, onder andere door het gebruik van gebiedseigen beplanting naar soort en structuur. Het terrein is onderdeel van het Regiopark Noordrand en in 2009 is de eerste fase bouwrijp gemaakt.

Ontwikkelingen

In de Hoeksche Waard worden grotere regiogebonden bedrijven geconcentreerd op het Regionaal Bedrijvenpark Hoeksche Waard in de Noordrand van de Hoeksche Waard. Hierin is nadrukkelijk plek voor Hoeksche bedrijven die de lokale bedrijventerreinen zijn ontgroeid. Hierdoor ontstaat op de lokale terreinen weer ruimte voor andere, kleine bedrijven. Dit biedt bovendien de kans om deze kleinschalige en gemengde terreinen te

herstructureren en kwalitatief te verbeteren. Door de ligging van deze bedrijventerreinen aan de randen van de dorpen ontstaat de kans om de overgang tussen dorp en polder een kwaliteitsimpuls te geven. Door de veranderde economische situatie stagneert echter de ontwikkeling van het Regionaal Bedrijventerrein. Vaak kleinere bedrijven maken de stap naar een nieuwe locatie, met alle risico's, niet. Het gevolg is dat er op het bestaande bedrijventerrein aan de dorpsrand wordt uitgebreid.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Op watergebonden werkgebieden is ruimte voor overslag en opslag. De relatie tussen functie en vorm is duidelijk zichtbaar. Bij ontwikkelingen wordt gezorgd voor een gepaste overgang tussen terrein en omgeving en het benutten van de milieuruimte zonder hinder voor de omgeving. Er wordt respectvol omgegaan met het aanwezige cultuurhistorisch erfgoed.
- Daar waar bedrijventerreinen de entree van een dorp vormen wordt extra aandacht geschonken aan de beeldkwaliteit (rand) van het terrein. Deze terreinen zijn het visitekaartje van het dorp. Doorgaande routestructuren worden gerespecteerd of krijgen een gelijkwaardige vervanger. Het terrein of haar omgeving is aantrekkelijk voor verschillende gebruikers.
- Ontwikkelingen in de glastuinbouw dragen bij aan een grootschalig, geconcentreerd, modern uiterlijk en functioneren. Gericht op zoveel mogelijk meervoudig ruimtegebruik en collectieve voorzieningen, met aandacht voor aansluiting op bestaande landschappelijke structuren. Een dooradering van het gebied met water en recreatieve routes is gewenst.

Regionaal Bedrijventerrein

Karakteristiek

In de noordrand van de Hoeksche Waard wordt het Regionaal Bedrijvenpark Hoeksche Waard gerealiseerd. Het bedrijvenpark ligt in de Oost-Zomerlandsepolder tussen de A29 en Puttershoek, naast het bestaande bedrijventerrein Boonsweg wat is aangegeven op de kaart. Het bedrijvenpark krijgt een duurzaam en hoogwaardig karakter en wordt zorgvuldig ingepast in het landschap.

Een ruim opgezet landschappelijk raamwerk met brede grasbermen, waterpartijen en verschillende gebiedseigen boomsoorten zorgt voor een zorgvuldige landschappelijke inpassing. Ook aan de bedrijfsgebouwen worden hoge beeldkwaliteitseisen gesteld. De verhouding tussen uitgeefbaar terrein en openbare ruimte is ongeveer 50/50. De opzet van het bedrijvenpark anticipeert op de ligging in het toekomstige Regiopark Noordrand Hoeksche Waard. Bestaande lijnen (wegen, dijken en kreken) verankeren het bedrijvenpark aan het landschap. Tussen het bedrijvenpark en de omliggende dijken wordt voldoende ruimte vrij gelaten om de dijken herkenbaar te laten.

Het Regionaal Bedrijventerrein wordt onderdeel van het Regiopark Noordrand

Ambities

- Passend in het landschap door een ruime opzet en gebruik van gebiedseigen beplanting.
- Vanzelfsprekende overgangen naar het landschap en gebruik van bestaande landschappelijke elementen.
- Hoogwaardige bebouwing.
- Transformatie van het bestaande Boonsweg naar een hoogwaardig bedrijventerrein aansluitend op de ambities van het Regionaal Bedrijventerrein.

Collage Regionaal Bedrijventerrein

Werkgebied langs dorpsrand

Karakteristiek

In de Hoeksche Waard zijn de meeste werkgebieden kleinschalige bedrijventerreinen aan de rand van een dorp. Deze bedrijventerreinen zijn lokaal georiënteerd en van wisselende omvang. De bedrijven zijn vooral actief in de industrie, bouwnijverheid, handel en reparatie.

De bedrijventerreinen liggen veelal aan de toegangswegen van de dorpen en zijn bepalend voor de beleving van de dorpsentree. Vaak liggen ze tussen het dorp en het landschap en functioneren daarmee als een visuele en fysieke barrière.

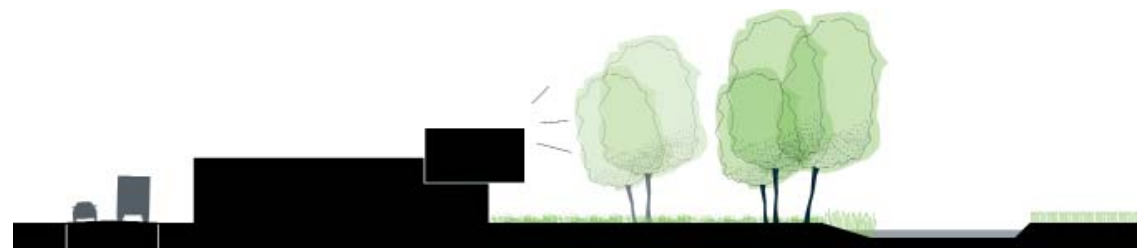
De bedrijven en bedrijfsactiviteiten zijn goed zichtbaar door het ontbreken van beplanting. Vanuit het landschap zijn de terreinen medebepalend voor het dorpsilhouet. Dit geldt bij uitstek voor de Suikerfabriek bij Puttershoek. Ook al is de bedrijvigheid grotendeels verdwenen, de fabriek is nog steeds een belangrijk icoon en oriëntatiepunt op het eiland. De ontwikkelingen op deze bedrijventerreinen worden met name veroorzaakt door schaalvergroting en verplaatsingen. Daarnaast wordt ingezet op kwaliteitsverbetering en herstructurering, waarbij aansluiting wordt gezocht bij de maat en schaal van de verschillende dorpen en het landschap.

Op dit moment is de overgang naar het landschap vaak hard

Ambities

- Het bedrijventerrein is zoveel mogelijk onderdeel van het compacte dorp. Het karakter en de sfeer dragen bij aan de identiteit van het dorp. Daar waar een bedrijventerrein de entree van een dorp vormt, wordt extra aandacht geschonken aan de beeldkwaliteit van het terrein.
- Transformatie, herstructurering en innovatie van bedrijventerreinen wordt aangegrepen om een kwaliteitsslag te maken naar een (multi-)functioneel en aantrekkelijk werkgebied voor werknemers, bezoekers en bewoners. Hierbij ligt het accent op duurzame ontwikkeling en innovatie.
- Het bedrijventerrein wordt goed en vanzelfsprekend verbonden met haar omgeving. Dit betekent dat landschappelijke structuren worden ingepast en ingezet om het bedrijventerrein onderscheidend te maken en te verbinden met de omgeving.
- Het bedrijventerrein is geen barrière voor recreatieve routes.
- De overgang tussen het bedrijventerrein en het landschap of het dorp wordt zorgvuldig vormgegeven en verzacht door (transparante) beplanting. Ook de waterbergingsopgave kan gebruikt worden om de rand vorm te geven.
- De bebouwing heeft een representatieve uitstraling, ook richting het landschap. De maat en schaal sluiten aan bij die van het dorp en het landschap.

De bedrijfsrand verzachten door een inrichting met opgaande beplanting en water

Watergebonden werkgebied

Karakteristiek

Watergebonden werkgebieden (natte bedrijventerreinen) zijn werkgebieden gekoppeld aan binnenvaartwater. Van oudsher is veel Hoeksche bedrijvigheid gekoppeld aan het water, maar de betekenis daarvan is enorm afgenomen. Op dit moment hebben alleen 's Gravendeel en Puttershoek nog een aantal laad- en loskades en kleinschalige havens, maar deze terreinen worden zeer extensief gebruikt.

De buitendijkse terreinen liggen op dezelfde hoogte als de rivierdijk, waardoor de aanwezige bebouwing zichtbaar is vanuit de polder.

In het 'Masterplan Noordrand Hoeksche Waard' wordt ingezet op de versterking van de watergebonden bedrijvigheid, waarbij aansluiting wordt gezocht bij de watergebonden bedrijvigheid in de regio.

Ambities

- De watergebonden bedrijvigheid draagt bij aan de identiteit en het karakter van de Hoeksche Waard en de verschillende dorpen. Hiertoe wordt ontwikkelingsruimte geboden aan watergerelateerde bedrijven.
- Vanwege de zichtbaarheid heeft de bebouwing een representatieve uitstraling passend bij het stoere karakter van de haven. Er wordt ingezet op het vergroten van het contrast tussen het ruwe en stoere karakter van de haven en het overzichtelijke en vertrouwde (beschutte) karakter van het dorp.
- Het bedrijventerrein wordt transparant ingericht, waardoor de visuele relatie tussen de rivierdijk en de Oude Maas wordt behouden. Bebouwing en beplantingsstructuren staan haaks op de dijk, waardoor zichtlijnen intact blijven. Indien mogelijk wordt het water toegankelijk gemaakt, bijvoorbeeld door een langzaam verkeersroute.
- Het bedrijventerrein wordt landschappelijk ingepast. De rand wordt zodanig vormgegeven dat wederzijdse negatieve invloeden worden voorkomen.

De haven van 's Gravendeel

In de haven van Puttershoek is ruimte voor nieuwe ontwikkelingen door het verdwijnen van de Suikerunie

Glastuinbouwgebied

Karakteristiek

De noordrand van de Hoeksche Waard heeft de typering schakelzone stad-land-water, een relatief verstedelijkte zone. De glastuinbouwlocatie is gelegen in de noordrand waar de opgave gericht is op transformatie en herinrichting van het landschap. Het landschap van de noordrand heeft de karakteristiek van het deltalandschap: dijken, kreken en open polders.

Ambities

- Het glastuinbouwgebied heeft een grootschalig, geconcentreerd en modern uiterlijk en gaat zoveel mogelijk uit van meervoudig ruimtegebruik en collectieve voorzieningen, ook in combinatie met nabijgelegen bedrijventerreinen.
- Bij de inpassing van een glastuinbouwgebied wordt aandacht besteed aan de landschappelijke inpassing en de aansluiting op de omgeving.

Glastuinbouw op kwetsbare plekken saneren

Verspreide glastuinbouw

Karakteristiek

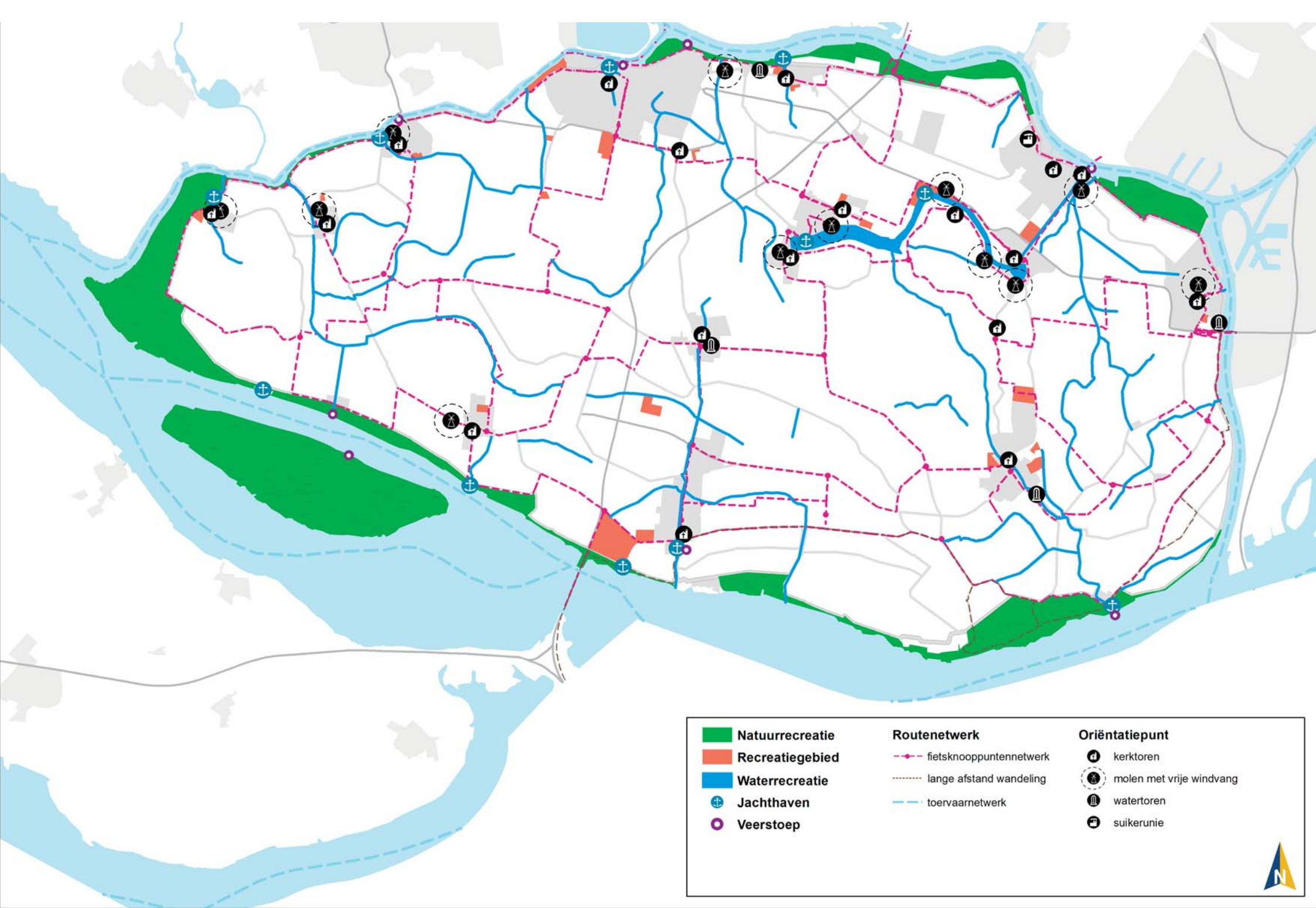
Verspreid over het eiland liggen meerdere glastuinbouwbedrijven. Deze zijn weliswaar kleinschalig, maar ze zijn wel van invloed op de beleving van het landschap. Een aantal van deze kassen ligt op kwetsbare locaties in een open polderlandschap en daarom wordt er gestreefd naar de sanering van verspreid glas. Om toch voldoende toekomstperspectief te bieden voor bedrijven die willen groeien, wordt overwogen om op een zorgvuldig afgewogen concentratielocatie nieuwe glastuinbouw mogelijk te maken. Een goede landschappelijke inpassing is bij alle vormen van glastuinbouw een vereiste.

Ambities

- Gestreefd wordt naar de sanering van verspreid glas.
- De verspreide kassen worden zoveel mogelijk geclusterd in één of twee glastuinbouwgebieden. Deze glastuinbouwgebieden hebben een grootschalig, geconcentreerd en modern uiterlijk en gaan zoveel mogelijk uit van meervoudig ruimtegebruik en collectieve voorzieningen.
- Bij de toepassing van de glas-voor-glas regeling voor bestaand glas moet aandacht gegeven worden aan de landschappelijke inpassing en aansluiting op de omgeving.

De rand van glascomplexen verzachten door een waterrijke inrichting met struweel en rietkragen

	Natuurrecreatie	Routen netwerk		kerktoren
	Recreatiegebied			molen met vrije windvang
	Waterrecreatie			watertoren
	Jachthaven			suikerunie
	Veersteop			

Vrijetijdslandschap

Karakteristiek

Recreatie en toerisme in de Hoeksche Waard richt zich met name op de beleving van het bijzondere polderlandschap met het kenmerkende patroon van kreken en dijken, historische dorpen en haventjes en op de ligging aan de Delta, met uitgestrekte (buitendijkse) natuurgebieden en goede watersportmogelijkheden. De noordrand van het eiland heeft een intensiever karakter, het recreatieve gebruik is vooral gericht op recreatieve uitloop vanuit de grotere kernen. De zuidrand van het eiland kent een luwer karakter, met recreatie gericht op landschap- en natuurbeleving. Een bijzondere positie wordt ingenomen door het natuureiland Tiengemetten dat jaarlijks veel bezoekers trekt.

Ontwikkelingen

Recreatie en toerisme zijn belangrijke speerpunten voor het regionaal ruimtelijk beleid. Het beter beleefbaar maken en het toeristisch sterker profileren van het veelzijdige landschap staan centraal. Hierbij worden de kreken en de dijken gezien als de dragers van het recreatieve netwerk. De zuidrand van het eiland, gelegen aan de delta, is een ontwikkelingsgebied voor watersport en verblijfsrecreatie, met de daarbij behorende voorzieningen. Ontwikkelingen in de noordrand richten zich vooral op de recreatieve uitloop vanuit de grotere kernen en voor de vestiging van bijzondere vrijetijdsvoorzieningen. Dit alles binnen het kader van het 'Masterplan Noordrand'. Rond alle kernen in de Hoeksche Waard wordt ingezet op het verbeteren van kleinschalige recreatieve uitloopmogelijkheden en van de aansluiting op het grotere recreatieve netwerk. Daarnaast wordt er ingezet op het uitbreiden van het aantal overnachtingsplaatsen, mits passend binnen de gestelde ruimtelijke kaders.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Ontwikkeling van het vrijetijdslandschap tot een samenhangend, gevarieerd, verbindend en aantrekkelijk provinciaal stelsel.
- Sterke stad-landverbinding door een aansluitend netwerk voor fietsen, varen en wandelen. De langeafstandsroutes en de recreatietransferia vormen de basis voor een regionaal fijnmazig netwerk en verbinden het Zuid-Hollandse vrijetijdslandschap met omliggende provincies.
- Uitbreiding van recreatieve voorzieningen aan het recreatief netwerk, waarbij waar mogelijk gebruik wordt gemaakt van cultuurhistorisch erfgoed of nieuwe bijzondere locaties worden toegevoegd.
- Zuid-Holland als waterprovincie bereikbaar en aantrekkelijk. Verbeteren van de recreatieve gebruikswaarde en belevingskwaliteit van de vaarnetwerken en waar mogelijk toevoegen van nieuwe verbindingen. Havens, aanlegplaatsen, etc. zijn onderdeel van het netwerk.
- Ontwikkelingen vergroten de diversiteit in ruimtelijke inrichting en programma tussen de verschillende recreatie- en groengebieden. Deze diversiteit is gebaseerd op de ligging ten opzichte van het stedelijk weefsel, de landschappelijke kenmerken ter plaatse en de ligging ten opzichte van ander stedelijk groen. Het aanbod wordt hierdoor specifiek en sterker verbonden met de Zuid-Hollands kwaliteiten.
- Opheffen van barrièrewerking door het waar mogelijk toevoegen van openbare verbindingen en routes.
- Toegankelijk en beleefbaar maken van unieke natuurlandschappen van Zuid-Holland in evenwicht met de ecologische draagkracht.

Oriëntatiepunt: kerktoren, molen met vrije windvang, watertoren, suikerunie

Voor de uitwerking van deze legenda-eenheid verwijzen wij naar Kwaliteit in dorpsgebied (pagina 71).

De spitse kerktoren van Zuid-Beijerland is vanaf verre zichtbaar en herkenbaar

Natuurrecreatie

Karakteristiek

Natuurrecreatie in de Hoeksche Waard concentreert zich op het buitendijks gebied. De grootste natuurgebieden liggen aan de zuidrand van het eiland, met het eiland Tiengemeten, dat jaarlijks duizenden bezoekers trekt, als centrale attractie. Het is grootschalige deltanatuur waar land en water samen komen. De buitendijkse natuurgebieden langs de noordrand van het eiland zijn minder uitgestrekt. De natuurgebieden zijn aantrekkelijk voor de actieve rustzoeker en de onderzoekende natuurliefhebber. Ze zijn echter niet overal toegankelijk en beleefbaar. Het natuurbezoekerscentrum Klein Profijt en het bezoekerscentrum Tiengemeten vormen belangrijke attracties en knooppunten.

Extensieve recreatie in het buitendijks natuurgebied

Ambities

- Versterken van de toegankelijkheid en beleefbaarheid van natuurgebieden, waarbij de ecologische draagkracht en de natuurwetgeving de randvoorwaarden bepalen. Denk aan routing, parkeren, bebording, informatievoorzieningen en wellicht een horecagelegenheid. De nadruk ligt op de natuur, dus inrichtingselementen zijn eenvoudig maar doelmatig.
- Versterken van de verbinding van natuurgebieden met de dorpen door middel van routes en het strategisch plaatsen van functies.
- Vergroten van de bereikbaarheid van de natuurgebieden vanaf het water door de aanleg van aanlegsteigers, passend binnen de ecologische draagkracht en natuurwetgeving. Deze aanlegplekken hebben een informeel, natuurlijk karakter en een kleine schaal en maat.
- Inzet op de ontwikkeling van een 'groene zoom' rondom de hele Hoeksche Waard met buitendijkse natuur- en recreatiegebieden en aangrenzende binnendijkse groengebieden.
- Doorontwikkeling van de recreatieve potenties van Tiengemeten als centrale attractie voor natuurbeleving van de Hoeksche Waard.

Recreanten op het eiland Tiengemeten

Recreatiegebied

Karakteristiek

Verspreid over de Hoeksche Waard ligt een aantal, over het algemeen kleine recreatiegebieden zoals dagrecreatieterreinen, dorpsbosjes/parken, sportvelden en golfbanen. Ook zijn er een beperkt aantal campings op het eiland. Deze terreinen liggen soms in de dorpsrand of aan de dijk, maar soms ook vrij in de polder. De landschappelijke inpassing is wisselend. Uitbreiding van het aanbod aan verblijfsrecreatie wordt als essentieel gezien voor het draagvlak van toeristisch-recreatieve voorzieningen.

Buitendijks recreatiegebied

Ambities

- Recreatiegebieden niet als op zichzelf staande gebieden ontwikkelen, maar koppelen aan de landschappelijke structuren en dorpen en opnemen in het recreatienetwerk. De inrichting, schaal en maat van recreatiegebieden sluiten aan bij het landschap.
- Recreatiegebieden sluiten aan op de omgeving door een zorgvuldige vormgeving van de randen en bij voorkeur doorgaande routes over het terrein zodat het gebied geen barrière vormt.
- In het open polderlandschap recreatieterreinen waar mogelijk koppelen aan dorpen en erven om versnippering van de ruimte te voorkomen. De ontwikkeling en herstructurering van de recreatieterreinen benutten bij de afronding van de dorpen (zie ook Kwaliteit van de dorpsrand). Grotere ontwikkelingen integraal oppakken waarbij recreatieve en landschapsontwikkelingen worden gekoppeld.
- Bij recreatieve ontwikkelingen in de noordrand van het eiland (Masterplan Noordrand) inzetten op een goede verbinding tussen de verschillende recreatieve voorzieningen en de stedelijke omgeving en een goede inpassing binnen een stevig landschappelijk raamwerk.

Het golfterrein bij Numansdorp

Waterrecreatie

Karakteristiek

Het Haringvliet en het Hollandsch Diep vormen aantrekkelijke gebieden voor waterrecreatie. Het Spui, Dortsche Kil en Oude Maas hebben door de sterkere stroming en drukke scheepvaart een minder grote recreatieve betekenis. De havenkanalen en buitendijkse jachthavens vormen de verbinding tussen de grootschalige waterrecreatie buitendijks en het kleinschalige, recreatieve water binnendijks (met name de kreken/havenkanalen en de Binnenbedijkte Maas). De Binnenbedijkte Maas vormt het kerngebied voor binnendijks waterrecreatie met een accent op intensieve dagrecreatie. Er zijn meerdere vaar- en kanoroutes, maar het patroon van kreken en havenkanalen vormt nog geen samenhangend, toegankelijk recreatief waternetwerk.

Ambities

- Versterken van de recreatieve verbindingen met de andere eilanden en wateren in de delta zodat er een groot, afwisselend recreatief netwerk ontstaat.
- Versterken van het netwerk van havenkanalen en kreken door waar nodig en mogelijk verbindingen aan te leggen tussen kreekrestanten, afgesloten havenkanalen weer bevaarbaar te maken en ze op te nemen in het (kano) vaarnetwerk. Behoud van de primaire functie voor de water aan- en afvoer en de ecologische randvoorwaarden staan bij deze ontwikkelingen voorop.
- Inzet op de doorontwikkeling van de Binnenbedijkte Maas als kerngebied voor binnendijkse waterrecreatie, met behoud van de huidige zonering (zie ook Water als structuurdrager).

Recreatief vaarwaternetwerk: kreken en havenkanalen

Waterrecreatie op de Binnenbedijkte Maas

Jachthaven

Karakteristiek

In de dorpskernen met een havenkanaal liggen historische binnenhavens. Samen met de havenkanalen vormen de havens cultuurhistorisch waardevolle elementen. Het vormen levendige plekken in het dorp met grote recreatieve potentie. Sommige havens zijn niet meer in gebruik omdat het havenkanaal is afgesloten. Ook buitendijks ligt een aantal havens. Deze liggen grotendeels tegen de zeedijk aan en worden omringd door gorzen. Ze hebben een natuurlijk karakter.

Ambities

- Inzet op de ontwikkeling van de havens als levendige centra en recreatieve knooppunten met bijbehorende voorzieningen en schakel tussen water- en landrecreatie.
- Bij een eventuele uitbreiding van jachthavens staat een goede landschappelijke inpassing voorop waarbij wordt aangesloten op aanwezige (cultuurhistorische) structuren.

Buitendijks gelegen jachthaven

De binnenhaven van Oud-Beijerland

Veerstoep

Karakteristiek

De Hoeksche Waard wordt middels een aantal veerponten over water verbonden met de omliggende eilanden. De veerstoepen zijn van oudsher plaatsen van ontmoeting en handel. Nu vormen het knooppunten in het recreatieve routenetwerk waar land en water bij elkaar komen. Bij de grotere veren, zoals bij Nieuw-Beijerland, heeft de benodigde infrastructuur ruimtelijke impact op de omgeving. Wachtend verkeer is bepalend voor de beleving.

Ambities

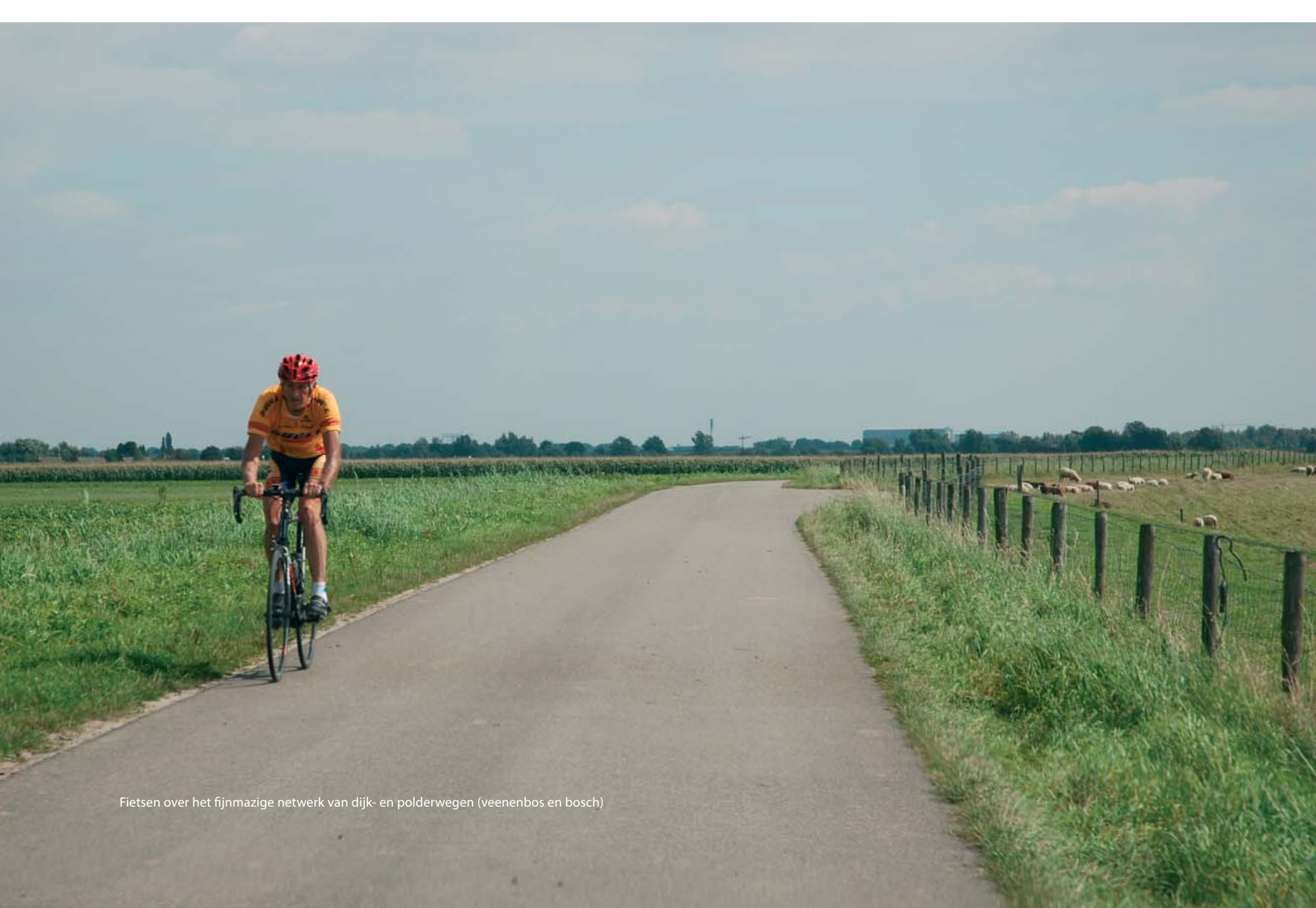
- Doorontwikkeling van de recreatieve betekenis van veerponten als knooppunten in het routenetwerk met bijbehorende voorzieningen.
- Waar mogelijk kunnen voormalige veerstoepen weer in gebruik genomen worden om daarmee het recreatieve routenetwerk uit te breiden en de verbinding met omliggende eilanden te vergroten (zie ook Identiteitsdragers).

Het pontje van Puttershoek en IJsselmonde

De veerstoep van Nieuw-Beijerland is berekend op veel verkeer (veenenbos en bosch)

Fietsen over het fijnmazige netwerk van dijk- en polderwegen (veenenbos en bosch)

Routenetwerk

Karakteristiek

Vanaf de verschillende fiets-, ruiters- en wandelroutes is het landschap van de Hoeksche Waard toegankelijk en beleefbaar. De recreatieve routestructuur is grotendeels gekoppeld aan de dijken en polderwegen. Er zijn weinig vrijliggende wandel- en fietspaden en de recreatieve uitlopmogelijkheden vanuit de dorpen zijn vaak beperkt. Recreatief verkeer is voor een groot deel vermengd met autoverkeer of agrarisch verkeer. De wateren rondom het eiland zijn middels een aantal veerponten oversteekbaar vanaf een veerstoep. De afgelopen jaren zijn er meerdere informatieborden geplaatst en door kunstenaars zijn kunst-picknickplaatsen ontworpen. Een verdere uitbouw van het recreatieve netwerk van paden en knooppunten met ondersteunende voorzieningen heeft in de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van de Hoeksche Waard grote prioriteit.

Naast het fietsknooppuntennetwerk en de lange afstand wandelpaden zoals aangegeven op de kaart is er ook een aanvullend, kleinschaliger routenetwerk aanwezig.

Gemengd gebruik van de dijk

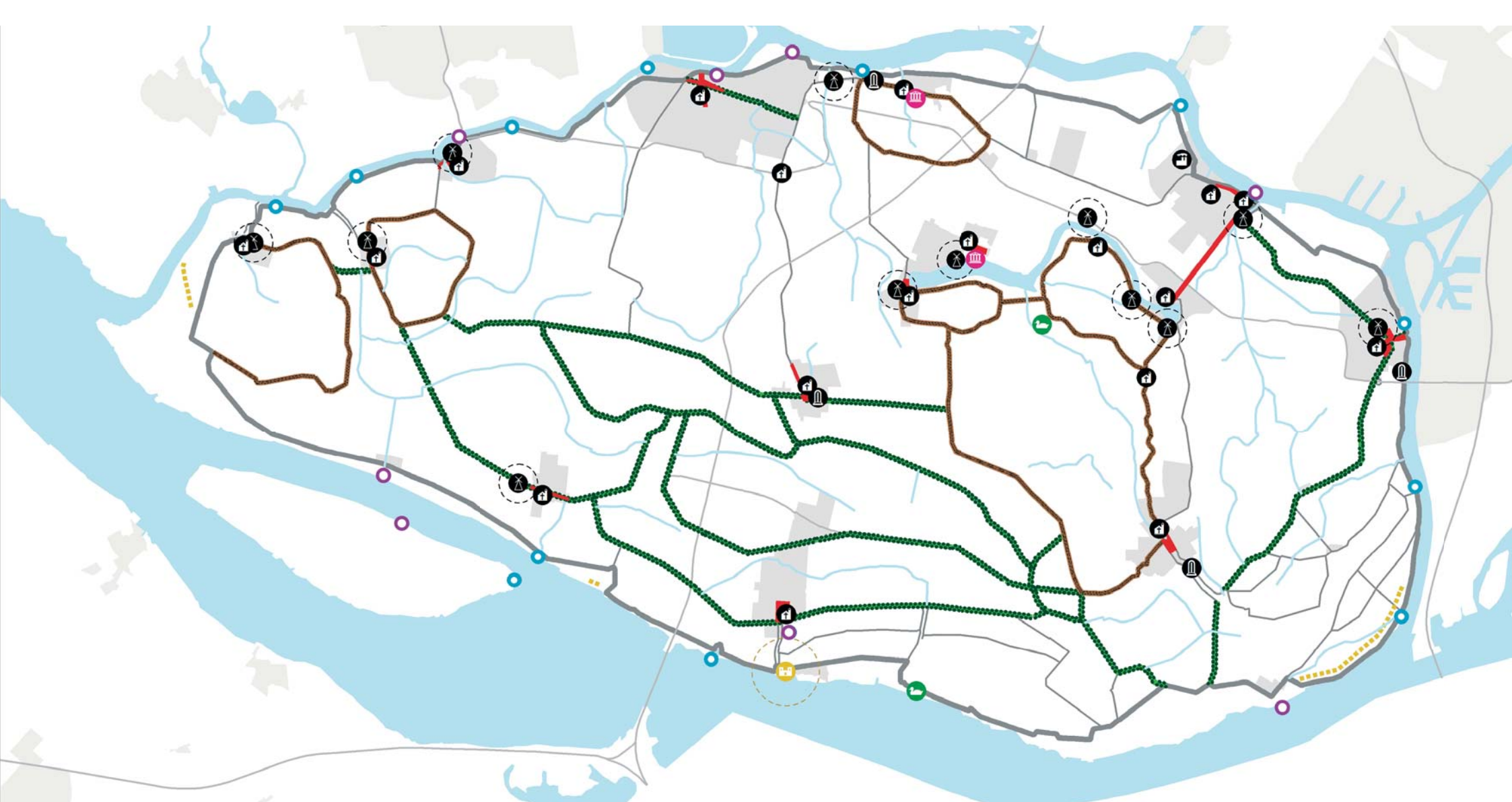
Ambities

- Doorontwikkeling van een samenhangend netwerk van ruiters- fiets- en wandelpaden zodat het landschap van de Hoeksche Waard optimaal beleefd kan worden.
- Aanleg van een fietsroute rondom de Hoeksche Waard, zoveel mogelijk over de buitendijken met zicht op het buitendijks gebied of het open water. Hiermee wordt de eilandbeleving versterkt.
- Inzet op de ontwikkeling van een informeel netwerk van wandelpaden langs de kreken (met afweging van de ecologische waarden), bijvoorbeeld in de vorm van graspaden (zie ook Water als structuurdrager, kreek).
- Informatievoorziening en andere recreatieve voorzieningen worden geconcentreerd op strategisch gelegen en markante punten (cultuurhistorische objecten en oriëntatiepunten) in het recreatienetwerk: recreatieve knooppunten.
- Verbeteren van de recreatieve uitlopmogelijkheden vanuit de kernen door de aanleg van 'dorpsrondjes'. Hierbij wordt gedacht aan een fijnmazig patroon van boerenlandpaden over kavelgrenzen. Deze kunnen worden gecombineerd met verbreding van de landbouw.

Wandelpad langs kreek

	Historische dorpskern		Historische veerstoep
	Kerktoren		Veerstoep
	Watertoren		Eendenkooi
	Molen met vrije windvang		Fort met schootsveld
	Suikerunie		Zone met kazematten stelling Hollandsch Diep
	Landgoed		Monumentale dijk
			Oudeland/opwaspolderdijk

Identiteitsdragers

Karakteristiek

De identiteitsdragers zijn bijzondere landschapselementen met cultuurhistorische waarde die zeer kenmerkend zijn voor de Hoeksche Waard en een verhaal vertellen over de ontstaansgeschiedenis van het eiland. Het zijn markante objecten in het landschap die vaak als oriëntatiepunt fungeren en recreatieve betekenis hebben. De historische dorpskernen, historische oriëntatiepunten zoals kerken, watertorens en windmolens, historische landgoederen, veerstoepen, eendenkooien, militaire relictten en de cultuurhistorisch waardevolle dijken worden tot de identiteitsdragers gerekend.

*

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Ontwikkelingen dragen bij aan het behoud van de uitzonderlijke kwaliteit van de identiteitsdrager, het leesbaar houden van het verhaal dat deze oriëntatiepunten in tijd en ruimte vertellen.
- In stand houden en versterken van de beleefbaarheid van de identiteitsdragers met aandacht voor bereikbaarheid en toegankelijkheid van de gebieden.

Oriëntatiepunt: kerktoren, molen met vrije windvang, watertoren, suikerunie

Voor de uitwerking van deze legenda-eenheid verwijzen wij naar Kwaliteit in dorpsgebied (pagina 71).

Oudeland/opwaspolderdijk

Voor de uitwerking van deze legenda-eenheid verwijzen wij naar Herkenbaar open zeeleipolderlandschap (pagina 34).

Monumentale dijk

Voor de uitwerking van deze legenda-eenheid verwijzen wij naar Herkenbaar open zeeleipolderlandschap (pagina 36).

Veerstoep

Voor de uitwerking van deze legenda-eenheid verwijzen wij naar Vrijetijdlandschap (pagina 103).

* Voor meer informatie verwijzen wij naar de Cultuurhistorische Atlas Zuid-Holland (www.zuid-holland.nl/chs)

Historische dorpskern

Karakteristiek

Er zijn in de Hoeksche Waard verschillende dorpstypen die allemaal iets vertellen over de ontstaansgeschiedenis van het eiland. De historische dorpscentra zijn medebepalend voor het karakter en de identiteit van de Hoeksche Waard en vormen belangrijke recreatieve trekkers. Het meest kenmerkend zijn de dijkdorpen en de voorstraatdorpen. Beide zijn ontstaan aan de rand van een polder en langs de dijk verder uitgegroeid. Een aantal dijkdorpen ontwikkelde zich door tot voorstraatdorpen. Hier werd op afstand van de dijk een kerk gebouwd en de verbindende voorstraat vormde het hart van het dorp. In tegenstelling tot voorstraatdorpen elders in de provincie werd de kerk vaak opzij van de voorstraat geplaatst en niet als het 'sluitstuk'.

Ambities

- Behoud en versterking van de ruimtelijke en verblijfskwaliteit van het historische dorpscentrum. Ontwikkelingen bouwen voort op de cultuurhistorisch waardevolle structuur en houden rekening met de maat, schaal, beleefbaarheid en identiteit van het dorp.
- Behoud en ontwikkeling van de havenkanalen als belangrijke cultuurhistorische en recreatieve elementen (zie ook Water als structuurdrager).

Stadhuis Oud-Beijerland

Zestiende eeuwse haven van Puttershoek

Landgoed

Karakteristiek

In Mijnsheerenland ligt de buitenplaats Hof van Moerkerken. Het complex is ontstaan in 1440 op de noordoever van de Binnenbedijkte Maas. Na een brand in 1663 is het huidige landhuis gebouwd. Om het landhuis ligt een historisch landschapspark. Een monumentale, stenen poort en laan van platanen markeert de toegang. Het landgoed kent een hoge cultuurhistorische waarde.

Bij Heinenoord ligt het Hof van Assendelft. Deze oude herenboerderij is in 1767 gebouwd. Rondom het hof ligt een tuin en boomgaard van tuinarchitecte Mien Ruys. Momenteel is in het hof het 'Streekmuseum Hoeksche Waard' gevestigd. Hier is een permanente tentoonstelling over het leven op de Hoeksche Waard in de 19e en vroege 20e eeuw te vinden.

Ambities

- Inzet op behoud door ontwikkeling van het historische landgoed.
- Behouden en waar mogelijk vergroten van de zichtbare aanwezigheid van het historisch landgoed in het landschap.
- Voor een goede ruimtelijke ontwikkeling geldt een bufferzone om de historische buitenplaats met tuin/park, panorama's en evt. andere waardevolle elementen. Nieuwe ontwikkelingen dienen deze waarden te beschermen, en waar mogelijk te versterken.

Hof van Moerkerken

Hof van Assendelft

Historische veerstoep

Karakteristiek

De Hoeksche Waard werd en wordt middels een aantal veerponten verbonden met de omliggende eilanden. Karakteristiek aan de veerstoep is de ruimte aan het water en de vaak bijbehorende bebouwing. Veerstoepen waren van oudsher een plek waar ontmoeting en handel plaatsvond. Een aantal van de historische veerstoepen wordt nog steeds gebruikt. Andere, zoals de voormalige voetveer aan de Zwanegatsedijk in de Sint Anthony polder, niet meer.

Ambities

- Inzet op behoud en waar nodig herstel van de historische veerstoepen.
- Behoud en versterking van de recreatief/toeristische betekenis van de veerstoepen.
- Waar mogelijk kunnen voormalige veerstoepen weer in gebruik genomen worden en plekken van ontmoeting zijn.

Veerhaven bij Nieuwendijk

Eendenkooi

Karakteristiek

Een eendenkooi is een waterplas omsloten door opgaande begroeiing dat vroeger gebruikt werd om eenden te vangen. In een zone rondom de eendenkooi gold het 'afpalingsrecht'. Middels dit recht kon de kooiker rust in de omgeving van zijn eendenkooi afdwingen. Veel voormalige eendenkooien zijn verloren gegaan. Ten zuiden van de Ritselaarsdijk en in de Hoogezandsepolder liggen nog twee voormalige eendenkooien met restanten van de waterplas en het kooibos.

Ambities

- Inzet op behoud en bescherming en waar mogelijk herstel/reconstructie van de eendenkooien, inclusief de zone van het 'afpalingsrecht' rondom de eendenkooi.
- Het vergroten van de educatieve waarde.

Fort met schootsveld, zone met kazematten stelling Hollandsch Diep (militaire relict)

Karakteristiek

Het historische fort te Numansdorp, de kazematten en de gerestaureerde luchtwachtoren in de Mariapolder behoren tot het militaire erfgoed van de Hoeksche Waard en herbergen een lange historie.

Het gemetselde fort stamt uit de 18e eeuw en diende om het Hollandsch Diep te beschermen. Het maakte deel uit van de 'Stelling van het Hollandsch Diep en het Volkerak'. Het heeft een hoge cultuurhistorische waarde. De bunkers, kazematten en luchtwachtoren langs het Hollandsch Diep stammen uit het begin van de 20e eeuw en maakten onderdeel uit van de 'Zuidfront Vesting Holland'. De linie is duidelijk zichtbaar en de bunkers zijn veelal in goede staat.

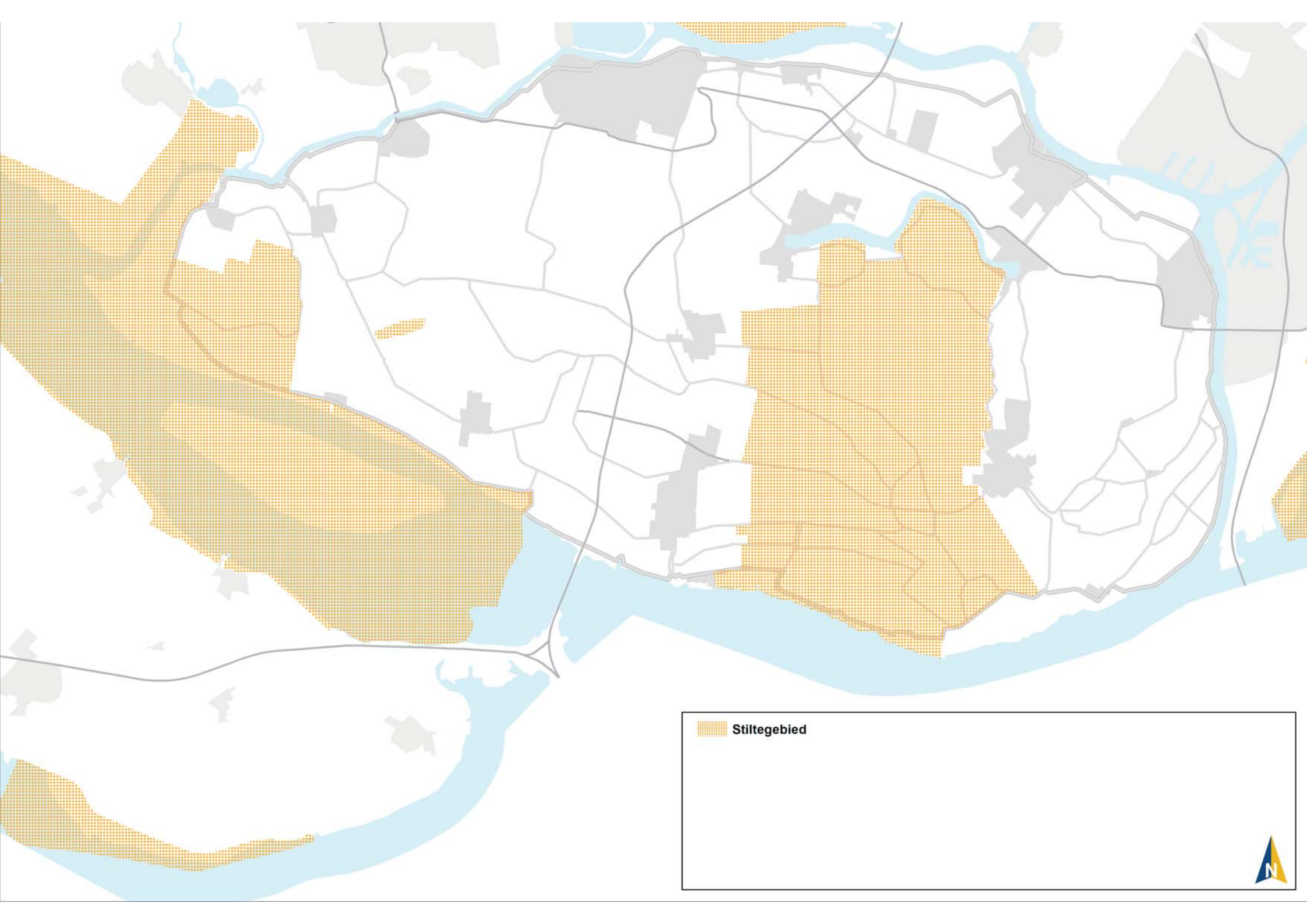

Fort Buitensluis bij Numansdorp

Ambities

- Inzet op behoud en bescherming van de militaire relict en waar mogelijk zoeken naar een passende herbestemming.
- Bij mogelijke toekomstige dijkversterking wordt zorgvuldig omgegaan met de militaire relict.

 Stiltegebiet

Rust en stilte

Karakteristiek

Stiltegebieden zijn (relatief) luwe gebieden met beperkte verstedelijking, waar het dagelijks geluid de 40 decibel niet overstijgt. In de stiltegebieden is alleen ruimte voor 'gebiedseigen' geluid. Deze gebieden dragen bij aan de beleving van de ruimtelijke kwaliteit in het landelijk gebied van Zuid-Holland. De Hoeksche Waard is in z'n geheel relatief rustig en stil en vormt daarmee een tegenhanger van de stedelijke gebieden rondom Rotterdam en Dordrecht. Er liggen twee grotere stiltegebieden op het eiland: op het westelijke puntje van het eiland (o.a. Korendijksche Slikken en Tiengemetten) en midden op het eiland (o.a. Oudeland van Strijen).

Naast stilte is ook duisternis een belangrijk aspect voor de beleving van de rust en de ruimte. Verkeersveiligheid en sociale veiligheid vragen om voldoende verlichting, maar hebben ook een versturende werking voor

Stiltegebied in het Oudeland van Strijen

mensen, planten en dieren. Daarom wordt - niet alleen in de stiltegebieden, maar op het hele eiland - lichtvervuiling tegengegaan.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- De huidige stille gebieden stil houden als belevingskwaliteit van het buitengebied.

Overige ambities

- Behoud en versterking van de bereikbaarheid en beleving van de stiltegebieden. Extensieve recreatie kan ingezet worden om deze gebieden (wandelen, fietsend of varende) te ervaren.
- (Nieuwe) geluidsproducerende functies zoveel mogelijk weren. De kartbaan in het stiltegebied van het Oudeland van Strijen is een gebiedsvreemd element, uitbreiding is ongewenst.
- Bij ontwikkelingen nabij stiltegebieden waar mogelijk en passend binnen de landschappelijke karakteristieken gebruik maken van geluidsreducerende maatregelen.

Lichtvervuiling op het eiland en met name in de stiltegebieden beperken door:

- Toepassing van selectieve verlichting (alleen daar waar noodzakelijk voor verkeers- en sociale veiligheid).
- Toepassen van minder versturende verlichtingstechnieken, zoals LED-verlichting, dimbare verlichting en dynamische verlichting.

In de praktijk

Inleiding

In dit laatste deel, 'In de praktijk', laten we aan de hand van twee casussen zien hoe het gebiedsprofiel gebruikt kan worden. Voor deze voorbeelduitwerkingen worden in een aantal stappen de randvoorwaarden en bouwstenen voor een kwalitatief goed plan gegenereerd. Hierbij wordt uitgegaan van de gebiedskenmerken en ambities uit het gebiedsprofiel.

De stappen die we onderscheiden zijn:

- Stap 1: Bepalen welke legenda-eenheden uit de kwaliteitskaart van toepassing zijn op het gebied en de bijbehorende relevante kwaliteitsambities selecteren.
- Stap 2: De kwaliteitsambities omzetten naar bouwstenen voor het raamwerk.
- Stap 3: De bouwstenen verwerken tot een integraal ruimtelijk raamwerk voor de gewenste ontwikkeling.

Allereerst wordt bepaald welke legenda-eenheden relevant zijn (stap 1). Door een uitsnede van de kwaliteitskaart te maken, wordt inzichtelijk welke gebiedskenmerken van het plangebied aan de orde zijn. De bijbehorende gebiedskwaliteiten en ambities worden daaronder opgesomd. De legenda-eenheid Rust en Stilte wordt niet apart behandeld, omdat de ambities die hier genoemd worden, zoals geluidsreductie en het voorkomen van lichtvervuiling, te concreet zijn voor het detailniveau van deze casussen.

Vervolgens worden de ambities vertaald naar bouwstenen (stap 2). In beeld en tekst wordt geschetst hoe deze ambities vertaald kunnen worden naar bouwstenen voor een ontwerp. Stap 1 en 2 staan op 1 pagina, zodat de vertaling van ambities naar bouwstenen direct zichtbaar is.

Wanneer alle relevante legenda-eenheden zijn behandeld, volgt stap 3. De verschillende bouwstenen worden ten opzichte van elkaar gewogen en vervolgens samengebracht tot een integraal raamwerk. Dit is een mogelijke uitkomst van de opgave, maar zeker niet de enige. Een ontwerp ontstaat namelijk door samenspraak van de ontwerper, de opdrachtgever en andere betrokkenen. Zij interpreteren en wegen de ambities en zo ontstaat een integraal ontwerp. De ruimtelijke kwaliteit is daarmee de resultante van enerzijds de sturing die voortkomt uit de kwaliteitsambities en randvoorwaarden en anderzijds de kwaliteit van het ontwerpend zoekproces. Deze creatieve ruimte heeft een ontwerpproces in onze ogen altijd nodig.

De uitwerking laten zien dat het goed mogelijk is om het begrip ruimtelijk kwaliteit concreet te maken, door trouw te blijven aan de kenmerken, ambities en sturingsprincipes uit het gebiedsprofiel.

De polder tussen Stougjesdijk en de N217

Stougjesdijk-Oost

Opgave

De opgave voor deze casus is binnen het gebiedsprofiel de ruimtelijke kaders te definiëren voor de toekomstige bebouwing in de polder tussen de Stougjesdijk en de nieuwe randweg (N217).

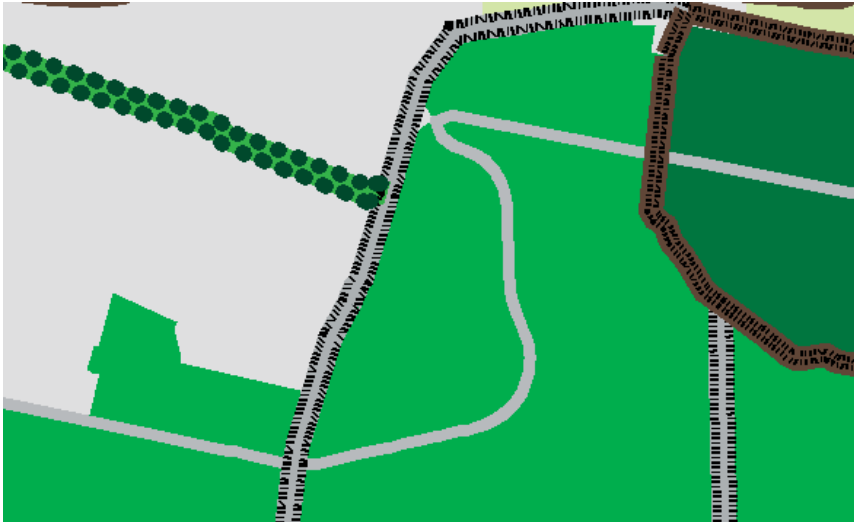
De Stougjesdijk vormt de oostgrens van Oud-Beijerland, een gaaf voorbeeld van een voorstraat-weteringdorp waar de voorstraat aan weerszijden van een gegraven wetering ligt. Door de sterke groei van het dorp zijn in de loop van de tijd dijken en kreken opgenomen in het stedelijk weefsel. Ze vormen nu een krachtig ruimtelijk raamwerk met een recreatieve- en ecologische betekenis.

De Stougjesdijk heeft een asymmetrisch profiel met aan de westzijde bebouwing op de dijk en aan de oostzijde bebouwing onderaan de dijk. De dijk is onbeplant, uitgezonderd de beplanting op de aanliggende erven. De oostelijke uitbreiding van Oud-Beijerland is gekoppeld aan de aanleg van de nieuwe randweg (N217). Deze weg ontlast de Stougjesdijk van het doorgaande autoverkeer. Tussen de Stougjesdijk en de nieuwe randweg ligt een vrijwel open polderlandschap met verspreide glastuinbouw en enkele boomgaarden. Een kreek doorsnijdt het gebied in oostwestelijke richting. In het gebied wordt planologisch ruimte geboden aan woningbouw en bedrijvigheid. De gemeente Oud-Beijerland heeft een visie voor dit gebied opgesteld.

Ambities en bouwstenen

Herkenbaar open zeeleipolderlandschap

Ambities

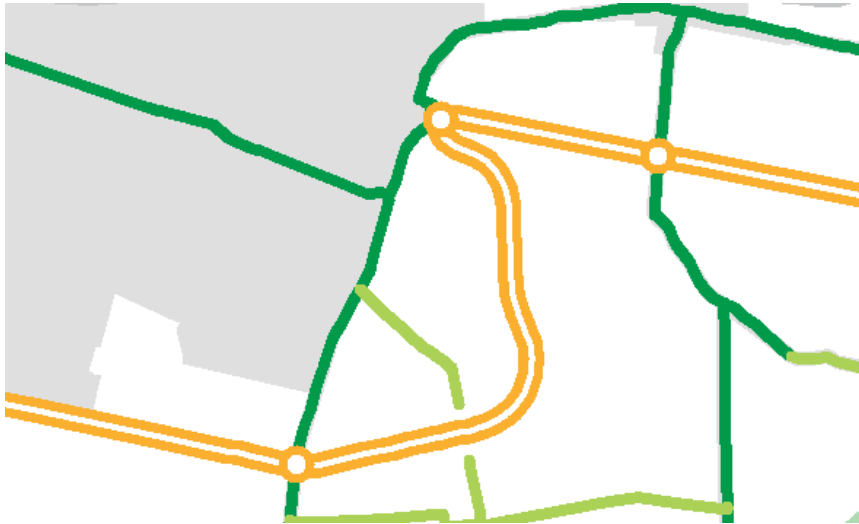
- Versterken van de kreek als herkenbare landschappelijke structuurdrager van het zeeleilandschap.
- Behoud van het open karakter van de polders en de lange zichtlijnen.
- Voorkom versnippering van de ruimte door bebouwing en beplanting te koppelen aan de dijk en de erven of in te zetten voor de afronding van de compacte dorpskernen.
- Ruimte voor ontwikkeling van de landbouw als belangrijke drager van het open polderlandschap.
- Geen doorgaande laanbeplanting op de dijk, erfbeplanting bepaalt het groenbeeld.
- Pleksgewijs kan beplanting aangeplant worden, bijvoorbeeld op kruispunten of overhoeken.

Bouwstenen

- De huidige verkavelingsrichting is het uitgangspunt voor toekomstige ontwikkelingen.
- Vista's van de dijk openhouden. Lange zichtlijnen maken de verbinding tussen de open polders aan beide zijden van de N-weg.
- De kreek wordt verder versterkt als landschappelijke drager met ruimte voor natuurontwikkeling en recreatie.

Weg door stad en land

Ambities

- Hoofdontsluitingswegen liggen transparant en vanzelfsprekend in het landschap. Als de weg een landschappelijke hoofdstructuur kruist, zoals een kreek of een dijk, blijft deze structuur zichtbaar en herkenbaar. De contactpunten worden met zorg ontworpen. De ligging en inrichting van de weg nabij de dorpen draagt bij aan een goede oriëntatie.
- De visuele relatie tussen de weg en de omgeving maximaliseren door dichte beplanting te voorkomen.
- Er wordt uitgegaan van een functioneel en ingetogen wegprofiel en zo min mogelijk wegmeubilair (vangrail, bebording, verlichting, etc.).
- Lokale wegen zijn een vanzelfsprekend onderdeel van het landschap met zo weinig mogelijk verkeerstechnische ingrepen.
- De dijkwegen liggen bij voorkeur op de dijk en de beplanting sluit aan bij de dijktypologie. De dijk en het talud worden zo min mogelijk aangetast.

Bouwstenen

- De N-weg ligt zo 'plat' mogelijk in het landschap om de openheid van de polder te behouden. Lange zichtlijnen zijn mogelijk en er is maximaal zicht vanaf de weg doordat opgaande beplanting ontbreekt.
- De Stougjesdijk is een dijkweg zonder doorgaande laanbeplanting. De beplanting bevindt zich op de aanliggende erven, op of onderaan de dijk.
- Het noordelijk knooppunt van de N-weg met de Stougjesdijk is een belangrijke dorpsentree die representatief moet zijn voor de inrichting van de aanliggende polder waarin water een belangrijk thema is.
- De lokale weg is onbeplant om zo de openheid van de polder te benadrukken. Natte oevervegetatie langs de kreek is wel mogelijk.
- De N-weg vormt geen barrière voor de stad-landverbindingen is passeerbaar.

Water als structuurdrager

Ambities

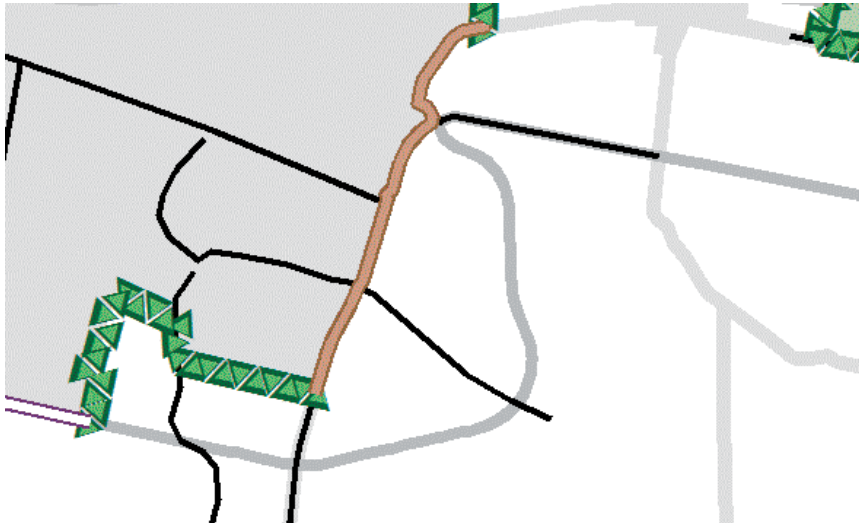
- Verdere uitbouw van het krekensysteem tot een robuuste landschappelijke structuur voor natuur, waterberging en recreatie, met behoud van de primaire functie voor de waterafvoer en wateraanvoer.
- Versterken van de ecologische betekenis van de krekensysteem door in te zetten op de aanleg van gevarieerde rietoevers.
- Er wordt terughoudend omgegaan met opgaande beplanting langs de krekensysteem om de openheid van de ruimte zo min mogelijk aan te tasten.
- Versterken van de beleefbaarheid en recreatieve betekenis van de krekensysteem door ze beter toegankelijk te maken en op te nemen in het (vaar) routenetwerk. De paden hebben een natuurlijk karakter en liggen onnadrukkelijk in het landschap.

Bouwstenen

- De kreek verder uitbouwen tot een stevige landschappelijke structuur en als beelddrager van de locatie.
- De kreek benutten voor waterberging door het verbreden van de oevers waarmee tevens de ecologische betekenis versterkt wordt.
- De kreek inzetten als stad-landverbinding, begeleidt door recreatieve routes.
- Water als leidend thema voor de entree van Oud-Beijerland aan de noordzijde, waar de N217 en de Stougjesdijk elkaar ontmoeten.
- Geen opgaande beplanting langs de kreek.

Kwaliteit van de dorpsrand

Ambities

- Ontwikkelingen in de dorpsrand dragen bij aan het realiseren van een rand met overgangskwaliteit.
- Nieuwe ontwikkelingen dragen bij aan een heldere landschappelijke afronding van het dorp. In de tijdelijke situatie zorgt een stevige landschappelijke structuur ('Groene Vingers') voor een geleidelijke overgang naar het open polder landschap.
- Landschappelijk waardevolle structuren, zoals dijken, linten en krekken, worden ingepast in dorpsrand en vormen belangrijke stad-landverbindingen.
- De toegankelijkheid en beleefbaarheid van de dorpsrand verbeteren door fysieke en visuele relaties te handhaven dan wel te versterken.
- De ruimtelijke kwaliteit van de dorpsentrees versterken door een representatieve en karakteristieke uitstraling die past bij de identiteit en typologie van het dorp.

Bouwstenen

- De Stougjesdijk als een heldere landschappelijke en historische grens van het dorp behouden.
- De erfbeplanting aan de oostzijde van de Stougjesdijk is bepalend voor het zicht vanaf de dijk de polder in en vice versa. Voldoende ruimte tussen de toekomstige bebouwing en beplanting is een vereiste voor een goede visuele relatie tussen de dijk en de polder.
- De kwaliteit van de zone langs de dijk wordt vergroot door de aanplant van (fruit)boomgaarden als landschappelijke geleiding van de polder. Hiermee wordt aangesloten op de reeds bestaande boomgaarden.
- De kreek wordt ingezet als verbinding voor natuur en recreatie, barrières zoals de Stougjesdijk en de N217 worden opgelost.

Linten blijven linten

Ambities

- Linten behouden hun lineaire karakter, waarbij de achterzijde van de bebouwing een direct contact met het landschap heeft en de voorzijde aan de openbare weg of waterloop grenst.
- Er is beperkt ruimte voor nieuwe ontwikkelingen als rekening wordt gehouden met de karakteristieken van het lint. Dit betekent dat de huidige korrelgrootte, het profiel, de variatie in bebouwing en de transparantie van het dijklint met zicht over de weidse polder richtinggevend zijn.
- Bij (nieuwe) ontwikkelingen wordt de relatie met het omliggende landschap opgezocht. Routes en zichtrelaties blijven behouden of worden gerealiseerd.
- De recreatieve bruikbaarheid van het dijklint verbeteren door ruimte te bieden aan kleinschalige recreatieve voorzieningen en goede langzaam verkeersroutes over de dijk.

Bouwstenen

- Er is ruimte voor nieuwe bebouwing in het lint, onder, aan de oostzijde van de Stougjesdijk. Hierbij moet rekening worden gehouden met vista's vanaf de dijk richting de polder en vice versa.
- (Erf)beplanting zorgt aan de oostzijde voor een landschappelijke geleiding van de polder en maakt voor een geleidelijke overgang van Stougjesdijk-Oost naar het open landschap.
- Nieuwe bebouwing sluit aan bij de korrelgrootte van de bestaande bebouwing.
- Het asymmetrisch profiel van de dijk wordt waar mogelijk versterkt.
- De Stougjesdijk als een verkeersluwe en recreatieve route.
- Het dijklint wordt een aan twee zijden ingesloten dijklint met een asymmetrisch profiel.

Werkgebieden met karakter

Ambities

- Bij de inpassing van glastuinbouw wordt aandacht besteed aan de landschappelijke inpassing en de aansluiting op de omgeving. Er wordt aangesloten op bestaande landschappelijke structuren, zoals kreken, en verbindingen gemaakt met de omgeving. Het harde contrast tussen glas en gras wordt verzacht door middel van een waterrijke inrichting met bijvoorbeeld rietkragen en struweel.

Bouwstenen

- Nieuwe bedrijvigheid is hoogwaardig van karakter en uitstraling, door een evenwichtige functiemix wordt monofunctionaliteit voorkomen.
- Bestaande glastuinbouw wordt waar mogelijk gesaneerd of landschappelijk ingepast.
- Toekomstige bedrijvigheid sluit in maat en schaal aan op het bestaande kavelpatroon, harde overgangen worden voorkomen.
- De ontsluiting van toekomstige bedrijvigheid houdt rekening met het recreatief medegebruik van de bestaande wegen, nieuwe ontsluiting wordt terughoudend aangelegd met aandacht voor het open karakter van de polder.

Vrijtijdslandschap

Ambities

- Sterke stad-landverbinding door een aansluitend netwerk voor fietsen, varen en wandelen.
- Opheffen van barrièrewerking door het waar mogelijk toevoegen van openbare verbindingen en routes.
- Inzet op behoud en bescherming van de oriëntatiepunten en het zicht daarop vanuit het landschap.
- Toegankelijk en beleefbaar maken van natuurgebieden, waarbij de ecologische draagkracht de randvoorwaarden bepaalt. Inrichtingselementen zijn eenvoudig maar doelmatig.
- Herstel van een samenhangend netwerk van kreekrestanten en ze op te nemen in het (kano) vaarnetwerk.

Bouwstenen

- Routes langs de kreek en de kreek als kanoroute met ruimte voor natuurontwikkeling langs de oevers.
- Goede oversteekplekken t.p.v. de Stougjesdijk en de N217.
- Stadlandverbindingen die aansluiten op het wandel- en fietsnetwerk in de polder.
- Versterken van de Stougjesdijk als recreatieve fietsroute.

Impressie vanaf de Stougjesdijk, de kreek als dorp-landverbinding in een recreatief uitloopgebied voor Oud-Beijerland

Raamwerk

Het raamwerk voor deze casus bestaat uit de Stougjesdijk aan de westzijde en de N217 aan de oostzijde. In het tussenliggende gebied worden toevoegingen voorgesteld die enerzijds de openheid van het gebied behouden en anderzijds de bestaande landschappelijke structuren verstevigen. Deze structuren geven houvast aan de toekomstige ontwikkeling van het gebied waarin woningbouw en bedrijvigheid een plek kunnen krijgen. Door de ontwikkeling van de bestaande kreek tot een landschappelijke drager en de incidentele beplanting van vrijkomende gronden kan een start gemaakt worden met het landschappelijk raamwerk. Vooruitlopend op de toekomst kan een 'groenblauwe' vingerstructuur ontstaan waarbinnen gewoond of gewerkt kan worden. In de tijdelijke situatie is de dorpsrand hierdoor altijd 'af'.

De Stougjesdijk behoudt het karakteristieke asymmetrische profiel en blijft onbeplant, aan de oostzijde van de dijk wordt ingezet op een geleidelijke overgang naar het open polderlandschap. Door de afgenomen verkeersdruk ontstaat de kans om de dijk tot een recreatieve verbinding tussen de noordrand en het zuidelijke deel van de Hoeksche Waard te transformeren. Tussen de bestaande bebouwing is ruimte voor de toevoeging van nieuwe bebouwing, belangrijk is dat er zicht vanaf de dijk op de polder mogelijk blijft. Door de erven onderaan de dijk te beplanten met bijvoorbeeld een boomgaard ontstaat een natuurlijke overgang tussen de bebouwde dijk en de polder. De beplanting op de erven draagt bij aan het groene en ontspannen karakter van de dijk. Aan de westzijde is weinig ruimte om bebouwing toe te voegen. De spaarzame doorzichten moeten hier behouden blijven en waar mogelijk vergroot.

De N217 blijft onbeplant en gaat zoveel mogelijk op in het landschap, de parallel gelegen kreek kan dit versterken. Ter plaatse van de kruising met de

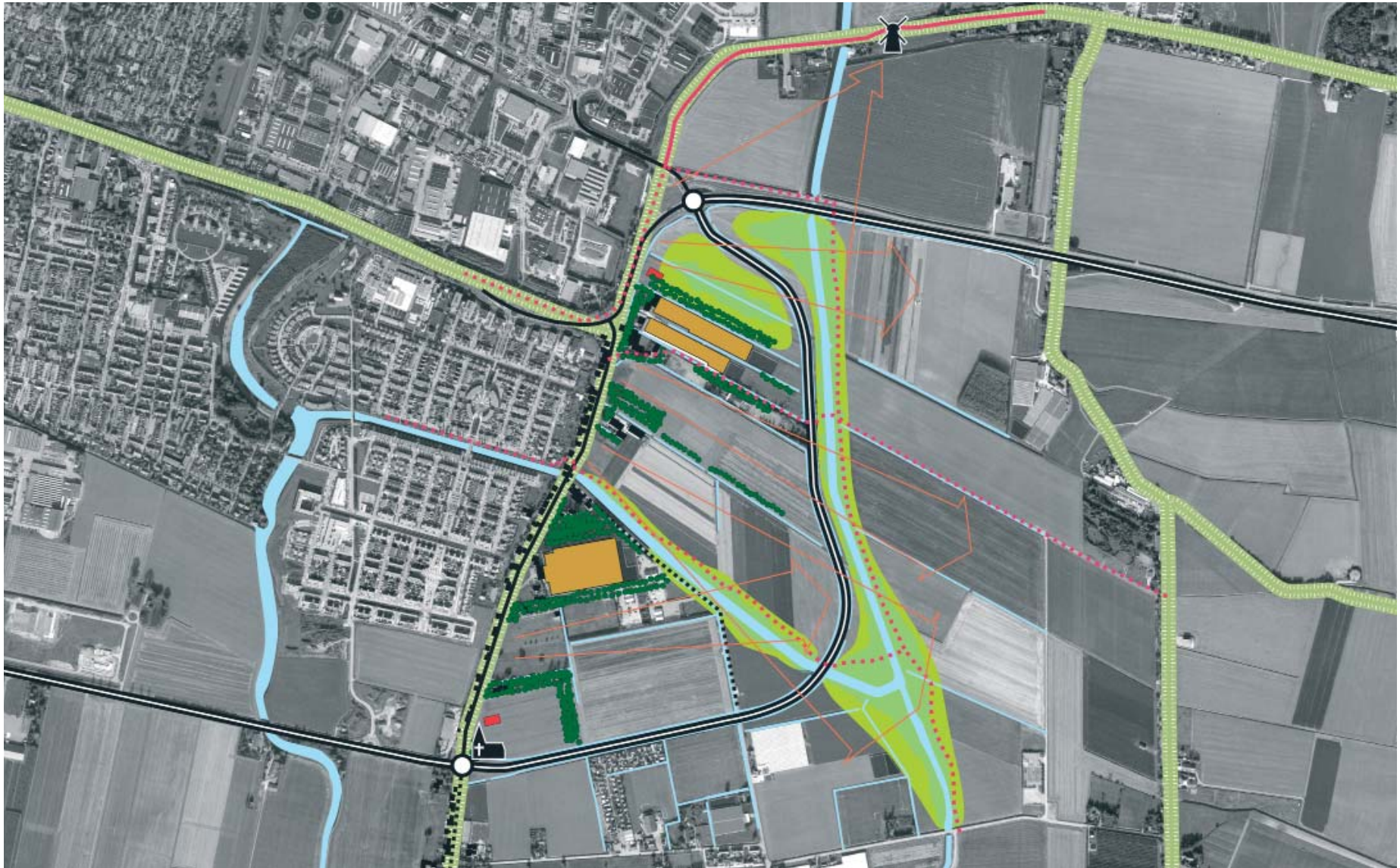
oostwest gelegen kreek is het wenselijk dat er een voor mens en dier passende overgang gemaakt wordt.

Waar de N217 naar het zuiden afbuigt is een verkeersknooppunt in de vorm van de rotonde ontstaan. Dit is de entree van Oud-Beijerland aan de oostzijde. Voorgesteld wordt dat de aanliggende stukken polder ingezet worden voor een natuurlijke entree door de aanleg van een plas/dras zone. Deze zone sluit aan op de kreek en benut de huidige laaggelegen en natte omstandigheden.

De oostwest gelegen kreek is een belangrijke waterloop voor de waterhuishouding in de polder en is technisch ingericht. Door de kreek meer ruimte te geven en het profiel te verbreden middels natuurlijke oevers met een flauw talud ontstaat er meer ruimte voor waterberging en ecologie. Om de verbinding tussen dorp en land te verstevigen kan er een fiets/wandelpad aangelegd worden op de noordoever. Goede kruisingen met de Stougjesdijk en de N217 zijn van belang voor de continuïteit.

Op basis van het aanwezige verkavelingspatroon kan een landschappelijk raamwerk de polder herkenbaar houden en geschikt maken voor ontwikkeling. Het raamwerk bestaat uit de verbreding van bestaande sloten met flauwe taluds en ruige oevers en beplanting langs de kavelgrenzen. De lijnvormige beplanting langs de kavelgrenzen vormt een groene vitrage waardoor het zicht op aanwezige en toekomstige bebouwing verzacht wordt. Boomgaarden, of stukken griend in de nattere delen, maken groene coulissen. Haaks op de dijk blijft er zicht mogelijk op de polders in oostelijke richting, tussen de coulissen door. Pleksgewijs wordt de ruimte tussen de coulissen benut voor bebouwing.

Raamwerk

Het afgedamde havenkanaal van Piershil

Swaneblake - Piershil

Opgave

De casus Swaneblake gaat over de ontwikkeling van het gebied aan de noordwestkant van Piershil. Piershil ligt in de oude opwaspolder Oud-Piershil, tegen de dijk aan en heeft de kenmerkende opbouw van een voorstraatdorp. Oorspronkelijk was het dorp via een havenkanaal/kreekmonding verbonden met het Spui. Het havenkanaal is na de watersnoodramp afgedamd waardoor de haven van Piershil niet meer toegankelijk is en er bij gebrek aan functie wat vervallen bij ligt. Het afgedamde havenkanaal heeft een natuurlijk karakter, gedeeltelijk met rietoevers. Aan de noordwestzijde liggen een aantal bospercelen.

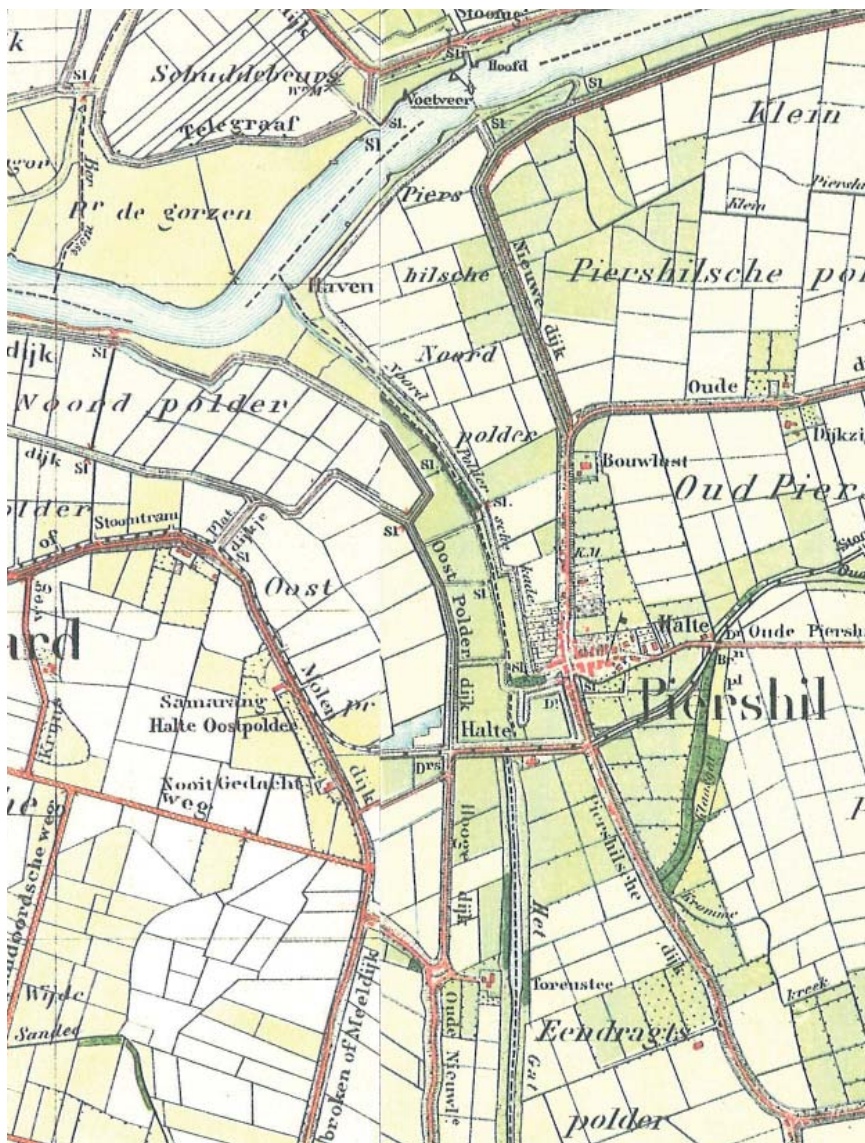
De ambitie voor dit gebied is verwoord in de 'Gebiedsvisie Swaneblake' welk is opgesteld in opdracht van het Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard. De opgave is om Piershil weer met het Spui te verbinden om op deze manier nieuwe levendigheid in het dorp te krijgen. Dit betekent dat het afgedamde havenkanaal weer bevaarbaar gemaakt moet worden. Om deze ingreep te kunnen realiseren wordt ingezet op integrale gebiedsontwikkeling waarbij naast de concrete ingreep in het watersysteem ook ruimte is voor ontwikkelingen op het gebied van recreatie, landschap, ecologie en economie. Het plangebied omvat het gebied ten noordwesten van Piershil, rondom het havenkanaal.

Het gebied is onderdeel van de - in de kwaliteitszoning van de Regionale Structuurvisie omschreven - 'zuidrand van de Hoeksche Waard'. Dit gebied kent een 'luwer' karakter dan de meer verstedelijkte en dynamische noordrand van het eiland. Uitgangspunt voor ontwikkelingen in deze zone is versterking van de recreatieve gebruiksmogelijkheden van het landschap en bijzondere woonmilieus, passend binnen het landschappelijke karakter. Bij de uitwerking van deze casus wordt ingezet op behoud en ontwikkeling van de kernkwaliteiten van het landschap van de Hoeksche waard.

Studiegebied

Kaartbeeld omstreeks 1900

Huidige situatie

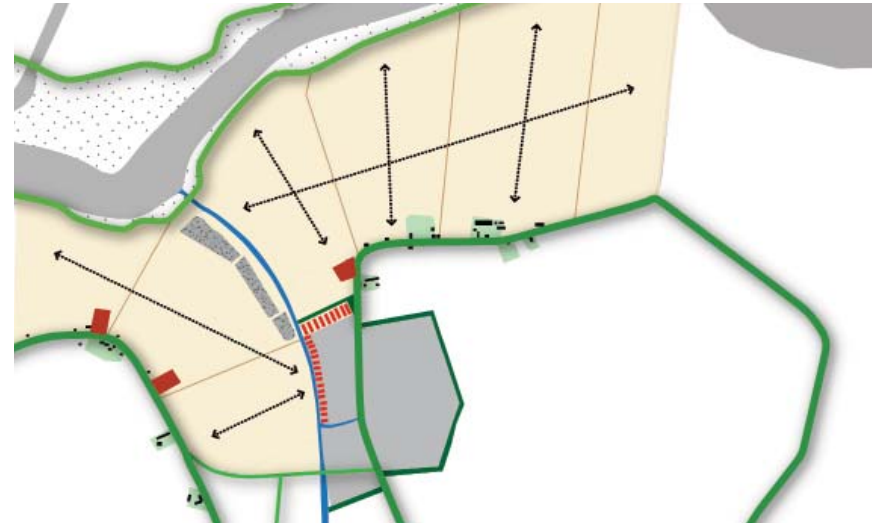
Ambities en bouwstenen

Herkenbaar open zeepolder landschap

Ambities

- Behoud van de openheid van het polderlandschap van de jonge aanwaspolder met kenmerkende grootschalige verkaveling.
- Behoud en versterken van de dijken als belangrijke structuurdragers. De opwaspolderdijken hebben een gevarieerd karakter, beplant en bebouwd. De buitendijk is onbeplant.
- Behoud en versterken van Piershil als compact dorp in de open opwaspolder, gelegen aan de dijk en de kreekmonding.

Bouwstenen

- Behoud van de openheid van het polderlandschap door nieuwe stedelijke ontwikkelingen te koppelen aan de dijken, erven en dorpen: aan de westzijde van Piershil kunnen nieuwe stedelijke ontwikkelingen worden benut voor de afronding van de compacte dorpskern door het maken van een nieuwe, groene/blauwe/rode dorpsrand. Ook aan de opwaspolderdijken van Piershil en Korendijk is beperkt ruimte voor nieuwe stedelijke ontwikkelingen in de vorm van nieuwe erven of dijklintbebouwing.

Onderscheidend rivierengebied

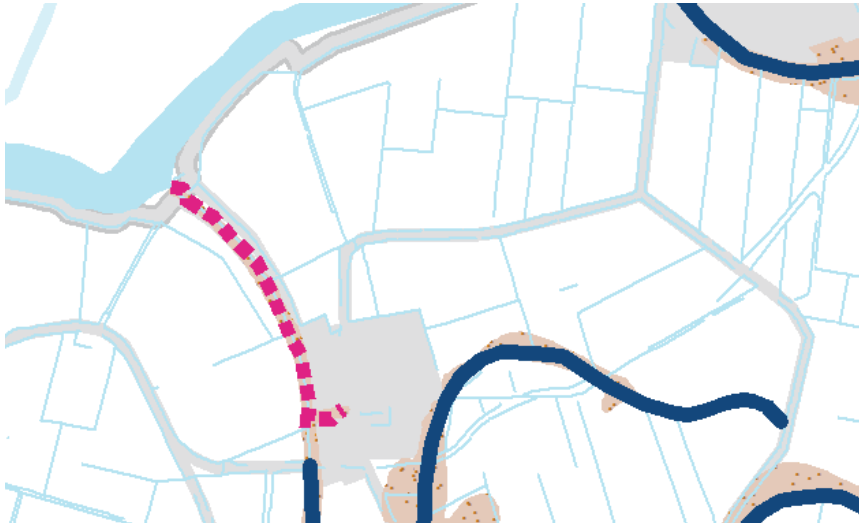
Ambities

- De continuïteit en eenduidige karakter van de buitendijk behouden. De dijk onbeplant laten.
- Het contrast tussen buitendijks en binnendijks gebied behouden en versterken.
- Beschermen van de natuurwaarden van het buitendijksgebied.
- Versterken van de beleefbaarheid van het water en de beleefbaarheid en toegankelijkheid van het buitendijksgebied.
- Daarnaast versterken van de relatie tussen land- en waterrecreatie en het benutten van veerponten.

Bouwstenen

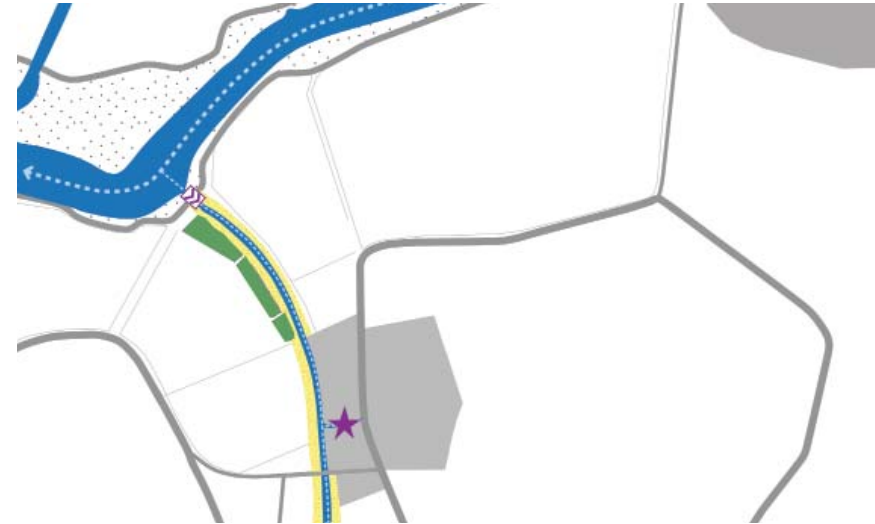
- Aanleg van een uitkijkpunt en fietsroute op de buitendijk om de beleefbaarheid van het water, het buitendijksgebied en het contrast met het polderlandschap te vergroten. Deze fietsroute is onderdeel van een 'Rondje om de Hoeksche Waard'. Er is een oversteekplaats over de nieuw aan te leggen sluis.
- Een fietsroute verbindt het dorp met het buitendijksgebied.
- Het pontje Piershil naar Bernisse wordt weer in ere hersteld.

Water als structuurdrager

Ambities

- Vergroten van de ecologische betekenis door aanleg van gevarieerde rietoevers langs de krekken.
- Beter toegankelijk maken van het havenkanaal door de aanleg van een wandelpad.
- Natuurontwikkeling bij het inlaatpunt van het havenkanaal, dit ter behoeve van de schakel tussen binnen- en buitendijksgebied.

Bouwstenen

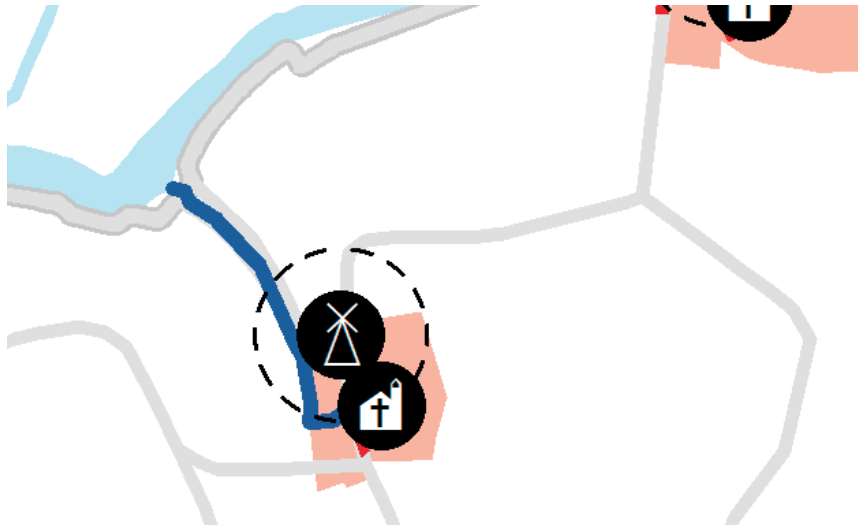
- Het havenkanaal wordt weer verbonden met het Spui door aanleg van een sluis in de buitendijk. De haven bij Piershil kan zo weer gebruikt worden als jachthaven en levendig centrum van het dorp.
- Aanleg van natuurlijke, ecologische rietoevers en natte natuurzones langs het havenkanaal. Tevens is waterberging mogelijk. Hiermee worden deze oevers ook interessant voor recreatie.
- Behoud van de haven als lijnvormig element in het open polderlandschap. Langs de oevers van het havenkanaal komt geen continue bebouwing. Eventuele bebouwing concentreert zich rondom de sluis en eventueel als accent langs het havenkanaal.
- De verbinding met het krekennetwerk richting het zuiden wordt hersteld, waardoor er (kano)vaarroutes door de Hoeksche Waard mogelijk zijn.

De kade langs de haven van Piershil

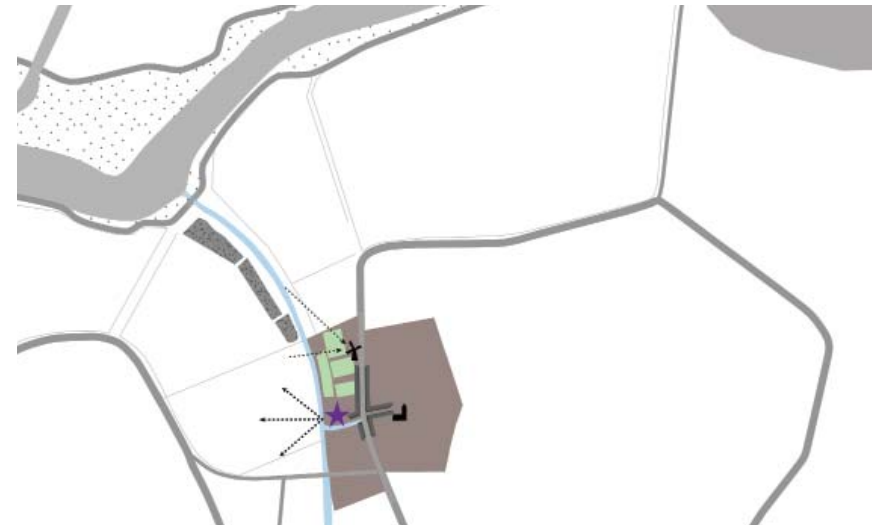

Kwaliteit in dorpsgebied

Ambities

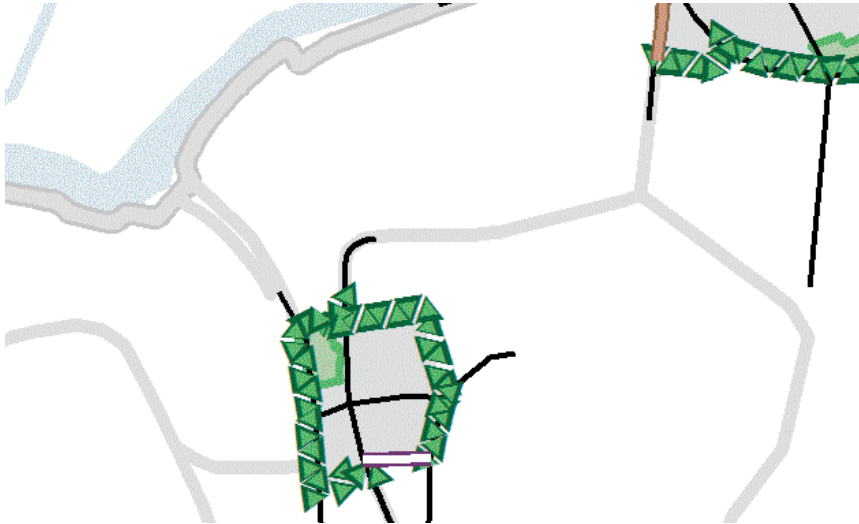
- Behoud en versterking van het historische centrum met de voorstraat.
- Behoud en versterking van de haven en de relatie met het havenkanaal.
- Versterken van het centrum van concentratiepunt van routes en recreatieve voorzieningen.

Bouwstenen

- De haven heeft weer een belangrijke plaats in het dorp. Vanuit de haven en vanaf het havenkanaal heb je uitzicht over de open polder. De uienopslag wordt hiertoe geherstructureerd (wonen, werken, recreatieve voorzieningen).
- De bebouwde kern is ooit ontstaan aan het havenkanaal, de relatie tussen de voorstraat, het dijklint, de haven en het havenkanaal wordt versterkt.
- Zichtlijnen richting de molen behouden: oriëntatiepunt.

Kwaliteit van de dorpsrand

Ambities

- Behouden en versterken van het contrast tussen het open karakter van de polder en de beslotenheid van het dorp.
- Behouden van de informele en dorpsse uitstraling van Piershil.
- Zorgen voor een heldere landschappelijke afronding van de dorpsranden.
- Zorgen voor groene dorpsranden.
- Versterken van stad-landverbindingen.

Bouwstenen

- Ontwikkelingen aan de westrand inzetten voor de afronding van de dorpsrand als nieuw waterfront aan het herstelde havenkanaal.
- De kwaliteit van de route langs het havenkanaal wordt versterkt zodat er een prettigere stad-landverbinding tussen Piershil met het buitendijksgebied ontstaat.

Werkgebieden met karakter

Ambities

- Behouden van werkgebieden als onderdeel van het compacte dorp.
- Verbinden van bedrijventerreinen met de omgeving.
- Verzachten van overgang van bedrijventerrein naar het open polderlandschap.
- Zorgen voor een representatieve uitstraling van de bedrijventerreinen.

Bouwstenen

- Herstructurering van de uienopslag, indien mogelijk met (gedeeltelijk) behoud van het huidige complex (nieuw gebruik) gezien het streekeigen en kenmerkende karakter.

Vrijtijdslandschap

Ambities

- Versterken van de haven als recreatief knooppunt en daarbij ook het versterken van de relatie tussen land- en waterrecreatie.
- Herstellen van krekennetwerk.
- Uitbreiden van kano-, wandel- en fietsroutes.
- Behouden en versterken van recreatieterreinen binnen de compacte kern.
- Aanleg van routes over de recreatieterreinen zodat ze geen barrière vormen.
- Toegankelijk en beleefbaar maken van natuurgebieden, met name in het buitendijksgebied.
- Verbinden van de natuurgebieden met het dorp.
- Creëren van een groene zoom rondom de Hoeksche Waard.

Bouwstenen

- Vergroten van de recreatieve vaarmogelijkheden door het havenkanaal weer bevaarbaar te maken, aanlegplaatsen bij de sluis en de oude haven, oversteekbaarheid van de Steegjesdijk voor kano's.
- Vanuit de haven starten verschillende vaar-, fiets- en wandelroutes. De haven is hierdoor een knooppunt van routes en voorzieningen.
- Er loopt een fietsroute rondom de Hoeksche Waard, de nieuwe sluis is oversteekbaar. Er zijn wandelroutes langs de kreek en er is een wandelroute om het dorp.
- Er zijn vanaf de buitendijk verschillende entrees naar het buitendijksgebied, dit buitendijksgebied dient tevens als groene zoom rondom de Hoeksche Waard.
- Door middel van fiets- en wandelroutes langs de kreek wordt een connectie gelegd tussen het buitendijksgebied, de buitendijk en het dorp.
- Herstellen van de veerstoep.

Impressie van de haven als levendig centrum van het dorp. In de achtergrond het herstelde havenkanaal met natuurontwikkeling, recreatieve routes en een aantal bijzondere accenten (recreatieve voorzieningen, bijzondere woonmilieus, zorgvoorzieningen etc.)

Raamwerk

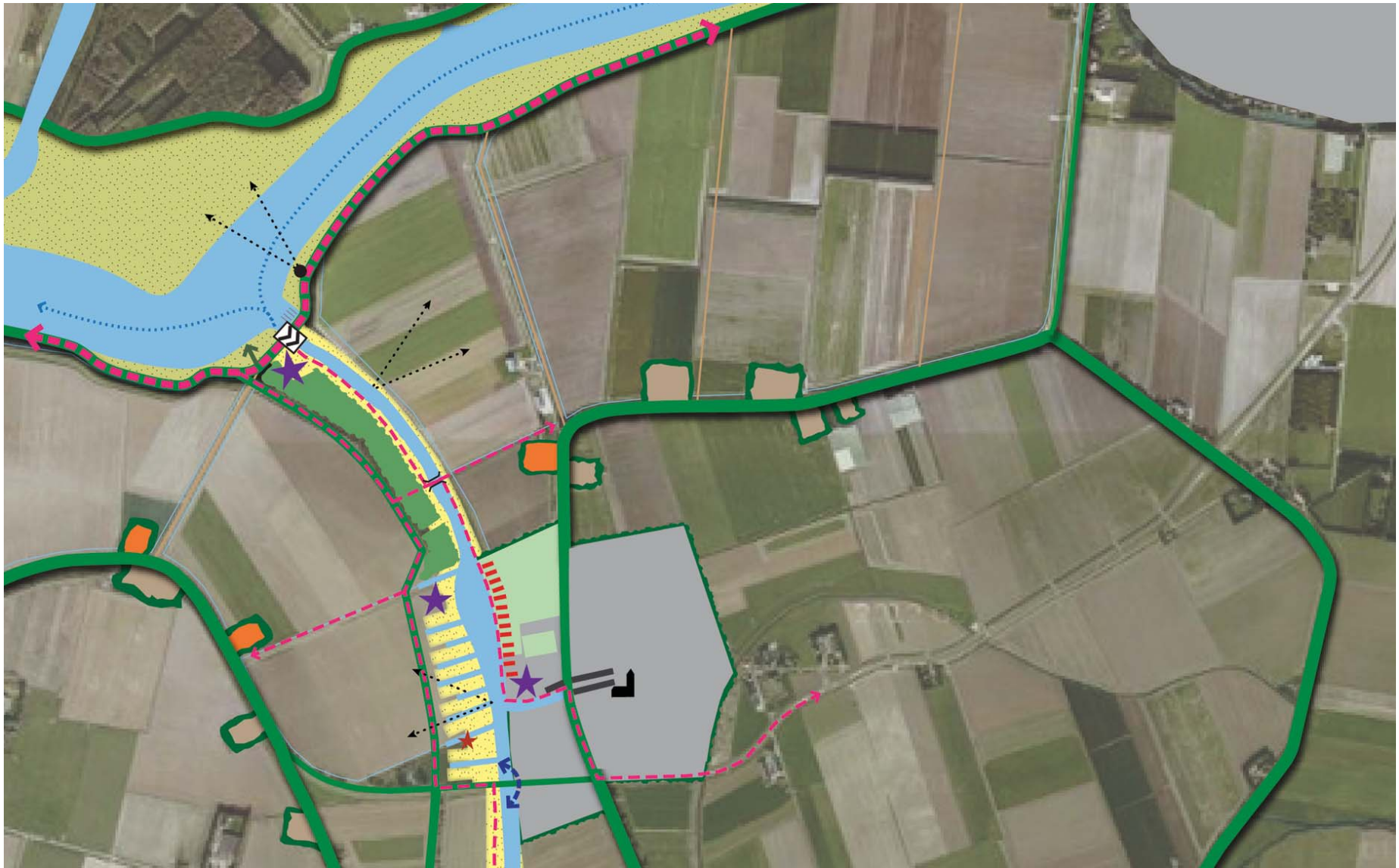
Het afgedamde havenkanaal wordt weer toegankelijk gemaakt door een sluis aan te leggen in de buitendijk. Ook worden de dammen halverwege het havenkanaal en bij de entree van de haven verwijderd. De haven van Piershil kan hierdoor weer in gebruik genomen worden. Bij de Steegjesdijk wordt een kano overstaptelek of bij voorkeur een brug aangelegd zodat er ook een waterverbinding ontstaat met het krekennetwerk verder ten zuiden van Piershil.

Rondom de haven wordt ingezet op de ontwikkeling van (recreatieve) voorzieningen zodat het weer een levendig centrum van het dorp kan worden. Hiertoe wordt de 'uienopslag' geherstructureerd, deze vormt nu een barrière in het gebied. Vanaf de haven is uitzicht mogelijk over het water en het achterliggende polderlandschap.

Langs het havenkanaal wordt ingezet op de ontwikkeling van brede ecologische rietoevers. Als begrenzing van dit waterrijke gebied worden de oude dijktracés langs de voormalige kreekmonding opgepakt. De bestaande bossen langs het water worden getransformeerd tot nattere moerasbossen (wilgen, elzen etc.). De natuurlijke oevers worden doorgezet voorbij de Steegjesdijk zodat er ecologische verbindingen ontstaan met de kreken verder ten zuiden van Piershil.

Over het te herstellen oude dijktracé wordt een fietsroute aangelegd. Door de natuurlijke oevers komt een informeel laarzenpad. Piershil krijgt zo een aantrekkelijke stad-landverbinding richting het buitendijksgebied. Ook worden er een aantal dwarsverbindingen aangelegd zodat er een routenetwerk ontstaat. De sluis in de buitendijk is oversteekbaar zodat een continue fietsroute over de buitendijk van de Hoeksche Waard mogelijk blijft. De oude veerstoep wordt weer in gebruik genomen als voet/fietsveer over het Spui.

Rondom de sluis is ruimte voor de ontwikkeling van een recreatief accent (bijvoorbeeld horeca, haventje etc.). Langs het havenkanaal is op een beperkt aantal plaatsen, als accent, ruimte voor bijzondere woon- en/of werk/zorgmilieus of andere (recreatieve) voorzieningen. Overige stedelijke ontwikkelingen worden gekoppeld aan de dijk (bv. in de vorm van nieuwe erven of dijklintbebouwing) of worden ingezet voor het maken van een nieuwe westelijke dorpsrand aan het water. Hier richt het dorp zich optimaal op het havenkanaal.

Raamwerk

Geraadpleegde bronnen

Geraadpleegde bronnen

- Visie op Zuid-Holland, Provinciale Structuurvisie, Zuid-Holland, juli 2010
- Provinciaal Waterplan Zuid-Holland 2010 – 2015, Provincie Zuid-Holland, 2009
- Cultuurhistorische Atlas Zuid-Holland, Provincie Zuid-Holland, 2007
-
- Structuurvisie Hoeksche Waard, Ruimtelijk Plan, Vista landscape and urban design i.o.v. Commissie Hoeksche Waard, juli 2009
- Regionaal Verkeers- en Vervoersplan Hoeksche Waard, Goudappel Coffeng i.o.v. Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard, oktober 2012
- Landschapsbeheerplan Hoeksche Waard, Vista landscape and urban design i.o.v. Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard, januari 2012
- Noordrand Hoeksche Waard Concept Voorontwerp Masterplan, West 8 i.o.v. Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard, augustus 2012
- Cultuurhistorische objecten Hoeksche Waard, Landschapsbeheer Zuid-Holland, Waterschap Hollandse Delta
- Economische betekenis toerisme en recreatie Hoeksche Waard, huidige situatie (2011) en ontwikkeling (2007-2011), ZKA Consultants & Planners i.o.v. Stichting regionale VVV Zuid-Holland zuid
- Het landschap van de Hoeksche Waard, H.A. Visscher, 2002
- Kreeken van de Hoeksche Waard, M. van den Hoogenhoff, 2006
-
- Structuurvisie Korendijk 2020, Royal Haskoning i.o.v. gemeente Korendijk, november 2003
- Ontwikkeling haven omgevingsplan Piershil, Stichting Swaneblake, www.swaneblake.nl
- Gebiedsvisie Swaneblake, Lola Landscape architects i.o.v. Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard, november 2012
- Integrale Visie Dorpsontwikkeling Oud-Beijerland, BGSV i.o.v. gemeente Oud-Beijerland, juni 2007
- Ruimtelijke analyse als basis voor IVDO 2.0, gemeente Oud-Beijerland, mei 2012
- Beeldkwaliteitplan Poortwijk III Oud-Beijerland, BGSV i.o.v. gemeente Oud-Beijerland, juni 2010
- Concept ontwikkelingsvisie Stougjesdijk-Oost Oud-Beijerland, HKB stedenbouwkundigen i.o.v. gemeente Oud-Beijerland, juli 2012
- Compleet Strijen! Strij(d)en voor kwaliteit en vitaliteit, Structuurvisie gemeente Strijen, januari 2012
- Binnenmaas geeft je ruimte! Ontwerpstructuurvisie Binnenmaas 2020, gemeente Binnenmaas, september 2012

